

# ACOLADA

3

REVISTĂ LUNARĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Editori: Societatea Literară Acolada și Editura Pleiade Satu Mare  
nr. 3 (124) martie 2018 (anul XII) 20 pagini preț: 4 lei

Director general: Radu Ulmeanu ~ Director: Gheorghe Grigurcu



**Eugen Petri: Familia (Costa Rica)**

Gheorghe Grigurcu:  
*La un capăt, ironia*

Barbu Cioculescu: *Mările somnului  
versus continentele insomniei*

Alex. Ștefănescu: *A trăit 81 de ani...*

Lucia Negoită: *Poezii*

C.D. Zeletin: *Bucurii scriitoricești*

Tudorel Urian: *Vedeta din rândul doi*

Constantin Trandafir: *Inspirația și meșteșugul*

Constantin Călin: *Despre bătrânețe (1)*

Magda Ursache: *Un cititor care scrie cărți*

I.V. Scraba: *Cum l-a minimalizat A. Pleșu, un  
fals filosof al religiilor, pe Mircea Eliade*

Radu Ulmeanu: *Întâlnire de dragoste –  
Fragment de roman*

Ștefan Ion Ghilimescu: *Poezia și proza  
de război a lui Perpessicius*

Pavel Șușară: *Eugen Petri,  
între Spațiu și teritorii*

## Săracă țară săracă!



România se confruntă cu cea mai dificilă perioadă după 22 decembrie 1989, din punct de vedere economic, politic și social. A intrat în vrie odată cu câștigarea alegerilor legislative de către PSD, cu amuțitorul scor de 45% din voturi. Acesta e contestat abia astăzi de opoziție și unele organe de presă, din cauza scandalului internațional izbucnit recent cu o firmă americană de loby, Cambridge Analytica, suspectată că și-ar fi băgat nasul și pe la noi. Dar alimentată și de diferența, la distanță de doar câteva luni, între rezultatele la alegerile locale (puțin peste 30% atât pentru PSD cât și pentru PNL), explicabilă doar parțial de promisiunile electorale gogonate făcute de primul partid, câștigătorul noului scrutin. PSD a avut

la legislative, în plus față de cele locale, aproximativ un milion de voturi, cu care a fost păgubit PNL. În ceea ce privește reprezentativitatea procentelor PSD față de masa totală a electoratului, s-a evidențiat că, din cauza absenteismului la urne, sunt doar un infim număr de 18 procente, ceea ce nu i-ar da dreptul principalului partid de la guvernare să se umfle în pene, în măsura în care o face.

Dar ce legătură au toate acestea cu enunțul despre gravitatea situației de acum? Au, și încă una foarte strânsă. PSD a câștigat alegerile, dacă le-a câștigat cu adevărat, cu cele mai fanteziste promisiuni în privința răurilor de lapte și miere ce vor curge după alegeri. Va anula 100 de taxe și impozite, neintroducând altele noi și nemărindu-le pe cele vechi, dar va dubla salariile și pensiile actuale. Pentru a-și implementa abracadabrantul program, conducerea PSD în frunte cu condamnatul penal Liviu Dragnea a apelat la scamatoriile tot ale unui penal, Darius (nume imperial!!!) Vâlcov, condamnat (încă nu definitiv) la 4 ani de închisoare cu executare, ocupând și acum funcția de consilier al primului ministru. A rezultat bulibășeala totală a Codului Fiscal și a Declarației 600, introducerea obligației de plată a CASS din banii salariatului (care curmă magicele dublări de salarii), stagnarea

pensiilor ce nu mai țin pasul cu inflația galopantă, grație tot măsurilor enumerate. În plus, ne-am îndatorat doar în anul deloc de grație 2018 cu 10 miliarde de euro pe piețele externe, la dobânzi pe măsură, bani din care nici un firfirc nu a mers în investiții. E previzibil să ne înglodăm în datorii și anul acesta, și în anii următori, când vor trebui astupate gurile flămânde ale populației, și cu atât mai mult ale politicienilor, pe lângă cele ale categoriilor supraavantajate prin ruinătoarele pensii speciale.

În tot acest timp economia merge la vale, fenomenul de părăsire a țării de către persoanele cât de cât calificate, ca să nu vorbim doar de medici și de IT-iști, se va accentua de la o zi la alta, până vom ajunge o țară aproape exclusiv de pensionari, situație de care nici acum nu suntem departe, deja obligați să angajăm forță de muncă din țările *extrem de subdezvoltate*, căci subdezvoltați suntem și noi, mai mult parcă decât în comunism.

Dar la prăbușirea economică a țării se adaugă o altă prăbușire, mai gravă, prăbușirea morală. Atât Camera Deputaților cât și Senatul României sunt conduse pe persoane urmărite penal, sau condamnate definitiv, în cazul lui Dragnea. Șansele de-a scăpa de procesele în curs sunt minime. Pentru a-și salva pielea, prin majoritatea deținută în parlament de partidele lor, modifică întreaga legislație, dezincriminând faptele de corupție, reducând tot mai mult independența justiției față de factorul politic și scoțându-l pe președintele statului din orice decizie importantă.

Climatul este unul de marasm general. Până și elanul protestelor care cumulară anul trecut 600.000 de participanți a scăzut dramatic, abia mai atingând cifre modeste de câteva mii.

Previziunile sunt mai mult decât sumbre. Vom mai putea spune vreodată „săracă țară bogată”? Mă îndoiesc.

**Radu ULMEANU**

### Redacția și administrația:

Str. Ioan Slavici nr. 27  
Satu Mare  
Cod Poștal 440042  
Fax: 0361806597  
Tel.: 0770061240  
On-line: [www.editurapleiade.eu](http://www.editurapleiade.eu)  
(Revista *Acolada* în format PDF)  
E-mail: [acolada@editurapleiade.eu](mailto:acolada@editurapleiade.eu)

xxx

Abonamentele se pot face direct, prin mandat poștal, la adresa redacției, abonații trimițând obligatoriu, în plus, o înștiințare (carte poștală) cu numele lor, suma plătită și perioada acoperită de abonament. Numai pentru instituțiile bugetare, la Trezoreria Satu Mare, Cont RO34TREZ5465069XXX001050. Cod fiscal: RO 638425.

Costul unui abonament pe 3 luni este 17 lei (sau 34 pe 6 luni etc.), acesta incluzând și taxele de expediere.

xxx

În virtutea respectării dreptului la opinie, redacția *Acoladei* publică o diversitate de opinii ale colaboratorilor, fără a-și asuma însă responsabilitatea pentru acestea.

Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază. Sunt privilegiate textele în format electronic.

### Cuprins:

- Radu Ulmeanu: Săracă țară săracă!* – p. 2  
*Gheorghe Grigurcu: La un capăt, ironia* – p. 3  
*Ștefan Lavu: Comedia numelor (91)* – p. 3  
*Barbu Cioculescu: Mările somnului versus continentele insomniei* – p. 4  
*Alex. Ștefănescu: A trăit 81 de ani...* – p. 4  
*Lucia Negoită: Poezii* – p. 5  
*C.D. Zeletin: Bucurii scriitoricești* – p. 6  
*Tudorel Urian: Vedeta din rândul doi* – p. 6  
*Constantin Mateescu: Disecții* – p. 7  
*Constantin Trandafir: Inspirația și meșteșugul* – p. 8  
*Constantin Călin: Despre bătrânețe (1)* – p. 9  
*Lucia Negoită: Interviu Acoladei. Florica Bud* – p. 10  
*Magda Ursache: Un cititor care scrie cărți* – p. 11  
*Petru Romoșan: Rezistența prin cultură, azi* – p. 11  
*Isabela Vasiliu-Scraba: Cum l-a minimalizat A. Pleșu (...) pe M. Eliade* – p. 12  
*Radu Ulmeanu: Întâlnire de dragoste. Fragment de roman* – p. 13  
*Ștefan Ion Ghilimescu: Poezia și proza de război a lui Perpessiciu* – p. 14  
*Francisc Pal: Înainte de barieră* – p. 15  
*Florica Bud: Migdale dulci-amare* – p. 15  
*Nicholas Catanoy: Alambicul lui Ianus* – p. 16  
*D. Aug. Doman: Niște portrete* – p. 16  
*Pavel Șuşară: Eugen Petri, între Spațiu și teritorii* – p. 16  
*Paul Aretzu: Iubirea ca logodnă de-a pururi* – p. 17  
*Dan Culcer: Seismograme. Cazul Lăncrănjan (18)* – p. 17  
*Voci pe mapamond: Traduceri de Olimpia Iacob* – p. 19  
*Lucian Perța: Parodii. Lucia Negoită* – p. 19  
*Gheorghe Grigurcu: „Un tip de necunoscut atât de familiar”* – p. 20





**Flux-Reflux****Mărire somnului versus  
continentele insomniei**

Să fie adevărat că omul care nu e în ceartă cu filozofia are parte de un somn adânc – și reparator –, pe când acela care are probleme despre partea aceleiași aplecări a minții, doarme butuc, legănat de dulci vise? Că având competența sensului, firesc ar fi să nu ai probleme cu ceea ce face plăcută noaptea fiecărei ființe? Dând somnului ceea ce i se cuvine după ce ai împlinit sarcinile zilei? După ce am parcurs cu osârdie primul capitol al cărții dlui Gabriel Liiceanu intitulată somptuos „Continentele insomniei”, capitol răspunzând întrebării dacă are cu adevărat omul nevoie de libertate, lectorul se afundă în tenebrele nenumăratelor nopți nedormite ale lui Emil Cioran. Epopeea insomniacă a unicului gânditor român a cărui faimă a trecut granițele țării de-a lungul trecutului secol – și, mai departe, într-al nostru. Fie, vai, descotorosindu-se de ea, ca fiind insignifiantă.

Mai indicat decât alții să ni-l înfățișeze, căci l-a cunoscut personal, la Paris, și i-a luat chiar un interviu, dl. Gabriel Liiceanu știa, dintru început, că nu e tocmai ușor să te pronunți asupra unui „gânditor nesistematic” – ghilimelele îi aparțin. Au fost dificultăți de neînfrânt: „Cum să găsești «schema» operei, să spui, simplu și curent, ce a vrut Cioran și cum se înlănțuie ideile sale de-a lungul timpului?” Și ce soi de titlu de carte este cel ales, al „Continentelor insomniei”? Unul tehnic, ni se spune, pe scurt. Iar pentru înlăturarea lipsurilor inerente unui lector diletant – de inocența autorului acestor rânduri –, lecția începe chiar cu definirea insomniei, ca atare. Lucru care pretinde câteva date despre Cioran însuși, omul care, ni se spune, nu a mințit niciodată și despre care va mai trebui să aflăm un element biografic excepțional, esențial chiar, declanșator, adică, al gândirii sale. Element la care, de altfel, Cioran însuși s-a referit în numeroase rânduri.

„N-am dormit luni și ani de zile” mărturisirea biografului său – și, noi, tot la o vârstă când puteam înțelege dezastrul, citisem, în ziarul „Universul”, povestea unui milionar american care, nedormind de opt ani de zile, ajunsese ca un schelet, cum se vedea în fotografie. Insul fâgăduia un milion de dolari cui i-ar fi redat somnul. Într-o vreme când dolarul era de zece ori mai puternic decât astăzi. Insomnia necruțătoare l-a lovit pe Emil Cioran din anii tinereții, silindu-l la lungi ceasuri de veghe. Până la insuportabil. Chinul, pentru om, a adus omenirii foloase neașteptate, pe măsură ce-l purta spre culmile disperării. Dl. Gabriel Liiceanu ne dă asigurări că „Toată opera lui este, până la urmă, darea de seamă rezultată în urma experimentului”. Cioran o spunea verde: „Menirea mea este să-i trezesc pe oameni din somnul lor din totdeauna”.

Știe că, procedând astfel, comite o crimă, că ar fi fost mai bine să-l lase să doarmă mai departe, de vreme ce, odată treziți, nu avea ce să le propună. Privat de somn, Cioran începe să „înțeleagă monstruos”. La nivel prozaic, eroul caragialian din „Grand Hotel Victoria Română”, într-o noapte de pomină începe să vadă monstruos, fără să fie deloc filozof. Și nici insomniac, ci doar împiedicat să doarmă. Ceea ce poate fi la fel de rău.

Dar, se întreabă autorul, putem studia gândirea lui Cioran, pornind de la substratul fiziologic al insomniei? Sistematic, descoperi trei continente ale insomniei cioraniene, împreună cu încă unul, al libertății, „mai corect spus, al neatârării”. De altfel, prin intermediul insomniei îl va întâlni Cioran pe Dumnezeu, desigur nu prin credință și har. Va chiar dialoga cu Dumnezeu, în cumplita sa singurătate. Cu vorbele lui? „Când trăiești absolut singur, când întreg universul e evacuat, atingi un soi de limită, iar aceasta este ceea ce se cheamă pentru un necredincios, Dumnezeu. Față de care va fi un soi de Iov, unul modern. De lămurit că, socotindu-l pe Cioran ca religios, trebuie să lămurim că în concepția lui, religios este omul care se poate lipsi de credință, dar nu de Dumnezeu”.

Va folosi, deci, cuvântul de Dumnezeu, poate cu un anume exces, căci „dacă fără El se poate respira, fără *ideea* Lui te-ai pierde în păreri minții”. Amplelor analize ale stărilor spirituale ale lui Cioran le urmează un substanțial excurs psihologic, cu neașteptatul titlu: „De ce ne plictisim?”, punctul de pornire fiind celebra Emma Bovary, a lui Gustave Flaubert. Cu trimiteri la ceea ce spunea Noica: „Ne plictisim, pentru că ne distrăm” – și cu o interesantă întâlnire între I.L. Caragiale și Heidegger, între plictisul balcanic, ai

**Amintiri****A trăit 81 de ani..**

trăit 81 de ani (1920–2001). De când a învățat să citească și până moarte, ceea ce înseamnă trei sferturi de secol, a citit mii de cărți.

În copilăria petrecută la Herța citea mai mult pe ascuns, ca să nu-i intrige pe părinții, frații și surorile lui prin neparticiparea la treburile gospodărești. În timpul studenției, la București, s-a dus de câteva ori la cenaclul *Sburătorul* al lui E. Lovinescu. Nu scria și nici n-a avut vreodată intenția să scrie, voia doar să-i vadă pe scriitorii ale căror cărți le parcurseseră cu evlavie.

Datorită lui, am avut de mic copil o bibliotecă în casă. Nu foarte mare (în jur de 2.000 de cărți), dar remarcabilă prin diversitate. Și eu, și sora mea, și fratele meu, și mama noastră, găseam orice doream în rafturile ei, de la manuale de grădărit la romane de Tolstoi, de la cărți de șah la poezii de Eminescu. Tata le citise *pe toate* și puteam obține de la el informații în legătură cu oricare dintre ele, ca de la un bibliotecar.

Locuiam la Suceava, unde exista un mare respect pentru literatură. În casa memorială *Simion Florea Marian* se păstra o față de masă pe care își scriseseră numele, pe vremuri, toți scriitorii veniți vreodată în vizită la cărturarul sucevean. Am căutat-o cu emoție printre semnături pe aceea a lui Mihai Eminescu și am găsit-o.

Tata s-a bucurat din toată inima când a aflat că mi-am ales ca profesie cititul (i-a și trimis o scrisoare de mulțumire profesorului meu de la Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București, Nicolae Manolescu, care mă convinsese să renunț la poezie și să scriu critică literară; și a primit din partea lui o scrisoare de răspuns emoționantă, pe care a păstrat-o cu sfințenie).

Au trecut anii, iar eu m-am angajat până peste cap în activitatea de critic literar. Ajunsesem să scriu șapte-opt articole de critică literară pe săptămână, despre cărțile nou apărute, și să primesc chiar și o mie de scrisori lunar, de la începători, cu texte pe care trebuia să le evaluez. În această situație, cu generozitatea lui luminoasă, nemaîntâlnită de mine la altcineva, tatăl meu s-a oferit să mă ajute. Ajutat de munca lui devotată și riguroasă, mi-am constituit un fișier cu informații despre aproximativ 4.000 de scriitori români. Am comandat și o mobilă destinată acestui scop, un pat masiv și foarte înalt, în al cărui soclu erau sertare cu plicuri așezate în ordine alfabetică, după numele scriitorilor. Când mă întindeam în pat, îl amuzam pe tata spunându-i că „dorm pe literatura română”.

În plicuri se aflau date bio-bibliografice, comentarii critice decupate din reviste, interviuri, manuscrise, fotografii, caricaturi etc. (tot acest material documentar mi-a fost de folos în cei zece ani, 1995-2005, cât am lucrat la *Istoria literaturii române contemporane*). Unii tineri scriitori veneau să consulte fișierul și își luau notițe (nu le mai menționez numele, pentru că, între timp, unii mi-au devenit adversari literari).

Fișierul, odată constituit, trebuia completat mereu cu noutăți, dar aceasta era o operație mai ușoară, întrucât, în mare, banca de date deja exista și fusese concepută ca o

cărui eroi sunt Lache, Mache, Costică și Mitică, și cei de tip heideggerian. – De la faptul de „a fi plictisit făcând ceva”. Concluzia, dragă filozofului, indiferentă diletantului, ar fi că: „Cu cât te apropii de esența plictisului, cu atât se impune înrădăcinarea ei în timp”. De necontestat!

O problemă, fuga de sine, curentă la Cioran, dl. Gabriel Liiceanu o află și la Caragiale, în *Momentele* acestuia. Și autorul o dovedește, personajele caragialiene își petrec plictisul pe tipare heideggeriene. Plictiseală, prostie, gândul ne duce la „Craii de Curtea-Vechă”, unde numele personajelor încep cu litera P – Pașadia, Pantazi, Pirgu – unii fani îl adaugă și pe Povestitor. Trecerea de la Prostia individuală la prostia ca stare a lumii se nutrește din faimosul roman al lui Gustave Flaubert „Bouvard et Pecuchet”. Stingheritoarea întrebare, cum poți deosebi prostul de geniu, a fost soluționată de către Alecu Paleologu: „Noica, dacă n-ar fi avut geniu, ar

Tatăl meu a fost toată viața inspector financiar. Dar a avut un cult pentru literatură (pe care mi l-a transmis și mie).

Se numea Alexandru Ștefănescu (iar dacă își prescurta prenumele prefera varianta *Al* ca să nu creeze o confuzie cu *Alex*, din semnătura mea). A

structură deschisă (în prezent nu mai consult acest fișier – am transferat toate textele și imaginile în computer). Tata mi-a propus atunci să-mi mai facă un instrument de lucru, pentru a mă ajuta să economisesc timp. Planul lui era să povestească în scris toate romanele românești. La început n-am înțeles la ce mi-ar folosi rezumatele, pentru că oricum, atunci când scriam despre un roman, trebuia neapărat să-l citesc și eu. Apoi însă mi-am dat seama că aveam într-adevăr nevoie.

Citind un roman, eram atent la construcția lui, la portretele personajelor, la expresivitatea fiecărei fraze. Iar când mă apucam să scriu comentariul, constatam că nu știu numele sau prenumele unui personaj, vârsta lui, localitatea de unde provine, studiile pe care le face, boala de care suferă ș.a.m.d. Toate aceste informații sunt dispersate în text. La pag. 1 poți să afli cum se numește tatăl protagonistului, dar numele mamei lui îl poți afla abia la pag. 79. Școala pe care o urmează este menționată, să zicem, la pag. 224, iar nota pe care o ia la un examen la pag. 17. Scriind un articol de critică literară pierdeam foarte mult timp căutând și sistematizând aceste informații, pe care romancierul le folosește capricios, dar pe care criticul literar trebuie să le grupeze și să le organizeze, pentru a oferi o imagine coerentă a lumii romanului.

Ani la rând a lucrat tata la această colecție de rezumate. A cheltuit timp din viața lui ca să mă ajute să economisesc timp din viața mea. A deschis un adevărat șantier de texte în apartamentul nostru de bloc din Suceava, iar când venea să mă vadă la București aducea și o nouă tranșă de rezumate. La început l-am supervizat și m-a surprins plăcut capaci-



tatea lui de a-și focaliza atenția asupra subiectului fiecărui roman, fără digresiuni inutile și fără omisiuni regretabile. Fiecare rezumat era chiar un rezumat, adică o reducere la scară a „acțiunii” romanului (a „diegezei”, în limbajul criticii actuale). Romanele nenarative (eseistice, psihologizante, suprarealiste, metafizice etc.) ieșeau, bineînțeles, din raza competenței lui. Dar și în acele cazuri era interesant de văzut în ce constă epica propriu-zisă, atâta câtă există.

Tata își lua cărțile de la Biblioteca Județeană Suceava „I.G. Sbiera”, se împrietenește cu toate bibliotecarele de acolo, care știau la ce lucrează și pentru cine lucrează. Unele cărți i le împrumutam eu, când venea la București. Îl laudam cu o formulă care îl făcea să râdă din toată inima: „Trunchiul nu sare departe de așchie”.

\*

Multe alte sacrificii a făcut tatăl meu pentru mine. Cel mai mult m-a impresionat faptul că odată, când mi-am cumpărat pantofi prea strâmți, i-a purtat el un timp ca să-i lărgescă. Avea același număr la picior ca mine și, purtând pantofii, se chinuia în locul meu. Într-o seară, după ce s-a descălțat și s-a dus la culcare, i-am examinat ciorapii. Musteau de sânge.

**Alex. ȘTEFĂNESCU**

fi fost un prost”.

„Proști suntem cu toții” este titlul unui capitol cu subtitlul însă „Musil sau prostia ca stare a lumii”. Temă care pare să-l fi obsedat pe Robert Musil, în admirabilul său roman „Omul fără calitate”, uriașa parabolă a prostiei, de la antică încoace. Proști, odată ce, în mrejele lui Musil, „orice formă de inteligență favorizează o formă de prostie specifică”.

Proști ca noaptea sau de o prostie capabilă să se ascundă măcar în momentele cheie, ne trăim viețile așa cum izbutim – cum se întâmplă. Dacă de prostie nu se moare, altul este cazul introspecției dusă la ultimele limite. Cazul tânărului ultradotat Emil Ivănescu îl preocupă pe dl. Liiceanu, îl obseda pe regretatul meu prieten Alexandru George. Cu care Destinul a vrut să nu pot discuta această carte.

**Barbu CIOCULESCU**

## Poezie



### UMBRE

#### Peste apa neînsorită

poetului Gheorghe Grigurcu

s-a târât orgoliul spre umilință  
ghimpele răului a fost dat la o parte

cine ar putea spune „soarta mea e poezia mea”

o dără crispată de sânge feminitatea refuzată  
cască un gol în jur ca un flagel  
mici nuferi roz de limfă peste mirosul stânenitor

sora trânteste ușa agrafa cade pe gresie  
rumegușul de pe chipul bolnav are miros de ceară  
perfuzia e o floare a păcatului

doar poezia și-a ținut jurământul de credință  
m-a osândit m-a iertat m-a condamnat  
în cele din urmă la viață...apără-mă tu

ocrotește-mă i-am spus ai trăit  
atâtea vieți ca pe una singură

vin în fața ta cu toate bătăliile pierdute  
frunzele milei armele moi ale prihanei  
ți le pun la picioare

țărâna tu mai limpede ca apa

plânsul nu încapă în sipet  
inima își devoră carcasa e gata  
să explodeze... duhoarea ei de carnasier  
acoperă un rău și mai mare

tot ce sufletul a risipit risipit rămâne  
elan senzual împerechere  
salcâmi mărgăritare imortele  
toate la Judecata de Apoi

lucire seminală pretutindeni broderie  
stângace nu nimerește mugurele inocenței

Va cădea în moarte

Va urca apoi

Prin Înviere

#### Cosița Berenicei

„O arteră, un aerian bulevard  
Și la nr. 52 sorb din cupa vieții și eu”

Emil Botta

Numai că Visul meu Zburătorul  
noapte de noapte mă ia în paza lui  
„sub cerul lăcrimat și sfânt ca mirul”

Și dau la o parte podoaba arborilor  
pe care atât i-am iubit  
sicomori în floare virginele lor tatuaje

Uite Vizitiul Lebăda Ursele  
încă strunind pâraiele de sus

Printre cosițele Berenicei  
vestonul ponosit al lui Verșinin

Ales voi fi sau poate doar chematul  
ce nu se deszice de freamătul lutului  
cum ramura de liliac se vrea strivită  
de sandaia unui copil la moșii de vară

Aproape e cifra nădejdi

*Corona Borealis*

Isihie a umbrei  
și câtă lumină

#### Pe strada Eliade între vii

Câte și mai câte se vor fi îngropat  
în tăblițele cu nume de-alint  
inișor călușei rumeoara  
mieilor rapiței mierlei sau meliței

Lasă mai lasă uricul lor nedezlegat  
ca un sunet al lutului  
flori păsări tufe pitice jertfele  
amiezii de iulie cu alaiuri de nuntă  
și dricuri urnite de cai oboșiți

La Gara de Est pe Eliade între vii

Privești făinoșii nori ai iertării  
ce nu așteaptă pedeapsă  
razele milei cad secerate pe dalele lipsă  
chiar pe trotoarul unde vânzătorii de Lipsca  
vindeau altă dată coloniale amulete și prafuri

Prin cafeenele bonsai schilodiți la fereastră  
pericol iminent *înapoi de pe zebură*

„Plin am fost de iubire  
că auzit-a Domnul  
glasul rugii mele”

Splendoare atâta splendoare  
în ceața celor de jos

#### Nu era așteptat oaspetele

zburătorul Apocalipsei al treilea *travestitul*  
ce tulbură griul insuportabil  
*breaking the waves* camera rece  
cu umbra fulgerului asupra medalionului  
de pe scrin un talger cu fragi vestindu-i  
pe cei care vin cu semnele gata scrise pe frunte  
vai lor înrobiți pe la curțile altora  
siliți să asculte basmele cu roboței  
din cele cu vreo cinci înjurături pe minut  
“nu rătăciți plasa cu rochițe  
din lână străvezie” tiparul vârstei eterne  
ia totul mereu de la capăt *flori dalbe dalbe flori*  
Stăpâne darurile nu îmi sunt de folos  
păpușile astea fără pic de rușine  
s-au și încolonat pe drumul fără întoarcere

#### Grăunți luminoși pergamente

mărginite de cupa unui crin burbon  
și tu înrăit pelerin pe urma  
de foșnet rece a hainei abatelui

intri în subteranul de calcar  
paznici abulici hoți speriați  
de alarma muzeului

din burta chitului în pântecul viu al unei bazilici

Castelul Duino  
recunosc totul  
fără să fi călcat pe acolo vreodată

aleile lui geometrice cu tufe de hiacint  
înconjoară grumazul Gasparei Stampa  
pietrișul în nuanța cuarțului roz  
refuză tiparul tălpilor mele  
ca atunci la Efes în drumul ce duce  
de la bibliotecă înspre bordel

până și vrabia cade cu știrea lui Dumnezeu  
(Matei) o știa și Laert înaintea duelului

un magnet atrage inocentele mreje  
poetul Rainer Maria și strămoșul său  
stegarul Christophe

cine mântuiește întâiul?

păcat de vrei să faci  
întrebă-ți moartea

**Lucia NEGOIȚĂ**

## Bucurii scriitoricești



Prin natura ei, bucuria se cere împărtășită. Chiar când e vorba de trăirile cele mai personale, zăvorâte în scoica intimității, cuviința îngăduie unele fisuri prin care efervescența lăuntrică să iasă afară, echilibrându-se cât de cât cu nebănuirile și chietudinea ambianței. Împărtășirea

bucuriilor reasează dislocările sufletești, consolidând urzirea unei păci și a unei armonii ce așteaptă potențiale în alcătuirile înverșunate ale vieții. Această cea mai adâncă formă a comunicării recunoaște sobrietatea distanței celei mai scurte dintre două puncte și cea intensitate de susur care să nu dea regretului de a o fi făcut puțină să se nască. Dificultatea stă în a nu-i imprima extensia spectacolului care e veselie. Optica morală a lui Cicero accepta bucuria lăuntrică (*gaudere decet*), în timp ce găsea nepotrivită veselirea în văzul lumii (*laetari non decet*). Tipărirea îl va scuti pe artistul ce se destăinuie de stabilirea hotarului imperceptibil dintre ce se cade și ce nu. El nu-i de față la citirea paginii scrise, care circulă în absența sa, astfel încât lășitatea n-are cum să-i roșească.

Dintre bucuriile scriitoricești previzibile, cea dintâi, pentru mine, e corectura. E vârsta crudă când rândurile paginii sunt proteice, asemeni sistolelor meduzei avansând în purtări marine. Ele beneficiază de sumedenia posibilităților de a fi și mor numai odată cu odihna și statornicirea. Îar pagina, odată cu consacrarea. Frazele sunt un fel de nouri raportați la marea în care se vor transforma. Prefirându-i-se printre degete, mâna scriitorului îi clasează pe cerul colii: cumulus, nimbus, stratus, îi amestecă ori îi rupe, le schimbă locul ori le alterează identitatea, potrivindu-se nebuniei numită fantezie și, în adânc, demonului ei protector... Crâmpeli artistic se află încă în centrul universului său amniotic, iar ceasul nașterii n-a sunat. Pulsațiile inimii și căldura mâinii modelatoare îi transmit o celestă iubire de părinte ce se întâlnește în răscrucea suferindă a paginii cu Dumnezeu creatorul. Frisonul misterios al ivirii pe lume nu s-a stins, nașterea continuă iar uimirea nu cunoaște margini... Pruncul încă mai poate fi altfel, pliat pe formula ideală. Zvâcnetul creator îl poartă printre bănuiri fericite, deschise la infinit. Încă n-a căzut ghilotina încremenirii în irevocabil. Ce bucurie! Mai am destul până la definitiv, până la moartea reprezentată de apariția cărții: vreau corecturi!

Celelalte bucurii scriitoricești, cele neprevizibile, rămân un dar al lui Dumnezeu de care nu știu, în asceza mea, cât sunt de vrednic. Oricât de mici sau oricât de mari, ele nu sunt o răsplată, deoarece ies din ordinea cantitativului ori a echivalentului. Vin devreme, vin târziu sau nu vin niciodată. Jalonează cu stâlpi de lumină drumul vieții artistului sau îi circumscriu cu speranțe vane pustiul existenței nerăscumpărat... Uneori se asociază complice cu deznădejdea cea mai grea ori cu uitarea, anume pentru a surprinde.

... Sunt peste douăzeci de ani de când, întâlnindu-mă cu Emil Molcuț, pe care nu-l văzusem de multă vreme, acesta îmi recită, la ceasul unei șagălnice *causerii* despre poezie, un sonet ce debuta cu endecasilabii:

*O, limbă luminată de vocale,  
Ca trandafirii albi pe spaliere...*

- Îți place? mă întrebă cu o privire vie și ușor amuzată prietenul meu, viitor profesor la Facultatea de Drept din București...

- Da, însă nu știu de unde să-l iau...

- O spui cu sinceritate? mă fixă el uluit... Nu știi al cui este? dar tocmai terminaseși demonstrația privind o limbă neolatină căreia distribuția regulată a vocalelor și consoanelor îi asigură muzicalitatea! Nu-ți spune nimic?

Alegația lui mă intrigă, derutându-mă.

- E *Sonet limbii italiene*, poezia ta! veni el cu fatala precizare...

Îl uitasem cu desăvârșire. Nu știu ce misterios cutremur secționase firele ce ies din centrala memoriei. Tocmai eu care, exact în perioada aceea, știam pe dinafară sutele de sonete alese în vederea alcătuirii și traducerii unui florilegiu al sonetului italian de pe întinderea a patru secole, acum nu recunoscusem măcar propriul meu sonet românesc închinat - culmea! - chiar limbii din care traduceam... Îndată însă a fulgerat cerul memoriei și-n lumina remanentă totul apăru clar, sigur, fără greș. Prea clar, prea sigur, prea fără greș pentru ca tulburarea bucuriei să nu se ivească imediat, sfâșiind perplexitățile de-o clipă și umplându-le golul...

Bucuria scriitoricească recunoaște două stări diferite. Una este bucuria în sine, ascunsă în actul intim al scrisului și în structura psihologică a caznei artistice. Esența ei e spirituală, căci se petrece în afara oricăror jubilații. O bucurie a

## Vedeta din rândul doi



Excelentă ideea lui Robert Șerban de a realiza o carte-interviu cu Viorel Marineasa, acum când Timișoara se pregătește să-și ia în primire calitatea de capitală culturală a Europei. De vreo patruzeci de ani, Marineasa se află în epicentrul vieții culturale timișorene, a fost martorul

aparității și disparității curentelor și mișcărilor culturale/literare, a cunoscut scriitorii vechi și noi, a fost martorul aparițiilor și înălțării unor *génies en herbe*, a fost un stâlp al boemei artistice și un standard al elitei literare din această zonă a țării. Eu însumi, ca elev și, mai apoi, student, îl priveam ușor intimidat, dar și cu admirație, când îl vedeam cu aerul său bonom preocupat trebăluind prin Casa Studenților în calitate de metodist, responsabil de cenaclul literar „Pavel Dan”. Îmi plăceau mult alura lui de intelectual

din filmele italiene, ironia fină care îmi sugera mult sarcasm interior, aerul mereu preocupat, veșnica sa solitudine puțin obosită care lăsa să se întrezărească o vagă stare de lehamite.

L-am văzut acolo ca elev (Casa de Cultură a Studenților era într-un corp al liceului pe care l-am absolvit, liceu care m-a desemnat prin 1978 sau 1979 să fac parte din juriul unui festival al artei studențești organizat chiar la Casa de Cultură a Studenților), l-am lăsat acolo ca absolvent de universitate, fără să fi avut vreodată curajul să particip la ședințele cenaclului „Pavel Dan”, inhibat de renumele membrilor și de nivelul discuțiilor care se purtau acolo. De altfel, prima mea cronică literară, am scris-o în revista „Orizont”, la solicitarea lui Cornel Ungureanu, abia după ce devenisem deja absolvent de universitate.

Ca metodist la Casa de Cultură a Studenților, din 1973 până în 1990, mai apoi ca jurnalist, patron de editură, profesor

universitar de jurnalism și făcător de gazete, Viorel Marineasa este unul dintre martorii privilegiați ai vieții culturale timișorene din ultima jumătate de secol. I-a cunoscut pe toți, de la Sorin Titel și Herta Müller la scriitorii celei mai tinere generații. Tuturor le-a strâns mâna, le-a cunoscut îndoielile începutului și drumul spre glorie. Unii au rămas în amintire, pe alții îi urmărește și astăzi, de la distanță, cu nostalgie și emoție, pe mulți i-a publicat la Editura Marineasa. El însuși s-a schimbat foarte puțin în toți anii care au trecut, în pofida multiplelor experiențe pe care le-a parcurs, ca un om care a găsit secretul timpului, izbutind miracolul de a-i îngheța curgerea.

Citind cele șapte file de prezentare a lui Viorel Marineasa de la sfârșitul volumului nu poți să nu observi rolul de stâlp de susținere al vieții culturale timișorene pe care acesta l-a avut din anul 1973 încocoace și să nu te întrebi dacă percepția noastră culturală nu este cumva ingrată cu el. Pentru că la nivelul marii culturii române, numele lui Viorel Marineasa este mult mai puțin vehiculat decât ar merita.

lucrului înfrățită cu sfortărea ideii, cu vehicularea în viteze mari a soluțiilor de exprimare, cu neliniștea de nestăpânit a fanteziei, cu forța de frânare presupusă de oprirea asupra unei singure formulări și cu renunțarea la vârtejul variantelor. Durerea acestei tiranii intră nesesizată în pagină, ca valul în nisipul plajei ce-l absoarbe instantaneu, lăsându-l aparent uscat, de parcă el, veșnic umedul, n-ar fi întâlnit apă de când lumea... Aș compara-o cu masa fotonului, care există numai în mișcare, nu și în repaus. Sau, translocând o paradigmă tot din fizică, aș asemui-o unei componente a ceea ce se poate numi, cu un termen arid, spectrul de emisie al creației. El are printre constituenți și această divină furoare, față de care tot ce se întâmplă nu ar fi putut să pornească. Ea este fundamentală, celelalte componente sunt armonice, și rămân în afara interesului însemnării mele. Această bucurie se pretează la analiză, dar nu poate fi narată.

**C.D. ZELETIN**

Firește, despre cărțile sale se scrie, atunci când apar, numele său este asociat cu o exclamație de admirație, atunci când vine în discuție, proza sa este lăudată când este discutată concret. Dar se întâmplă destul de rar să fie inclus într-un tablou mai larg atunci când se discută, să zicem, despre proza optzecistă sau despre editurile cu un rol marcant în promovarea poeziei în anii bezmetici ai postmodernității, de pildă. Există la Viorel Marineasa un soi de bun simț excesiv care îl împiedică să iasă în față, să facă valuri legate de munca sa, să se pună în evidență, să dobândească un statut de vedetă, pe care alții îl obțin ușor, cu mult mai puține merite reale decât ale sale. În cultură, Viorel Marineasa este un alergător de fond, nu un sprinter, iar oamenii nu au răbdarea să urmărească și să aprecieze așa cum se cuvine performanța unui maratonist. Edificatoare pentru modestia lui Viorel Marineasa este relația sa cu Nicolae Manolescu, pe care o povestește cu un fel de amară autoironie. Dincolo de aspectul comic se simte însă o anumită stare de inhibare a unui personaj incapabil să facă pasul în față, situație fatală



**Eugen Petri - Bronz**

pentru o carieră politică și chiar pentru un destin strălucit în literatură: „Să revenim la PAC. Clipe de neuitat. Venea domnul Manolescu la Timișoara. Prezentarea membrilor. Tolcea sau Popovici: «El e Marineasa, e și prozator». Eu simțeam nevoia să repet deși în coduri nu scrie așa: «Viorel Marineasa». Domnul Manolescu: «Dar vă cunosc, domnule Marineasa». Și așa timp de câțiva ani, cât a rezistat partidul, iar mă aflam pe al doilea rând din față murmurând intimidat «Viorel Marineasa», răspunsul venea ca un sedativ, «Dar vă cunosc, domnule Marineasa». La ultimele alegeri la «Scriitori», când Manolescu a candidat ca «ăla mic», nu s-a schimbat esența, Cornel Ungureanu îl însoțea pe președintele reales prezentându-i pe membrii «Filialei». «El e Viorel Marineasa.» Eu mut. «Ee, te cunosc, Marineasa». Fragmentul este absolut edificator pentru stilul păgubos, antisucces, incapabil să se valorifice al lui Viorel Marineasa. Îl înțeleg bine

pentru că în bună măsură sunt construit din același aluat. În situații similare, cei mai mulți dintre oameni, la a doua întâlnire i-ar fi sărit ei în cale puternicului invitat, de cum ar fi pătruns în încăperea, i-ar fi strâns mâna cu aplomb, l-ar fi întrebat ce mai face, ar fi încheșat o conversație oricât de banală. Unii însă rămân la locul lor, iar solemnitatea protocolului transformă totul într-un teatru absurd, care îi lasă în suflet omului din rândul doi un vag sentiment de frustrare, vecin cu umiliția. Poate și prietenii timișoreni ar fi putut să aibă un rol în depășirea barierelor comunicaționale.

Am citit cu multă nostalgie amintirile lui Viorel Marineasa de până în anul 1989. Au fost anii mei timișoreni. O mulțime de chipuri familiare, despre care nu mai știu nimic de zeci de ani (dacă mă uit acum în calendar îmi este clar că multe dintre ele au trecut demult dincolo de pragul acestei lumi) mi-au defilat prin fața ochilor, întâmplări la care am participat sau despre care am știut, petrecându-se în imediata mea apropiere, mi-au revenit cu claritate în minte, ca și cum s-ar fi petrecut ieri. Mergând pe firul cronologic al întrebărilor puse cu inteligență de Robert Șerban, mi-am retrăit o bună parte din tinerețe, cu uimirile și speranțele începutului. Mi-am amintit, de pildă, cu claritate, chipul directorului Casei de Cultură a Studenților la începutul anilor '80, Valeriu Panasiu, care, astăzi, probabil ar fi depășit binișor suta de ani.

Minunată ideea lui Robert Șerban de a încheia acest dialog consistent cu Viorel Marineasa. O carte de suflet pentru orice intelectual format în ultima jumătate de secol în climatul cultural al orașului de pe Bega, dar și una plină de sugestii pentru noii „manageri” culturali, inclusiv pentru cei care se ocupă de programul „Timișoara, capitală culturală europeană, 2021”.

Bravo, Robert Șerban și Viorel Marineasa!

**Tudorel URIAN**

*Prozator din silă. Viorel Marineasa în dialog cu Robert Șerban*, Casa de pariuri literare, București, 2017, 174 pag.

## Desene în peniță

## Disecții



bisturiul.

Cadavrul *nostru* – obiectul muncii, cum se spunea atunci –, un om voinic, în pragul bătrâneții, tuns scurt, Dumnezeu știe din ce pricină dăduse ortul popii, fusese hărăzit de întâmplare să ne servească drept material didactic la studiul anatomiei în primul an de facultate. Părea un om de treabă după înfățișare. Nea Stere, felcerul ce mâniau cadavrele la morga facultății, susținea că mortul obișnuia, duminicile, să cerșească în tinda bisericii Caimata. Tot ce e posibil. Cadavrele, de regulă, se recolectau de la spitalul 9, de la azilul de bătrâni Sfântul Dumitru sau de la Institutul Medico-Legal din Piața Mare.

Trecuseră de mult acele săptămâni în care spectacolul sinistru al meselor de piatră ce se înșirau simetric de-a lungul sălii de disecție purtând cadavre despuiate ca într-un cimitir bezmetic, dar mai ales irespirabila duhoare de formol, deveniseră o permanentă și insuportabilă obsesie, trecuseră acele zile de acomodare, de nesigurantă, de îndoieli și ezitări, eram acum, sau ne consideram stăpâni pe noua noastră ocupație, intrasem binișor în rol.

Spre deosebire de noi, băieții, Gertrude părea să fi rămas la fel de vulnerabilă ca și în prima zi când apăruse în sala de disecții. Venea de undeva de prin Banat, făcuse un liceu german, probabil confesional, și avea un savuros accent transilvănean. Era sfioasă, retractilă sau mai degrabă speriată. Spre stupefacția mea și a celorlalți colegi de masă, prezența exotica a blondei cu codițe împletite a făcut ca în scurtă vreme să devenim un veritabil centru de atracție al sălii. Gertrude avea ceea ce noi, naivi, scăpasem din vedere, o inefabilă putere de atracție asupra celorlalți colegi care se perindau la masa noastră ca niște pelerini spre o iluzorie Mecă a adorației. Surăsuri, complimente, discrete mângâieri respinse prompt, glumițe, invitații la o cafea, la un concert, la teatru – băieții în halate albe nu osteneau să treacă pe la masa noastră, să caute subiecte de discuție, să se distingă prin subtilitate, dicție și șarm.

Gertrude primea elogiile colindătorilor cu eleganța și răceala unei fecioare ofensate, tăcea, pe frunte îi apărea o cută verticală ce ar fi putut descuraja cele mai îndrăznețe și curtenitoare alocuții. Era prințesa din poveste care-și respinge neînduplecată pețitorii. Noi, colegii ei de masă, împlineam într-un anume fel oficiul de gazdă. Ne asumam răspunderi și ne arogam, veleitari, o parte din măruntul ei succes de *femme fatale*. Cu unii din vizitatori ne împrietenisem, ne aduceam țigări străine, *chewing-gum*, fulgi de porumb, prezervative și whiskey scoțian din stocurile primite prin așa-numitul „ajutor american”.

Cum se obișnuiește adesea în mici comunități de tineri ca unul dintre ei să se distingă, să brieze, să impună prin naturalețe, farmec, civilitate și toate celelalte, așa s-a întâmplat cu Vladimir Velescu. Venea dintr-o familie de vechi boieri târgovișteni și locuia în Cotroceni, la câțiva pași de facultate. Era de netăgăduit un domn. E de mirare că personalitatea sa și asiduitatea și iscusința demersurilor întreprinse pentru a cuceri favorurile Gertrudei n-au reușit să înduplece inima de gheață a nemțoaicei. Perorația lui înflăcărată, cu iscusite incursiuni în poematica savantă a unui Mallarmé sau Valéry, suna ciudat în compania lui moș Biju, cum îi spuneam prietenește cadavrului întins pe masă, inert, străin și împăcat cu sine. Gertrude, în răstimp, se îndeletnicea cu croșetarea unei artere sau a unui nerv în delicata dantelărie a regiunii axiale, mânuind cu grație bisturiul și aruncând din când în când câte o privire rătăcită dincolo de pragul propriilor sale tainice trăiri.

Elanurile de amarez ale lui Vlad Velescu au continuat o vreme pe aceeași partitură, intraseră în ritmul vieții noastre zilnice. Îl adoptasem pe intrus în mica familie ce pivota în jurul lui moș Biju, ne bucuram de prietenia lui. Din când în când băiatul ne cadorigea cu cărți străine sau cu bilete la concertele duminicale de la Ateneu sau ne aducea albume de artă împrumutate de la Biblioteca franceză de pe Dacia, până într-o zi când n-a mai apărut în sala de disecție, și nici în zilele care au urmat.

Am socotit la început că e bolnav. Că a avut un accident

De câte ori mi-aduc aminte de anii când eram student la Medicină, o văd aievea pe Gertrude în halatul ei scrobrit, de un alb metalic, închis la gât militărește, reprezentarea desăvârșită a virtuții. Lucram la aceeași masă de disecție cu încă doi colegi și bineînțeles că noi, băieții, nu pierdeam nicio ocazie de a face glume deochete pe seama aerului de inocență cu care fata mânuia neîndemânatic

sau o întâmplare nefericită în familie. Absența lui mă tulbura, am observat că îmi lipsește. Printre colegi se întinsese vorba că ar fi fost săltat de organele de ordine, pentru că ar fi ciopârțit bucăți-bucăți „Scânteia” pe culoarul din fața amfiteatrului sau că ar fi mângălit cuvinte indecente pe tabloul generalissimului de la intrarea principală în facultate. Nimic precis. Ne ospătam cu ipoteze mai mult sau mai puțin credibile. Cert e că Vlad a dispărut definitiv din peisajul nostru zilnic și adoratorii zeiței noastre cu coșite arămii au început treptat să se rărească.

În zilele ce au urmat momentului când dispariția intempestivă a lui Velescu a devenit o certitudine, la masa noastră s-a așternut o cumințenie vinovată. Lucram atunci la articulația coxo-femurală a lui moș Biju și pentru prima oară am avut senzația neplăcută că trupul bărbatului, care într-un anume fel îmi devenise apropiat, e rece, la fel de rece ca piatra mesei pe care sta întins, tăcut și impasibil. Purta perciuni, mustață scurtă, genul Hitler, o barbă de un alb murdar, dizgrațios și o cicatrice adâncă pe obrazul drept. Era întâiul mort pe care îl vedeam aievea din noianul morților ce aveau să-mi însoțească șirul anilor.

Din câte îmi amintesc, Gertrude nu părea să fi trăit la tensiunea convenită emoția produsă de absența din sala de disecție a lui Velescu. Se prezenta ca întotdeauna prima la începerea programului, gătită, dichisită, în halatul de un alb imaculat închis la gât militărește, ne oferea un zâmbet visător, își lua în primire bisturiul și începea să croșeteze hărnicuță vena jugulară sau nervul brahial al lui moș Biju, ignorându-ne cu grație pe noi, băieții. Îi admiram elanul, asiduitatea și eleganța cu care cotrobăia prin abundența și harababura țesuturilor bietului bătrân, atentă, devotată, străină la ce se întâmplă în jurul ei. O aștepta o strălucită carieră de chirurg.

În ambianța mai degrabă funerară de după dispariția amicului Velescu, lui Miluță, unul din cei doi colegi de masă, i-a venit ideea năzdrăvană de a face o mică cercetare în viața personală a nemțoaicei. Ideea nu ni s-a părut fertilă nici mie, nici celui alt tovarăș de disecție, trăiam o epocă în care investigațiile, dezvoltările, deconspirările și celelalte făceau ravagii în mediul universitar, dar Milu nu era persoana care să asculte de unul sau de altul, vreau să spun că nu-i păsa de nimeni, și chiar a doua zi s-a apucat sărguincios de treabă.

Nu a trecut prea multă vreme ca să realizăm că harurile detectiviste cu care fusese înzestrat Miluță depășeau cele mai hazardate pronosticuri ale noastre. Pentru început ni s-a comunicat că fata locuiește parterul unei case vechi din mahalaua Colentinei, nu departe de mănăstirea Plumbuita. Că stă împreună cu bunică-sa, o bătrânică ce suferea de Parkinson, că are un cocker pe nume Siegfried pe care-l plimbă seara pe aleile din parcul Tei și că pe proprietărea casei (de unde primise informațiile), ce locuiește la etaj, soția (văduvă) a unui plutonier major, o cheamă doamna Nela. Descoperirea că proprietăresei îi plac eclerurile și cataifurile produse de cofetăria Timpuri Noi de pe șoseaua Colentina a lărgit cu generozitate aria de informații obținute de ingeniosul detectiv improvizat și astfel am aflat că partenera noastră de disecție e de fel din Timișoara, că tatăl ei e medic iar mama profesoară și că la scurtă vreme după intrarea rușilor în țară fuseseră închiși, apoi, în iureșul campaniei de deportare a populației săsești, îngheșuiți ca vitele în marfare și trimiși la muncă în stepele înghețate ale Siberiei. Ce naiba îmi trebuia să aflu porcăria asta? a mormăit în barbă Nețu, celălalt coleg



Eugen Petri - Bronz. Muzician

de masă, în timp ce da pe gât o votcă în barul Cișmigiu de pe Kogălniceanu.

În urma acestor dezvoltări năucitoare, zilele noastre n-au devenit nici mai frumoase, nici mai triste, numai că zâna de la masa de disecție mi s-a părut din clipa aceea că s-a maturizat deodată, că îmbătrânise. L-am implorat pe Milu să-și suspende investigațiile infame, i-am spus că nu e de condiția noastră să ne uităm pe gaura cheii, că sunt destui ce au făcut din asta o profesie, iar el da, da, firește, ai dreptate, dar și-a văzut de treabă mai departe, pesemne că experiența de copoi îl capturase, îi devenise necesară, fapt e că-și luase obiceiul să ne furnizeze din când în când mici informații domestice, irelevante, cum că bunică-sa făcuse gripă sau că duminicile se duceau la slujba oficiată la catedrala Sf. Iosif ținându-se ca doi copii de mână, nimicuri, bagatele, mofturi. Odată, bunica fetei a primit în vizită un domn, să fi avut vreo 40 de ani, drăguț și fercheș, după opinia doamnei Nela, care a zăbovit numai câteva minute, dar că în noaptea aceea luminile în cele două camere de la parter au stat aprinse fără întrerupere.

\*\*\*

Trecuse vremea când noi, băieții ne distram făcând bufonerii sau debitând glumițe deochete de față cu Gertrude, care tăcea netulburată și mânuia cu aceeași stângăcie bisturiul prin labirintul de țesuturi anatomice. Lucram fără elan sau comentam cu voce coborâtă o premieră la cinematograful Patria sau ultimele noutăți la librăria Cartea Rusă. Ne ocupam acum cu disecarea membrilor inferioare ale lui moș Biju, schimbam cadrul, lăsând pe trupul ciopârțit în lunile anterioare devastatoarea imagine a unui peisaj *horror*. Din când în când ne vizita la masă șeful salonului, un doctor tânăr, pomădat, care își asumase sarcina de a se ocupa cu osebite de progresele nemțoaicei în arta delicată a disecției. Adesea, când întârzia prea mult la masă și vocea tânărului doctor se muia duios în tonuri bemolate, ne luam cutezanța să-l întrerupem cu întrebări răutăcioase, aberante, era modalitatea noastră de a ne apăra blazonul. Îmi amintesc și astăzi privirea tandru-recunoscătoare a fetei, când șeful se îndepărta de masa noastră cu pasul legănat, poate că singura imagine neretușată de cruzimea anilor ce mi-a rămas de la Gertrude.

Cu o săptămână înainte de sărbătoarea Paștilor, nemțoaica nu s-a mai prezentat în sala de disecții. N-a mai venit nici după încheierea sărbătorilor pascale. În urma informațiilor primite de Miluță de la coana Nela, Gertrude și bunică-sa pleaseră, într-o noapte. Cum au plecat, adică? Păi, cum să plece? s-a oțărât proprietărea. În locul lor s-a instalat o doamnă respectabilă, Calomfirescu, contabilă în Ministerul de Justiție.

Să fi ajuns vreodată nemțoaica noastră medic? Cine știe?

Constantin MATEESCU

## INSPIRAȚIA ȘI MEȘTEȘUGUL



### Cu memoria în lumea poeziei

Sterian Vicol a împlinit acum o vârstă rotundă, plină de experiențe literare. Nu prea se știe din ce motive declară că nu vrea să mai scrie, „sunt liber să nu scriu”. O fi vreo chestie de natură mistică ambiguă, de cochetărie insolită sau e o glumă care de regulă aparține vârstei viguroase. *Memoria lui Femios. Ielele și elegiile lui Terian*, volumul cel mai recent al poetului, apelează, cum spune titlul, la amintiri și repetiții, citări și recuperări, recunoașterea și reproducerea stărilor din trecut. Femios, arhetipul cântărețului, ar fi spus cuvintele trecute în epigraf: „Sunt inspirat de un zeu de sus / Dar mi-am învățat singur meșteșugul”. Muzele lui Vicol sunt și de *sus* și din imaginarul colectiv (ielele), intră și în relație cu meșteșugul care se produce prin efortul singular și prin efortul relației. Poetul nostru e un as al comunicării cu autori din toate timpurile și de toate categoriile valorice. Mai am de citit o mie de cărți, spune el, afișând o mare seriozitate, dar după cum scrie încă e numai o glumă.

Ecourile/sugestiile vin de pretutindeni, prinse într-o voce recognoscibilă. Este el însuși un efect mimetic. Să ne referim numai la cartea de față, unde sunt numite mai puține modele, dar se resimt multe altele, în afară de „confracții”, Ioanid Romanescu fiind cel mai prețuit (*Trandafirul lui Ioanid, Cel care*). Omar Khayyam îl inspiră cu rubaietele lui, ale iubirii, vinului, dragostei de viață și ale amărăciunii pentru destinul omului sub timp. „Elegiile lui Terian” vor să amintească mai evident de *Elegiile duineze*, alternare de momente fericite și melancolice, candoarea, iubirea pătimășă, solitudinea, tristețea, simbolurile frecvente, trandafirul, inorogul, fântâna. Și, *rara avis*, e trecut în epigraf și Kahlil Gibran, poetul libanezo-american, atât de răspândit (al treilea cel mai vândut autor din toate timpurile, după Shakespeare și Lao Zi) și atât de puțin cunoscut la noi. Sterian Vicol se recunoaște în versuri ca acestea: „Sunt ochii îndrăgostitului / Vinul sufletului și hrana inimii / Sunt un trandafir... / Inima mi se deschide la răsărit, / Iar fecioara mă sărută / Să mă așez la pieptul ei”. E un hedonism așa de intens, încât elegiile și meditațiile pălesc în fața plăcerii de a trăi. Citez din *Memoria lui Femios* imediat după cei de mai sus, să se vadă mai bine traseul apropiat: „Adio, când pocul se umple / cu vinul prea negru pân' la buza, / un foșnet adie și moare încet / lăsând cântecului spațiu...” (*Pocalul*); „Când cobor scara în casa vinului, / versul se scrie aproape singur / frumos ca bluza purtată în adolescență / de poeta Ana Blandiana” (*Casa vinului*); „Beau inima vinului / cu frunza pelinului” (*Inima vinului*). „Ielele sunt ele, elele sunt / ielele, labirintul – nicăieri / sau oriunde, cămașa lor aceeași... // Steagul vinului în bernă nu-i, / el flutură-n cuvinte și în rochii / și leagă vârful plopilor cu norii!” (*Ielele, II*); „Iubind și biblia și femeia nocturnă, / poetul scrie cu cerneală și vin” (*Fiecare vers*).

Trei identități se impun în cartea de față: atașarea definitivă de obârșia țărănească, ființa privilegiată a creatorului și învățăturile din casa bătrânului orb. Acestea din urmă sunt o replică la Ioanid, repetabilă. Cel mai mult mitologia proprie se urzește în satul natal, „șinutul colindelor”, al copilăriei și adolescenței în special, cu personaje, obiceiuri și toposuri fabuloase în toată simplitatea lor. Însuși Poetul e un personaj miraculos, fiul stejarului tânăr din zodia Taurului, „copilandrul cel visător din Valea Zbancului”. Memoria le reactivează generic (țaranul, decorul naturist) și de cele mai multe ori individual: „Toți știu, de la gemenii lui Amaru / și fetele lui Târsoi, până la părintele / Palaga, mai mult, dascălii Zugravu, Stafie / Chiosa, Modiga, că Napalion, fiul satului, / trecea seară de seară, pe calul alb, de la via americană, de pe valea Zbancului, (vie altoită în genunchi de moș Dumitru), / Dincolo de pădurile de salcâm către casa / pe care voia s-o înalțe / în Costa mănăstirii (...) Și atunci, satele din jur și mai departe, / dincolo de Zoițan, Goidești, Gliganu, / Băzanu, Râpa Zbancului, minunate / la nunți și la hore,

flăcăi, copilandre // și moși uitați de Dumnezeu, se minunau / cum de Napalion, cel cu vie nobilă și cazan de țuică – un fel de dispărut, / neavând vreo legătură cu fuiorul bunicii Sanda” (*Cazanul de rachiu*). Poetul își supraveghează lumea când de la ușoară distanță (amintirea), când din interiorul încă straniu de la curțile dorului, cu o abundență de semne originare și metafore agreste: câmpia, dealul, pădurea de salcâmi, stejarii, sămânța prolifică, drumul nisipos. Abundă și locurile intimității familiale : ograda, casa, ușa, pragul, prispa. Și dangătul clopotelor care unește cerul cu pământul. Dintre toate, Râpa Zbancului reiterează o stranie ambiguitate: „Râpa nu-i o groapă cum ar părea / la prima vedere; ea, Râpa Zbancului, / atârna de cer ca un leagăn prin care / copiii și părinți ating marginea lumii” (*Sunetul apei*). E un fel de Olimp invers, loc al petrecerilor și întâlnirilor erotice, dar și al cântecului. Ceva magic și vital există în toate, stârnind contemplația, profunzimea dicțiunii și elegiile puilului de stejar pe tema trecerii timpului versus elanul recuperator.

A doua formă a identității e căutată în misterul creației. Poetul scrie cu meșteșug de balerină dansând pe o terasă deasupra mării sau în altarul bisericii: „Cu fiecare vers șoptit de Dumnezeu / el, robul îl rescrie pe-o palmă de pământ / și cartea lui se va destrăma mereu / cum alcoolul în focul ce arde în cuvânt” (*Fiecare vers*). Scrisul vizibil se nutrește din „mierea tăcerii” și din sugestia deslușită în grădina cu îngeri. Poetul veritabil ne leagă spre ceruri și rămâne dependent de această „otrăvă” taumaturgică, plasându-se în mit sau în neant: „În curțile domnești, în albe pridvoare / poezii vor scrie în vis cum nisipul le soarbe poemele mai înainte de a fi / foaie străvezie tăiată dintr-un trunchi!” (*Capcana*); „Poezia e altceva, nu-i hangița cu / cămile de vin aruncat spre ziuă, nu-i, / e poate mama de cântec al stejarului / din vale, unde nu-s ziduri” (*Mama stejarului din vale*); „Fiara bolnavă înflorind regiuni, / la tine eu nu renunț niciodată, / fiindcă, din când în când, / nu / renunț la scrisul meu de verde stejar” (*Poezia*).

Un capitol întreg, *Cartea de Duminică sau Râpa Zbancului*, este consacrat legăturii dintre poezie și cotidianul trăit și imaginat de Sterian Vicol în lumea memorabilă a satului de baștină. Aici clamoarea tinde către un fel de ontologie a transfigurării și către o ambiguitate a sacrificiului, unde se disting cele două tendințe, una de eliminare din sine a sinelui, alta de mitizare a eului poetic. Pe de o parte, e o declarație a atașamentului față de creație, pe de altă parte și concomitent se proclamă edificarea geografiei poetice personale. Descriptiv și evocator, vizual și metaforic, notația e clară, cu tradiția ei încă viguroasă în memorie: „Numai duminica scriu c-o lamă subțire, / numai duminica, fiindcă toate celelalte zile / pot fi ca niște fecioare violente / ce-așteaptă-n șir indian Râpa Zbancului // Acolo, celelalte zile, uneori melancolice, / strigau fetele lui Chirapont, la colibă, / să le arăt izvorul din ochiul cel orb / dar verde, atât de verde, de deasupra // Scriu numai duminica și doamne, uneori, / dau lovitură cu vinul împoșcat / înflorind zăpezile și dangătul clopotului / îngropat/dezgropat, și el, în Cartea / mea de Duminică, numai a voastră!” (*Cartea de Duminică*).

Sterian Vicol rămâne și în acest volum un poet inspirat și un meșteșugar atent.

### Dosar de beatificare

Pentru mulți versificatori din vremurile recente, care nu-și pun problema vocației și a culturii poetice, tema religioasă a devenit profitabilă prin însuși prestigiul ei. *Dosarul de beatificare* semnat de Dan Viță nu conține poezie evlavioasă, cum pare la prima vedere din titlu și, înaintând în cuprinsul cărții, din abundența evocărilor hristoite. Îți vine să crezi că autorul nutrește absorbția în divinitate cu poemele sale. Dar însuși „dosarul” e suspect, fiindcă are în primul rând o conotație birocratică, înregistrează, reține documente, dar mai înseamnă că nu e cazul să dea curs unei cereri. Revendicarea e ludică și *ironul* intră clar în funcțiune. Nu are nici intenție adversă pioșeniei.

Prima secțiune, *Faza diecezană*, valorifică spiritul misterelor păgâne cu aspectele lor de vibrație a pulsionilor vitale, de narcisism modic, unde cultul trupului predomină: „trupul ei se propagă înainte de suflet și lumină / mai repede decât privirile pe sâni strănse-n haită / albastru ca un reflector nuclear în zăpadă sanguină / plin de lupi trupul tău

scâncește și se vaită // plin de lupi care s-au prăsit în lumină / ochii mei și sâni tăi denunță efectul cernekov / trupul tău gol dezvelit în somn strălumină / și țipă, pavel alexeevici, până la istov” (*Efectul cernekov cu lupi*). Nu-i erotismul joc steril de factură naturalistă, ci exaltarea dionisiacă a trăirilor extatice și delirante, totul trecut prin predispozițiile baroce, prin manierismul artei combinatorii, prin acumulările impresioniste ale imaginarului. Din multiplicarea perspectivelor rezultă, cu voie sau fără voie, un fel de spectacol suprarealist, „poemul iubirii”, când prin descrieri frenetice ale nimfei nude („apostatul liturghiilor păgâne rușinându-ne”) sau ale hetairei care s-a iubit cu Diogene, când, de mai multe ori, „slobod și licențios”, când „beatitudinal” față de o tulburătoare „făt-frumoasă” („ea doarme goală o ating cu ochii și-aș putea orbi”). Pe alocuri, nu poate fi trecut cu vederea efectul de artificiozitate produs de un „delir tehnic”, s-ar putea spune cu vorbele lui G. Călinescu.

Dar să reținem mai degrabă aerisirea cu duh autohton și slav: „azi la Tecuci i-am văzut picioarele anei karenina / (mergea cu ele o petersburgă la gara imperială) / ... în gară printre mujici beți prinți ivani norod de accident / levin și lev îl așteptau aristocrați la tren pe Dumnezeu...” (*Rusă*). Cu dedicație pentru Gabi Gherbăluță și Lev Tolstoi. O altă *Rusă* evocă „o noapte din moartea lui ilia ilici oblovov”, în care autorul se ceartă livresc, la o crâsmă din Odesa, cu Ivan Alexandrovici Goncharov. Erosul capătă și rezonanța demodată a bibliotecii, „lângă ea / șarmant autodidact cu trupul-manuscris”. De la iubirile poemofage, se ajunge la înaltă cinste acordată poemului „sfintelor altare”.

Acest „poemhaus”, „poemalhus”, „poemagdală”, se articulează în capitolul al doilea, *Faza roman(ă) (noul textament)*. Poetul amestecă texte laice, sacre și apocrife toate provenind din trupul original. În panegiric „dosarul” sunt convocați duhovnici, cler, pelerini, călugări „textualieri”, ucenici caligrafi „șleahța de îngeri”. Metonimia preferată profan este „beregata” care dă glas cuvintelor înainte de „slovanghelie”. A se vedea conturul ferm al desenului: „ce miere sălbatică câtă moarte plânsă / jeliță punere în / groapă a avut diavolarul păzitorul mulțimilor / l-au îngropat de unde / venise în hrubele cimitirului / Beregata / și-acum cerul miroase a ceară și-acum / cuvintele nebotezate îl strigă cu strigăt de-afară” (*moartea lui anteion*). Nașterea cuvântului precede vocea nescrisă și anunță începutul poemului. Dan Viță mizează pe o specială dibăcie combinatorie, alchimie plastică și lexicală: „de după catapeteasma ochilor pândind / în mir de nard curat spăl picioarele cuvintelor asemenea / picioarelor ucenicilor și le șterg de poemul cu / care m-am încins lepădându-mi hainele înaintea lor...” (*spălarea cuvintelor pe picioare*). Aglomerarea lexicală eteroclită este asumată. Poți rămâne mut înaintea cuvintelor, dar printr-un proces iluminat-meșteșugit, textul capătă trup și în stare de grație se nasc poemele - „sfintele mele texte”.

E o lume (poetică) insolită, repetabilă până la redundanță ca stil, se vede că poemele sunt scrise-rescrise și greu (și nedrept) de prins într-un tipar. E o permanentă mișcare a contrastelor: biblic-profan, celest-terestru într-un regim dramatic-epicizant. În spațiul imaginar mai des întâlnește derizoriul și moartea, dar și „beregata” ambiguă și revelațiile alegorice. „Texistențele” sunt, în definitiv, convenții care resuscită viața ca fantezie, de aceea se întrevăd unele exhibări retorice. În polifonia stilistică, evazionistă, suprarealistă și postmodernist: „Este greșită toată Teoria Respirației și în special / Cartea Inspirației / aerului luat din afară pentru nevoile dinlăuntru / soluția corectă este cealaltă / să scoți tot aerul din plămâni / încet / fără grabă / fără zgomot / fără să tulburi somnul gardienilor de la mormânt / noapte de noapte să cari cu gura / cu înghițituri mici / aerul / din puțul adânc al traheii până sus / pe pardoseala de mozaic a beregatei / încet fără grabă fără zgomot fără să tulburi / somnul gardienilor / noapte de noapte de-a lungul traheii / să scoți tot aerul din plămâni / până sus pe pardoseala de mozaic a beregatei // (oricum vor scrie că ucenicii au furat cadavrul) (*soluția corectă este cealaltă întotdeauna*).

*Dosarul de beatitudine* al lui Dan Viță adună probe multe, pro și contra, oferite în primul rând de Cartea Cărților, dar, cum se cuvine, rămâne un dosar deschis.

**Constantin TRANDAFIR**



## ZIGZAGURI

## Despre bătrânețe (1)



„Iar între pasiri era o Brehnace bătrână, carea în multe științe și meștersuguri era deprinsă...”. Cît de bătrînă? Brehnacea – lucru pe care îl știu toți cei ce au citit *Istoria ieroglifică* – e Constantin Cantacuzino, născut – spune *Dicționarul cronologic al literaturii române* – la „cca 1640”. În 1703, la adunarea de la Arnăut-Chioi, avea deci circa 63 de ani. Deși se afla pe pozițiile adversarilor, autorul (care era de 30 de ani) îl respecta. În sine, vîrsta nu asigură (și nu asigură) un privilegiu, dar, datorită experiențelor acumulate, constituia, în certe situații, un ascendent, diferență pe care chiar Brehnacea ține s-o sublinieze Cucunozului, adică fratelui său Mihai Cantacuzino, ins deosebit de mîndru, mai tînăr și mai dotat fizic: „Că macar că tu la trup mai chipeși și la stat mai înalt ești, dar eu și de vîrsta mai bătrîn, și de pedepse mai dosedit [în învățătură mai exersat] și mai ispitit, și de cîi [călătorii] mai multe și mai departe, și de țări străine și mai late mai asudat și mai zbuciumat sînt” (*op. cit.*, ediția 1965, p. 120-121).

Înainte de *Istoria ieroglifică*, Dimitrie Cantemir a meditat la vîrste în *Divanul...*, lucrare alcătuită la 25 de ani. Pornind de la versetele 10 și 11 din Psalmul 89 („Zilele anilor noștri sînt 70 de ani, iar de vor fi în putere optzeci de ani și ce este mai mult decît aceea osteneală și durere”), el le împarte în șapte. Anunțată de „căruntețe” (de „vîrsta de căruntețe” pomenește și Dosoftei, în Psalmul 70), „bătrînețe” e ultima. Ce caracteristici are? Fizic, aceleași cu ale „cărunteții” („Iată, peri albi în cap și în barbă ț-au răzsărit. Iată, genunchile slăbind, spre pămînt a să închina au început. Iată că mijlocul lui spre slăbiciune s-au prefăcut. Iată că din doi ochi, patru îți trebuiesc. Iată că toate a trupului organe te părăsesc”), dar mai accentuate, „fără liac și tămăduire”. Inexorabil, „agiuns-ai la moarte!”. Rămîne totuși perspectiva întineririi sufletești: „înnoi-se-vor ca a vulturului tinerețele mele” (Ps. 102, 5).

Mi-am sporit întotdeauna atenția, cînd într-un text apăreau referiri la vîrstă, inclusiv înainte ca aceasta să devină o „temă”. N-am trecut niciodată, de pildă, fără să mi-o repet în gînd, peste afirmația lui Isus Sirah, din „Cartea înțelepciunii” sale, că „Numărul zilelor omului [e de] cel mult o sută de ani” (18, 8), care însă, raportat la eternitate („ziua veacului”), înseamnă „o picătură de apă din mare” sau „un grăunte de nisip”. Nu mă rușinez, apoi, să-mi declar satisfacția cu care am transcris *pro memoria*, dintr-un articol al dr. A. Slătineanu (v. „Un naturalist filosof” [Elie Metchnikoff: «Essais optimistes»], în *Viața Românească*, vol. VI, 1907, p. 31), fraze ca următoarele ce umflă speranțele pînă la năluciri: „Durata vieții omenești după Hallev ar trebui să fie de 200 de ani. Buffon și Flourens credeau că omul ar muri de bătrînețe numai la 90-100 de ani. [...] Viața cea mai lungă înregistrată pînă acum este cea a lui Thomas Parr de 152 ani 9 luni. [...] Vedem dar că s-ar putea lua ca limită superioară a vieții 150 ani”. Realitatea statistică arată, chiar în acea epocă, altceva: „Care este actualmente durata mijlocie a vieții omenești? Aproape cincizeci de ani. Dacă ținem cont de faptul că acum treizeci de ani ea era de 37 de ani, se vede progresul pe care l-am făcut și cît de mare e greșeala acelora care cred că noi trăim mai puțin decît părinții noștri./ Grație buneii stări și cuceririlor igienei și medicinei, vom trăi din ce în ce mai mult./ Mai avem însă mult [pînă] la vîrsta de o sută de ani, pe care ar trebui s-o avem, după spusele savanților, în momentul părăsirii acestei văi a plîngerii” (v. „Cît trăim?”, în *Adevărul și Dimineața*, Almanah pe anul 1913, p. 145).

Bătrînețe e implacabilă. „Toți ca o haină se vor învechi” (Ps. 101, 27). „Iar ce se învechește și îmbătrînește, aproape este de piele” („Epistola către evrei a Sfîntului Apostol Pavel” 8, 13). Nici un ins lucid, avînd viziunea istoriei, nu va refuza să accepte faptul că „nu există lucru pe care bătrînețe lungă să nu-l ruineze sau să nu-l prăbușească” (v. Seneca „De brevităte vitae (Despre viața scurtă)”, în *Scrieri filozofice alese*, Ed. Minerva, 1984, p. 64) ori, cercetîndu-se pe sine, că „spre bătrînețe trebuie să înceapă cîte un defect în mașinăria omenească” (v. C. Dobrogeanu-Gherea, Scrisoare către Paul Zarifopol din 2 mai 1908, în *Correspondență*, Ed. Minerva, 1972, p. 130). La unii, aceasta se produce brusc („Bătrînețe ne înhață pe neașteptate”, zicea undeva Simone de Beauvoir), cu alterări grave, la alții lent, moderat. Remarca lui A. Vlahuță cu privire la Nicolae Grigorescu („Bătrînețe s-a apropiat de el cu respect” – v. *Scrieri alese*, 3, EPL, 1963, p. 446) confirmă o atare posibilitate.

Ce înseamnă „bătrînețe lungă”, „adîncă”, pînă unde ea se poate întinde, am văzut mai sus. Odată însă, citind pe Ion Dragoslav, m-a frapat, într-o povestire de-a sa, caracterizarea „oameni vecini cu bătrînețe”, ce mie mi-a sugerat cîteva între-

bări. Cînd începe aceasta? Care-i limita ei inferioară? Sau – și mai direct –: cînd cineva se consideră ori e considerat bătrîn? Datele variază de la o epocă la alta. Un răspuns general, care să țină seama de cele mai multe dintre ele, ar putea fi: înainte de cincizeci de ani, uneori și mai puțin cu un deceniu. Celor ce se împotrivesc ca el să se ucidă, Cato cel Tînăr le-a replicat: „Sînt oare în ceasul acesta la vîrsta la care mi se poate aduce o vină că părăsesc viața prea devreme?”, „și el – ține să precizeze Montaigne, din paginile cărui am scos vorbele citate – nu avea decît 48 de ani!” (v. „Despre vîrstă”, în *Eseuri*, Ed. Minerva, 1984, p. 390). „Cu mult înainte încă, de fapt cînd împlinise patruzeci de ani, în 1506, Erasm – relevă Huizinga – avea impresia că e bătrîn. Ultimul act al piesei a început, repeta el în 1517” (v. *Erasm*, Ed. Minerva, 1974, p. 227). Înfățîșînd ascensiunea lui Ioan Bob, tipică pentru un arivist, Petru Maior, în *Istoria Bisericii*, notează și acest fapt: „La anul 1773, venindu-i chef să se facă popă, măcar că era fecior bătrîn de treizeci de ani bine în sus, fu de vlădica Grigore Maior trimis ca cleric la Sîmbăta Mare în Țara Ungurească să se învețe teologia” (v. *Școala ardeleană* (Poezii, Proză, Tălmăciri), Ed. Dacia, 1977, p. 70). Percepția asupra bătrîneții rămîne aproximativ aceeași și la începutul secolului XX. Cvadragenari încă în putere se neliniștesc de perspectiva sfîrșitului. „Și cite n-aș avea de făcut



Eugen Petri - Remember

dacă aș trăi măcar zece ani”, îi declara Nicolae Iorga lui G. T. Kirileanu, în 1913, cînd (nu, sau abia) împlinise 42 de ani (v. G. T. Kirileanu, *Sub trei regi și trei dictaturi*, Ed. Crigarux, 2004, p. 193). „Dumnezeu știe de-o mai dură o decenie!”, spunea și Kirileanu, la 40 de ani (v. *op. cit.*, p. 172). Iorga a fost marcat mereu, mai mult decît alții, de sentimentul unui „ce răpede ne trecem”. La șizeci de ani își scrie „autobiografia”, *O viață de om așa cum a fost*, după care în toate intervențiile publice invocă statutul său de bătrîn. „Un bătrîn al Țării, care de o jumătate de veac muncește pentru curățirea și înălțarea sufletului ei, un fost sfetnic al Coroanei și un cunoscător al rosturilor lumii întregi”, – se prezintă pe sine, de pildă, într-un mesaj către țară, menit să aducă sprijin pentru întărirea autorității Regelui Carol II, cînd atît situația internă, cît și cea externă apărea gravă (v. „Iubite neam al meu!” în *Moldova*, 1, nr. 31, 12 decembrie 1937, p. 1).

Între blocul în care locuiesc și cel vecin, alături de tei și diverse arbuști decorativi, sînt cițiva salcîmi. Primăvara, aceștia înverzesc ultimii, dar sînt primii din care vîntul sau o ploaie rapidă smulge, încă din iunie, frunze îngălbenite premature. Ce se întimplă în lumea plantelor, se întimplă și cu oamenii: îmbătrînesc și mor într-o ordine care nu ține seama de cronologie, și în mod diferit. „Uneori – observe Montaigne – trupul cade mai întîi pradă bătrîneții, altă dată sufletul; și, destui văzut-am care au avut creierul slăbit înaintea rînzei și picioarelor” (*op. cit.*, p. 392). Fiecare cunoaștem pe cineva – rudă, coleg etc. – ce se încadrează într-o serie sau în cealaltă. Compătînesc pe cei vlăguși de vreo boală fiziologică, însă și mai mult pe cei deprimați, apatici, fără „poftă de viață”, lehameteți, „cu moralul la pămînt”. Pe cei cu „infirmități psihice”, cum le numea doctorul Doru Hociotă (cf. Ana Blandiana – Romulus Rusan, *Convorbiri subiective*, Ed. Albatros, 1971, p. 145). Profesor de istoria literaturii, am vibrat cîndva evocînd pe cîte un scriitor mort tragic ori tînăr: Miron Costin dintre cei vechi, Bălcescu dintre moderni. Apoi, de la o răscrucă de timp (un deceniu sau două după *nel mezzo del cammin*), am început să-mi îndrept atenția spre latura opusă, a longevivilor, proverbiali prin vitalitate și vivacitate. Anumite excepții mă lasă încă visător. În eseu despre Thomas Gray,

Matthew Arnold amintește de Bonstetten, prieten al poetului, „acel elvețian vioi care a murit în 1832 la vîrsta de 87 de ani, după ce a fost mai tînăr și mai vioi între șizeci și optzeci de ani decît fusese pînă atunci...” (v. *Eseuri*, Ed. Univers, 1979, p. 247). Și surid de-a binelea citind o anecdotă ca aceasta: „Clemenceau care are azi 84 de ani a primit de curînd vizita celebrului dr. Voronoff. Acesta s-a oferit să-l întinerească, după cunoscuta metodă. – Mulțumesc, doctore, a răspuns Clemenceau. Dar nu acum, ci mai tîrziu... cînd voi fi bătrîn” (cf. *Bilete de papagal*, nr. 53, 2 aprilie 1928, p. 4). Metoda lui Serge Voronoff, care l-a îmbogățit substanțial, consta în grefarea de țesuturi de testicule de la maimuțe la om. Ironie: Georges Clemenceau muri în anul următor, iar doctorul n-a trecut nici el de 85 de ani, sfîrșitul venindu-i după o căzătură. E de rigoare deci să amintim aci titlul unei cărți a lui Samuel Johnson (alt bătrîn viguros), *The Vanity of Human Wishes!* Fie că i-am cunoscut direct, fie că doar am auzit despre ei, m-a înviorat de fiecare dată și pomenirea „bătrînilor senzaționali” de la noi: dirijorii Antonin Ciolan și Emanoil Elenescu, pianista Sofia Cosma, pictorul Corneliu Baba, sculptorul Ion Irimescu, actrița Lucia Sturdza Bulandra, lingviștii Al. Graur și Iorgu Iordan, criticul Șerban Cioculescu, filozoful Ion Petrovici, istoricul David Prodan ș.a. Ciolan dirija la 85 de ani, Elenescu continua să fie spiritual la 90, Sofia Cosma concerta la 77, Bulandra, la 84, jucînd *Mamouret*, „încerca să-și schimbe modalitatea de expresie pîndind jocul începătoarei Vasilica Tastaman și luînd exemplul de la ea” (cf. Liviu Ciulei, în Ana Blandiana – Romulus Rusan, *op. cit.*, p. 126), Iordan, la 98, se agăța (umbla vorba) de un tramvai aflat deja în mers pentru a întîlni o persoană îndrăgită..., Ion Irimescu, la 95, era, zilnic, „totdeauna la datorie”, în atelier (cf. Grigore Iliesi, „Ceasuri de spovedanie cu Ion Irimescu”, în *Chipuri pe pinza vremii*, Ed. Junimea, 2017, p. 85). Însă exemplul cel mai apropiat de bătrînețe decentă și moarte ușoară, la care mă gîndesc adesea, îl reprezintă, pentru mine, profesorul Constantin Ciopraga. O mîhnire l-a trecut în lumea umbrelor, fără alte dureri și fără să fi lăsat cuiva, anterior, vreo impresie penibilă.

Iluziile inspirate de trecerea în revistă a unor asemenea nume durează puțin. Afară, ziua de iarnă e sură. Privesc soarele ce „se prevede printre nori”. Deși e puțin după miezul zilei, nu cred că va mai străluci. Stropul de ferovare pe care îl aveam dimineață a dispărut. Spre seară, urmărîndu-mi tema, mai fac un raid printre fișele cu însemnări despre bătrînețe. Cîteva conțin mărturisiri dramatice, greu de uitat. „Mă văd în oglindă, mă speriu, o babă – se descria Alice Voinescu. E teribil să fii bătrîn, fără nădejdi și profund decepționat de ce e în jurul tău” (v. *Jurnal*, Ed. Albatros, 1996, p. 586). „Cînd mă trezesc dimineața, văd în oglindă un om străin”, spunea, mai îcoace, cîntăreața Marina Voica, după care exclama: „Bătrînețe e îngrozitoare! E banal ce spun, dar e ceea ce simt. Drama e că trupul îți îmbătrînește, dar spiritul îți rămîne viu și tînăr, iar separarea asta e o tortură. [...] Și odată cu dezintegrarea trușească, începe și lumea să te părăsească” (v. *Formula As*, 16, nr. 727, 24-31 iulie 2006, p. 18). „Umblu prin spitale – timpit-i bătrînețe! – pe cînd am o foame de lucru nemaipomenită”, se scandaliza Fănuș Neagu (v. „Fața ascunsă”, în *Flacăra*, 22-28 iulie 2005, p. 3). De regulă, cei mai terorizați de bătrînețe sînt cei ce au avut o tinerețe impetuoasă sau o viață socială bogată. Un călugăr sau un profesor de țară o suportă mai ușor decît un om politic sau o doamnă de pe coperta întîi a revistelor de modă.

Într-un fel îi priveam pe bătrîni cînd eram copil, într-un fel cînd eram tînăr și într-un fel acum, din cercul vîrstei. Copil – cu un sentiment amestecat, în care intrau încredere, teamă și evitare superstițioasă; tînăr – condescendent, comprehensiv și concesiv; acum – tentat de comparații, încercînd să surprind atît părțile luminoase, pilduitoare, cît și pe cele penibile, caraghioase ori de-a dreptul detestabile, nu puține, ba în unele cazuri covârșitoare. Consecință ineluctabilă, acestea din urmă produc antipatie, chiar ostilitate. Să le enumăr, deci. Deși vulnerabili, bătrîni nu sînt solidari; solidaritatea lor e mai mică decît a copiilor. După pensionare, toți au impresia egalității (croitoreasa cu ingineră, jandarmul cu doctorul etc.), motiv de invidii și de revindicare. Indiferent de meseria pe care au practicat-o, majoritatea devin „profesori”, abuzează de „pedagogie”. Sînt, din principiu, fie lăudători ai trecutului integral, fie se lamentează, învinovățîndu-l pentru eșecurile personale. Cînd nu joacă table, bărbații fac „politică” la modul oportunista, situîndu-se de partea celor cu promisiuni mai gogonate. Moraliști de colțul străzilor, sînt imorali prin răspîndirea de minciuni electorale și acreditarea unor persoane irelevante. Dezarticulați ideologic, indiferenți față de „cei ce vin”, exaltați de iminența „apocalipsei”, au ca singur reper prezentul, a cărui calitate o apreciază în funcție de posibilitatea de a-ți umple sacoașă. Analizată îndeaproape, bătrînețe unora e o sumă de credulități, lașități, ipocrizii, compromisuri. Nu fețele plisate, spinarea cocoșată, mersul șonticăit, bițigiala „discursului”, ținuta mototolită îi arată urîți, ci atitudinile.

Constantin CĂLIN

## Interviul Acoladei. FLORICA BUD

### Farmecele, jocurile și inventivitatea literaturii



Am în față în această amiază a lunii martie, 2018, în chiar pragul aniversării tale din Pești, două elegante volume apărute la eLiteratura, pe care le-am citit cu interes. Unul dintre ele marchează o aniversare care a dat anulului 2017, o generoasă miză literară de evaluare a activității tale literare neobosite în domeniul prozei, poeziei, publicisticii, literaturii pentru copii, activității publice. Putem aminti aici și ecurile unor cărți traduse în lume. În două decenii jumătate te-ai luat la întrecere cu timpul. Al doilea volum este o reeditare a romanului tău de succes „Bărbatul care mi-a ucis sufletul într-o joi”. Cum ai primit semnul acesta de viață, în plan personal, în cel literar?

Nu sunt chiar pește, după cum nu sunt chiar berbec. Cum zodia Berbecului și-a însușit ziua de 21, considerată prima zi de primăvară, iar de un timp încoace și Ziua Internațională a Poeziei, normal ar trebui să mă consider berbec. Mai mult ca sigur că am luat caracteristici și de la o zodie și de la alta, important e să nu le fi ales doar pe cele negative. Până la o anumită vârstă am fost mai mult pește. După aceea, mai de voie mai de nevoie, m-am berbecerit. Poate este greu de crezut, dar în adolescență și în prima tinerețe am fost poetic de timidă, rușinoasă și tăcută. După schimbarea orânduiri socialiste în noua orânduire, căreia nimeni nu are curajul, vremea sau dărnicia să-i dea un nume, am fost nevoită să cobor, încet-încet, să nu mă zdruncin prea tare, pe Pământ. Până la un moment dat am reușit să păstrez un echilibru precar între cele două stări. Dar, îmi place ori nu, trebuie să accept ideea că voi sfârși prozaic... de prozaic! Ceea ce mi se pare o înfrângere de-a dreptul dramatică. Câteodată mai sunt ceea ce trebuie să fiu în acel moment, pește sau berbec. În zodiacul druidic sunt stejar. Dacă vrei să fii stejar, va trebui să vezi lumina zilei doar în 21 martie. Mă simt îndatorată mamei, m-a adus pe lume într-o zi atât de frumoasă și desigur sunt ca primăvara, ba răd, ba plâng, ba mă simt foarte fericită, ba mă întristez brusc. Dacă m-ar fi botezat Ghiocela, aș fi pe deplin mulțumită. După ce am adus pe lume un băiat și o fată, mi-am dat seama că nu este așa simplu să alegi o zi deosebită pentru copiii tăi, mai ales dacă nașterea este naturală. Ca urmare i-am fost și mai îndatorată mamei, dar și nemulțumită de mine, că nu le-am putut oferi copiilor mei, Roxana și Alexandru, zile de naștere emblematice sau, într-un registru modern, zile cu roșu în calendar sau măcar zile cu tematică.

Volumul aniversar „Oglindă în timp” nu cuprinde doar activitatea mea literară, alături de câteva repere personale și aspecte ale activității literare în care i-am prins și pe cei din jurul meu, în secvențe scrise sau în secvențe fotografice. Am colaborat foarte bine cu Prof. Vasile Poenaru, directorul Editurii „eLiteratura” și cu colectivul editurii. Tot aici am scos volumul de pamflete „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de sex” și reeditarea romanului „Bărbatul care mi-a ucis sufletul într-o joi”. Am făcut lansări la Târgul de Carte „Gaudeamus”, 2016. În vara anulului trecut am lansat și varianta în limba engleză a acestui roman. Urmează ca el să fie tradus și în limba spaniolă.

Ai scris nu o dată despre spațiul originar. Mândria față de locurile nașterii nu poate fi o vorbă goală. Care sunt temeiurile legăturii spirituale cu vatra Ulmenilor, vatră care a dat atâtia cărturari de seamă, ieri, ca și azi?

Este vorba despre localitatea Ulmeni-Sălaj, așa cum scrie încă pe clădirea gării. Acum proaspătul oraș nu mai face parte din județul Sălaj, ci aparține de județul Maramureș. De altfel am văzut că în țară mai există două localități cu acest nume. Tot de orașelul Ulmeni aparține și așezarea Tohat, unde s-a născut Petre Dulfu și de unde se trage și cărturarul Petru Bran. Tot de Ulmeni aparține și satul Chelița în care s-a născut maestrul Emil Gavriș. În acest sat își duce traiul și impetuosul poet și prozator, Vasile Morar. Din Ulmeni se trage dintr-o familie de vază neamul Ulmeanu. Cap de serie fiind dr. Florian Ulmeanu, fondatorul Societății de Medicină Culturală Fizică din România și deținătorul Premiului Boullard al Academiei de Medicină a Franței. Auzisem de poetul și romancierul Radu Ulmeanu, nepotul doctorului Florian Ulmeanu, dar l-am cunoscut ceva mai târziu, după ce am început să colaborez la Revista „Acolada”. Deci nu sunt „pila” lui Radu Ulmeanu. Propunerea onorantă de a avea rubrica „Migdale dulci-amare” a venit din partea criticului Gheorghe Grigurcu. Nu am simțit nevoia, de la început, să scriu despre copilărie și despre sat. Am răspuns invitației criticului Dan-Silviu Boerescu de a participa alături de el și Cătălin Păduraru, cu un capitol intitulat „Rețete gustoase din Maramureș” în volumul „Măncăruri de altădată, vinuri și vechi băuturi românești”, Grupul Editorial Trei. Am prins gustul acestui gen literar și am scos volumul „Mi-e dor de-o pohtă bună”, Editura „Mașina de scris”. Am răspuns invitației scriitoarei Andrea Hedeș, directoarea Editurii și

Revistei „Neuma”. Ca urmare am o rubrică nouă, „Amin-tiri și pohte copilărești”, în această revistă care apare la Cluj-Napoca.

De la mărturia subiectivă, ajungem la terenul dovezilor care vin în sprijinul cărților tale. Criticul Gheorghe Grigurcu îți face un portret memorabil.

Mă opresc deocamdată la un fragment expresiv, semnat de maestrul Gheorghe Grigurcu: „Florica Bud sexagenară? Faptul pare neverosimil într-atât de energic tinerească se înfățișează producția d-sale literară care pare a nu avea relații decât cu timpul epocal ce poartă acum numele de postmodernism. Cu acel proces, să recunoaștem, în bună parte parcurs de modernism, al deformalizării, al renunțării la convenții, al destrămării și al amestecului genurilor și speciilor consacrate. Gravitații i s-a substituit adesea o dispoziție ludică, farsa dinamitând, în cazul prozei, cutumele narrative, într-o aventură ce tinde a trece de la iluzia „reprezentării” realității la o viziune echivalând exclusiv cu textul”.

Ce resurse s-au declanșat la scrierea romanului, care este un fel de cap de pod ce se deschide către pamfletele tale unice?

Romanul de mare succes „Bărbatul care mi-a ucis sufletul într-o joi” este o carte pe care am conceput-o după o perioadă de aproape șase ani, răstimp în care am luat hotărârea dureroasă de a renunța la scris. Începusem o activitate grea, care nici nu mă atrăgea, fiind dintr-un domeniu în care nu aveam experiență, eu fiind inginer. Dar, cum am crescut și m-am format sub imperiul lui „trebuie”, m-am pornit fără să stau prea mult pe gânduri. Și în același timp am fost câțiva ani și șefa de șantier a casei familiei, aflată în renovare, atribuțiune deloc simplă, dimpotrivă mare consumatoare de energie și sursă de nervi. La toate acestea s-au adăugat niște decepții literare, tocmai pe tărâmul în care îmi pusesem speranțele că îmi voi găsi echilibrul. Eram deja membră U.S.R. Anul acesta fac douăzeci de ani de apartenență. Dacă nu aș fi apărut în Dicționarul General Al Literaturii Române, editat de Academia Română în 2005, chiar că aș fi pus punct scrisului. Domnul Andrei Nestorescu, pe care nu-l cunoșteam pe atunci, îmi făcuse o prezentare atât de frumoasă încât m-a făcut să mă simt vinovată. Îi datoram lui Andrei Nestorescu măcar o carte. Aveam impresia că Domnia Sa, scriind acel articol, a semnat un cec în alb. Ultima carte lansată a fost „Billclintonienii” în anul 1999. După aproape șase ani de pauză pierdusem exercițiul scrisului. Începusem să cred că l-am răticit de tot. Nu mă chinuia nicio idee și nu credeam că voi reuși să scriu, măcar o pagină. Am început să transcriu la mașina de scris fraze din cărțile mele mai vechi. Mă îngrozea lipsa bucuriei de a scrie. Nu mai simțeam acea exaltare pe care mi-o dădea scrisul, exaltare care și-a dat drumul greu. Acum nu îi mai permit să mă părăsească. Cartea „Bărbatul care mi-a ucis sufletul într-o joi” a apărut în 2005 și am lansat-o tot la Târgul de Carte „Gaudeamus”, București, în toamna aceluiași an. Este de altfel târgul meu preferat de carte. Am primit pentru acest roman, Premiul A.S.B., Secția Pentru Copii și Tineret. Nu am făcut niciodată un secret că scrisul și statul pe scaun nu mi se potrivesc temperamentului. Mereu am țopâit și sărit într-un picior, iar lecțiile mi le făceam umblând prin casă. Niciodată nu am crezut că mă va ține ceva legată de scaun, ore în șir. Să nu mai spun ce scris de mână am! Și ce greu îmi venea să-mi fac temele de casă. Învățatul a fost mai simplu, fiind foarte atentă în clasă și având și o memorie excelentă. Consider o pedeapsă primită direct de la Domnul și o capitulare tristă în fața vieții. O capitulare onorabilă totuși. Un alt fragment de portret aparținând tot criticului Gheorghe Grigurcu îmi dă în continuare un mare curaj: „Angajând cuvintele într-un joc continuu, Florica Bud parodiază fără complexe discursul prozaic tradițional și, implicit, perspectiva rațională, cuminte, asupra lumii. Totul este întors pe dos, într-o imagistică de-o imprevizibilitate ștrengărească. Sub emblema unui patetism degrevat de solemnitate, împins spre ironie. Dacă pentru unii absurdul e un prilej de angoasă, d-sa nu se dă în lături a cocheta cu acesta, a încerca să-l seducă stilistic, a-l îneca în spuma savuroasă a unei nesecate improvizatii frazeologice”.

Cine te citește observă o dimensiune polemică a scrisului tău. Putem vorbi despre un paradox al feminității, al condiției umane, la răspântia atâtor factori care o revelează. Ce caracterizează condiția feminină a feminității în peisajul postdecembrist? De unde iei substanța pamfletelor pe care le publici în Acolada?

Sunt de acord doar cu feminitatea, nu agreez feminismul și nici mișcările feministe. Chiar dacă ai mei s-au supărat pe mine că nu sunt băiat, fiind a doua fetiță a lor, nu am fost niciodată băiețoasă. Mă bucur că sunt femeie. Nici nu am făcut niciodată un secret din asta. Deși mai trântesc uneori câte un oftat, că ce bine ar fi dacă aș fi fost bărbat. Aș fi realizat mult mai multe, nu mi-aș fi pierdut vremea cu fleacurile femeiești arhicunoscute. Nu m-aș fi lovit nici de formula „nu se cade să fac asta, sunt femeie”, ce îmi iese în cale, când îmi este lumea mai dragă. Mă bucur de tot ceea

ce ține de feminitate, începând cu rochiile, pantofii și tot felul de „zorzoane”. Într-un pamflet ce își așteaptă rândul susțin că manufactura tocului-cui este mai importantă ca descoperirea roții. M-am bucurat de maternitate, am savurat fiecare moment al sarcinii, m-am simțit importantă spre deosebire de neînșărcinatele lumii, care în superficialitatea lor vor să arate bine. Ca... să... ce? Să succească mințile unor băbrați care oricum au mințile sucite din naștere?! Orice legătură cu realitatea și cu cititorii posibili este pur și simplu întâmplătoare. Am trăit în colectivități feminine, internate și cămine studentești. Îmi plac femeile care sunt femei. Nu îmi plac pantalonii și nu agreez cleopatricienele pe care le-ai întâlnit în pamfletele mai vechi. Sunt acele femei care înfășurate în covoare sunt dispuse să facă orice ca să obțină sau să acceadă. Le-am întâlnit mai rar în comunism, or fi fost, dar am avut norocul să nu îmi iasă în cale. Acum este lumea lor. Din pamfletele mele le-am pensionat și sper să nu mai revină niciodată. Să fie sănătoase și să se cleopatricească, din partea mea, cât vor. Din păcate celelalte femei nu au șanse de izbândă în fața lor.

Literatura pentru copii îți seamănă... Ce îți propui când te adresezi celor mici, celor mari?

Îmi place să scriu și pentru mari și pentru mici, mai ales dacă au simțul umorului. Altfel nu le-aș fi numit „Volum pentru adulți și alți copii”. Am început cu o familie de motani: Nu Motanul, tatăl, Da Miorlă, mama și Nu Și Da Pisoiaș, puilul. În copilărie aveam mereu pisici de care, eu fiind cea mai mică, mă ocupam; intra în sarcina mea de serviciu dar o făceam și din dragoste pentru ele. Erau păpușile mele. Mă bucuram când aveau pui, pe care îi învățam să mănânce lapte. Tata iubea mult pisicile. Mama mai puțin, dar ea era cea care mulgea... Mândria. L-am purtat pe Nu Motanul în lumea calculatorului, a Pagerului, a Zmeului Semafor și am încheiat ciclul, cu tehnica modernă. Acum am doar câini. Când s-a născut Darius, primul nepot, am trecut la personaje canine, o familie numeroasă de câini. M-a bucurat colaborarea la Antologia de povești și desene: „Bookătăria de texte și imagini”, apărută în două volume, în anii 2009 și 2015. De partea textelor s-a ocupat Florin Bican și, de desene, Stela Lie. Ambele ediții au apărut într-o ținută elegantă, desenele fiind realizate de pictori consacrați. Sunt două volume minunate. Din păcate au apărut într-un tiraj restrâns. Mă simt bine că nepoții mei, alături de alți copii, se vor bucura citind povești și savurând desenele realizate cu atâta pricepere.

Care sunt dorințele tale, Florica Bud, la trecerea unui semnificativ prag?

Îmi doresc ceea ce își dorește toată lumea, sănătate și inspirație. Să pot face față rubricilor. Cum între timp mi-a mai adus barza o nepoțică, mă mai gândesc la o carte dedicată ei și tuturor copiilor. Pregătesc și o carte de poeme, fără să îmi impun un termen. Încerc să nu mai fac pauze mari, voite sau nevoite. Nu mai trăiesc cu spaima că ideile mă vor ocoli sau că îmi voi pierde spontaneitatea, umorul și ironia. Nu am cum să le pierd, când ținta numărul unu a ironiei mele sunt chiar eu. Mă gândesc la un „eu” siropos, smiorcăit, exaltat, cu gândurile în „nouri”. Nu îmi sunt prea simpatici cei care trag de mine să cobor pe pământ. Măcar să rămân cocotată într-un pom sau pe un „huțuț” în bătaia vântului.

În încheiere l-aș pomeni tot pe maestrul Gheorghe Grigurcu, care își încheie portretul, afirmând: „Textele volubilei, neobositei scriitoare sunt amprentate puternic de feminitate. Dacă pentru unii absurdul e un prilej de angoasă, d-sa nu se dă în lături a cocheta cu acesta, a încerca să-l seducă stilistic, a-l îneca în spuma savuroasă a unei nesecate improvizatii frazeologice. Fapt ce se cade neapărat scos în evidență, Florica Bud răspunde cu succes unui criteriu eliminatoriu al creației literare: a izbutit să ajungă la un stil personal inconfundabil”.

P.S. Dragă Lucia Negoită, mă onorează invitația de a răspunde la interviul propus de tine. Îmi place să mă las provocată și să particip la genul de dialog, în care, „bietul” interviuat are impresia că aieargă prin sine, susținut de părintele interviului. Când de fapt este lăsat singur, după ce i s-a dat un bobârnac, să se descopere sau să se acopere la loc, dacă a făcut imprudența de a se fi dezgolit prea mult. Mulțumesc și îți doresc, fie și cititoarelor tale și ale Revistei „Acolada”, o primăvară frumoasă, cu multe mărțișoare. Și dacă feminătatea va fi mulțumită – de cum arată, de câte cadouri a primit, de câtă iubire a curs către ea – să accepte că a sosit și rândul cititorilor să se bucure de partea lor de primăvară... plăcută, caldă și liniștită, măcar până sosește iepurașul!

Interviu de

**LUCIA NEGOIȚĂ**

## Un cititor care scrie cărți



Îmi place titlul cărții recomandate de Daniel Cristea Enache, *Șoapta cărților* (Ed. Omega, 2017), șoaptă pe care Paul Iulius Negoită o aude și când cărțile tac. Librăriile au ajuns magazine second-hand; și citii tineri n-au aflat de Horia Bernea doar când s-au programat filme pro gay, în sala de cinema cu același nume. Pentru că, trebuie spus net, meseria de a citi, în special arta de a citi, e grav amenințată. *Primum vivere. Deinde...* se tinichigește. După un fost președinte, nici n-am avea nevoie de așa ceva, de gânditori, ci de tinichigii. Luați de trend, actorii arată că au pătrățele, nu circumvoluțiuni. Editura Humanitas o publică pe Mihaela Rădulescu. De ce? Ca să demostreze că o „filosoafă” se poate vinde în multe exemplare, pozînd în chiloți roșii pe acoperișurile capitalei? Moda Bernard Levy, cu cămașa despicată, să se vadă pectoralii filozofiei, a prins.

Risipitorii de valori reale, pentru a se crea valori nesustenabile, autoprocumate, „fantomatice valori”, cum le spunea Vintilă Horia, vād golul din statui, cu osebire al statuii lui Eminescu. Neglijență patrimoniului, retrocedează cetății sau pun pe zidurile lor grătare pentru mici, închid muzee sau le lasă pradă ruinei. Și pentru că pare a fi trecut vremea de citit și de re-citit, Paul Iulius Negoită face o pleoarie, în răspăr, pentru lectură avizată, ca una dintre căile de - a ajunge unde dorești: lectura îți pune la dispoziție orice deschidere pentru minte și inimă.

Negoită caută în librării cărți mai altfel, ca *Străinii din Kipukaua* de Valeriu Anania. Mitropolitul Bartolomeu a lăsat un gol imens la plecarea sa, acum 7 ani, după ce a fost hulit, batjocorit în fel și chip. Dar soluția personalităților a căpătat formă continuată. Dacă tot am pierdut războaie și istoricii de școală nouă ne prezintă ca învinși perpetui, de ce n-am pierde și războiul cultural?

„Istoria au făcut-o învinșii”, opinează Paul Negoită. Ba au făcut-o, prea multă vreme, învingători ca Roller; acum Rollerii II, care nu încetează s-o rescrie mincinos. Însă un fapt e sigur: literatura mare au făcut-o învinșii.

Există o paralelă în notele de lectură ale *Șoaptii cărților*, între *literatul-teolog* Bartolomeu Anania și *teologul-literat* Antonie Plămădeală, paralelă cu care intru în acord: cei sus numiți sunt etniciști luminați, cu nesmintită obligație (alt cuvînt mai ușor decît *obligație* nu am) față de țară, deși elita *intellecto* pare să fi ajuns la *Gewissensdämmerung* (*Amurg de conștiință*, titlul poetului autoexilat Christian Schenk, scîrbit de multele soiuri de cenzură). Pentru un *om întreg*, Cuvîntul are aceeași inițială cu Conștiința, nu cu cedarea. S-a ajuns ca statuia lui Emanoil Gojdu să zăcă prăvălită-n buruieni, în ștrandul din Oradea. Demontată și aruncată acolo, chipurile pentru restaurare, din 2015. Degeaba Antonie Plămădeală a reînființat, în 1996, Fundația Gojdu. Gestul a rămas simbolic. Și Antonie, și Bartolomeu, supranumit „Leul Ardealului”, s-au opus acordului de a se ceda Ungariei moștenirea lui Gojdu. Cedită a și rămas. M.R. Ungureanu ar trebui, pe banii lui, să ridice un monument în centrul orașului Oradea, de vreme ce a nesocotit testamentul bunului român. Dar nu s-au întors la Hristos, nemîngiate, toate valorile noastre etnice și etice? Valeriu Gafencu, Ogoranu, Părintele Iustin Pârnu, Grigore Caraza, Vasile Paraschiv...

Găsesc, însă, în paginile *Cărții șoaptelor* o altă afirmație cu care nu prea pot intra în acord. Citînd *Trei ceasuri în iad* de Antonie Plămădeală, alt om ceresc din seria Mircea Vulcănescu, Vasile Voiculescu, D. Stăniloae, Petre Țuțea, N. Steinhardt, Dinu Pillat și alții, și alții, preotul Paul Iulius Negoită constată că iadul comunist e mai puțin negru decît cel al zilelor noastre și asta din pricina celor care ne fac acum viața iad. Îi replic preotului care caută lumina că mai greu de suportat decît frigul-foamea-frica a fost întunericul. Și nu la energia electrică dată cu firuța mă refer, ci la întunericul în care am fost ținuți de „luminătorul”, „atoategînditorul” Ceaușescu, adevărații luminători ca Hrisostom, Grigorie de Nazians, Vasile cel Mare, modele educaționale recunoscute de eiseici ca ale sale, fiind interziși. Dezastruos e faptul că mulți tineri se află în *căutarea comunismului pierdut* (titlul cărții colective, semnate de Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, la Paralela 45, 2001), comunism ce se vrea recuperat din ignoranță și din manipulare.

De altfel preotul se revoltă – cum altfel? – pe un cercetător religios care susține că putem deveni autonomi numai dacă ne depărtăm de Dumnezeu. Nu-l numește. Eu, însă, îl numesc pe alt teolog, Teodor Baconschi, care mărturisește: „visez la o lume amorală”. Sper să nu-și împlinescă visul de a ne cantona în amoralia. Și-l citez pe Părintele Profesor Constantin Necula, care, într-un interviu recent, se arată

## Rezistența prin cultură, azi



Un tânăr prieten, unul care contează mult pentru mine, ale cărui opinii mă interesează realmente, îmi spune direct, fără menajamente, știe, de altfel că are ușa deschisă: „Vă citesc de ceva vreme, mă rog, aveți dreptate, lucrurile merg prost la noi, catastrofal, dar asta o știe cam toată lumea, vai de capul nostru. Dar unde sunt soluțiile? Cum ne scoatem? De ce nu mergeți mai mult pe cultură? Sunteți un om de cultură, e clar că pe acolo ar putea fi soluțiile. De ce nu căutați soluții în direcția asta greu de contracarat? Noi toți avem nevoie de soluții, nu de plîngerea inorogului... Vă rog să mă iertați, dar eu cam așa vād lucrurile. Și cred că nu sunt singurul.”

Tânărul meu prieten are toată dreptatea. De altfel, cum se știe de multă vreme, tinerii au întotdeauna dreptate. Pentru că viitorul e de partea lor. Ei sunt copiii noștri. Cum să nu-i iei în serios chiar dacă ar spune prostii? Dar ei nu prea spun prostii, ei au doar brutalitatea, inconștiența și naivitatea vârstei lor. Da, foarte probabil că singura salvare națională care ne rămîne e cultura. Nici un imperiu, deci nici UE, nu e capabil să legiseze în acest domeniu până la capăt. Dar în cultură meciul se joacă la scara unu pe unu. Bineînțeles, dacă avem ce oferi, ce propune original și dacă știm să o facem, nimeni nu va putea să ne interzică să existăm. Însă la fel de adevărat e și faptul că impostura, falsul, escrocheria nu sunt nicăieri mai acasă decît în cultură. Formele se mimează ușor, pretențiile goale pot fi susținute de instituții și organizații, cu burse și cu cariere. Deși aproape niciodată nu e vorba de mari câștiguri financiare în sine.

După 1989, toți mediocrii din poezie, pictură, sculptură, teatru, roman, eseu, muzică au crezut că, în sfârșit, a venit vremea lor, a venit „libertatea”. Că nu vor mai fi chinuți cu întrebări despre talent, despre meserie, despre tenacitate, și că, în fine, se pot afirma. Cum să-i oprești? Au și ei o singură viață. Dacă nu acum, cînd? Nu la fel e și în politică? Nu avem prea mulți salvatori care nu s-au salvat

îngrijorat: creștinii „sunt aruncați la leii din arena media” pentru că nu acceptă distrugerea morală a familiei, refuzînd grila corect politică:

„Creștinismul nu are voie să-și piardă blîndețea și cumînțenia, nu are voie să jignească ori rănească pe cei pe care îi socotește în afara normei sale morale, dar nici să admită drept morală imoralitatea, cultura gestului anti-Evanghelie”.

Cartea bună „amîna moartea uitării”, notează P.I. Negoită, ceea ce-mi aduce în minte ce scria Oscar Wilde despre o carte proastă: „E mai mult decît imorală. E prost scrisă”. Bunul cititor știe să le selecteze urmîndu-l pe Grigorie de Nazians, care povătuiește să alegem bine ce-i *bun și util*. Pr. Negoită are, pentru lectură, ureche muzicală. Parcurge clapă cu clapă *Enciclopedia religiilor* de Michael Malherbe, nu fără a preciza că mai întii trebuie să nu-ți rămînă străină propria religie. Și citii nu se lasă tentați de ostia înlocuind cu profit material anafura. Așa cum, pe vechi, au trecut de la Fîrtate la Nefîrtate, predînd socialism științific ateu, tot așa, pe nou, glisează de la ateism la neotomism, ca o fostă proectoriță iașioț, Elena Puha. Chipul lui Becali li se pare unora „chip divin”.

Icoana e o fereastră spre cer, se aude dinspre Savatie Baștovoi (*Idol sau icoană?*); dinspre *letopisețul armenilor*, de Varujan Vosganian, se aude o simfonie. Negoită reține că armenii și-au dus mormintele cu ei, construind, ca și evreii, templul în miez cu oasele celor morți. Și-i necesar să repetăm asta, ca într-un exorcism, cînd nu ne mai pasă de eroi și morminte.

Cu responsabilitatea cinului din care face parte, Paul Iulius Negoită știe că șoapta cărților se stinge cînd o acoperă vuvuzeala politică. O taxează apăsāt, ardent, însă nu vrea să fie apolitic și nu urmează îndemnul la apolitism. Citește în avion Márquez, cu ochii pe Dragnea-Grindeanu și pe „tefeluși” (cuvînt nou, semnalat de Gheorghe Grigurcu, însemnînd *tinerii frumoși și liberi*).

Preotul lasă într-adins cartea de departe cînd realitatea bate ficțiunea; înnegrește multe pagini ca publicist, materialul „clientului” fiind abundant. „Ce lume, ce lume!”, ar exclama iarăși restauratorul trecut prin Buzău, I.L. Caragiale. Motivarea? Criza pe care o străbatem. Avem politicieni de interes național? Ce-i sigur e că avem *hoji de interes național*, spre a le spune ca Augustin Buzura. Pușcările? Doar un pic sau nici un pic. Președinții noștri, care mai de care, ne-au dezmōștenit de bunurile comune. Trăim într-o țară neasfaltată (de Bănescu), cu pămînt înstrăinat (de Constantinescu), pusă pe direcție dezastruoasă de economiștii lui Iliescu, distrugători de economie, de finanștii care au vînat leul. Cum să nu fi plecat *întălpate* (ortograma îi aparține lui Ilie Constantin), dacă am avut un președinte care ne-a cerut să terminăm odată cu cultul valorilor și al excepțiilor, al genilor? Învațămîntul

decît pe ei înșiși și au uitat definitiv de ceilalți? Democrația nu e cumva și paradisul mediocrității? Nu e clar că nu e loc pentru toată lumea la masa prezidiului?

Într-adevăr, pentru țările mai mici, singura salvare permisă e cea prin cultură. Numai că țările mari vor să transforme țările mici în consumatoare ale culturii lor. Filme americane, cărți și mîncăruri franceze, muzică britanică, tehnică germană, haine și pantofi italienești... Cine mai are curajul și puterea să afirme în aceste condiții cultura română, o cultură marginală? Și cum să o facă? Prin filme mizerabiliste, prin romancierii prea puțini pe care îi avem? Prin Adrian Ghenie și ceilalți câțiva pictori de la Cluj?

Da, ne putem salva prin cultură chiar dacă ne-am pierdut suveranitatea și independența, dar cu adevărat importante sunt proiectele care depășesc micile ambiții personale, gloriolele care durează doar un anotimp. Asemenea proiecte sunt deja în curs de desfășurare chiar dacă nu țin întotdeauna scena. Ele sunt ocltate de politicieni și demagogi diverși care se pun în poză și ne bombardează zilnic cu mizeria și nemernicia lor. Proiectele cel mai bine susținute, finanțate și promovate sunt cele făcute cu voie de la poliție, nu cele care merg împotriva curentului. O fi „poliția” cel mai bun decident și critic cultural?

De fapt, ajungem fără să băgăm de seamă la vechea „rezistență prin cultură”, adică acolo de unde am plecat acum 28 de ani. Dar noul stat democratic și, mai ales, capitalist finanțează mult mai zgărcit rezistența împotriva lui prin cultură decît o făcea vechiul stat socialist pentru disidenții și „rezistenții” săi. Statul se preocupă de propagandă mai întii, de voturi, de succesul personal al celor care îl reprezintă. Iar asaltul mediocrității și al imposturii a atins în cultura română de azi cote cu adevărat alarmante.

„Rezistența prin cultură” e mai actuală azi ca niciodată. Dar „rezistența” e o vorbă gravă, poate însemna chiar salvarea unei națiuni în vremuri de restriște și bejenie prezentate de propagandă ca o culme a progresului.

### Petru ROMOȘAN

să producă olimpici? Ba școlari mediocri, așa-zis normali, cu un pospai de învățătură, buni nu să construiască ceva, ci să demoleze. Llosa, *Urme și utopii*, e o lectură proflictică, mai ales pentru cei care se vor președinti (ii reamintesc eseistului mesajul lui Levy, cînd Llosa a pierdut alegerile: „Trist pentru Peru, mulțumit pentru tine!”), dar și pentru cei cu orientare iliescă, băsistă, pontistă, iohannistă. Cei mai mulți elitiști au avut „chimie” hazardată cu Bănescu, vezi și titlul lui Dorin Tudoran, din 2015, *Bănescu, deci exist!*. De *cogito* nu mai era nevoie. Și citii nu-și șterg/ uită (ca V. Tismăneanu, pentru care Bănescu a fost un Henric al V-lea) concesii vechi, ca să facă loc altora noi, la fel de sau și mai mari. Puterea politică a moștenit din ceaușism și a perfecționat tehnica ademenirii, de vreme ce un boier al minții l-a comparat pe Ceaușescu -Văpaie cu Pericle și alt boier al minții o compară pe procuroroea șefă DNA, doamna Kovesi, cu Nefertiti, declarînd-o „slujirea pură”. Oare o să-l invite în vreo sufragerie cea pe care și-o dorește președintă a României?

Figurează în sumarul *Cărții șoaptelor* lecturi pe care le-aș ocoli: Traian Ungureanu „scriitor rafinat”? Bănescu, după TRU, era: „un pocherist solitar și un animal politic de tracțiune neverosimilă”. Am văzut cum a tractat-o pe EBA în parlamentul european. În aceeași ordine de idei, trebuie spus că Paul Iulius Negoită, ca și alți buzoieni, prea generoși unii cu alții, uzează uneori de laude nebemolizate. Însă este de toată lauda că părintele ortodox Paul Iulius Negoită spune în același fel ca pastorul baptist Remus Valeriu Giorgioni: „Lăsați cărțile să vină la mine!”

„Meșteșugul” retoric al eseistului pare inspirat de arta pastorală a Mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania. Predici scrise cu scopul de a *dărui spre a dobîndi*? E mai greu, pentru asta trebuie să fii Steinhardt.

Îi fac însă părintelui Negoită o prorocire: va scrie o frumoasă proză scurtă, pentru că poate dialoga teologic inspirat cu enoriașii, recte cititorii.

### Magda URSACHE

P.S.: Nu vreau să intru în „hărțuire textuală” (mulțumesc, Gabriel Mardare!) cu debutantul în eseu, dar în pagini au răsărit greșele peste greșele. Noian, Părinte, lovi-le-ar toaca de greșele! Se cer reparațiuni întru corectări. Și cum nu vreau să cred că hîrtia (de tipar) suportă orice, se impune o corijare grabnică. *Caesar non supra grammaticos*. Nici măcar Cezarul! Cum graba cam strică treaba, textul despre *Enciclopedia religiilor* apare la p. 67-68, ca să re-apară la p. 215-216.

Cer erată și pentru titlul lui Petru Ursache, din textul *Comuniunea sacră a teologiei cu estetica*: nu *Etnofrumosul sau Carul Mărie*, ci *Etnofrumosul sau Cazul Mărie*, de altfel unul dintre cele mai bune eseuri din *Șoapta cărților*.

## Cum l-a minimalizat A. Pleșu, un fals filosof al religiilor, pe Mircea Eliade

Motto: „*Di Pleșu [ca ministru al culturii] a tolerat mineriadele, agresiunea împotriva partidelor anticomuniste, corupția incipientă ș.a.m.d. Le-a contrasemnat pe toate*” (Gh. Grigurcu, rev. „Conv. Lit”, ian. 2000, p.6).  
 „*Favorit al fiecărui regim... a folosit, ca puțini alții din această țară, banii publici pentru o promovare personală chestionabilă.*” (Andrei Marga)



A servit comandamentelor politice dinaintea de 1989, Andrei Pleșu l-a „reconsiderat” pe Eliade într-un text redactat prin 1983, imprăștiat de reviste din țara comunistă și într-un volum de export\* apărut după moartea lui Eliade (*Mircea Eliade e l'Italia*, 1987), articol recirculat după căderea comunismului în antologia de texte *Limba păsărilor* (București, 1994), numită după titlul unei însăilări în jurul lui Platon, inițial mediatizată prin revista „Secolul XX” (nr. 325-326-327/1989, pp.63-84). Cuprinzând articole deja publicate la vremea dictaturii comuniste (vezi republicarea prefeței la *Francesco Guardi*, Ed. Meridiane, 1981 și a altor texte apărute în învoirea cenzurii în revistele „Arta”, „ArtPress” sau „Secolul 20”), culegerea *Limba păsărilor* – pusă pe piață în 1994 de fosta Editură Politică (iar apoi excesiv de premiată la București, Chișinău și Cluj) –, poate fi văzută și ca dovadă a falsei sale „dizidențe”, invocată fără greș în aparițiile televizate. Despre această antologie George Pruteanu scria că lui Pleșu îi reușește performanța „să nu renunțe la comprehensiunea jovială chiar și a adevărilor solemne” (*Un Sancho Panza în Est*). Rândurile din 1995 denotă simpatia lui Pruteanu față de fostul (și viitorul) ministru. Dar ele mai evidențiază (fără ca George Pruteanu să fi remarcat acest lucru) nivelarea încurajând „modul jovial” de înțelegere „raționalistă” a adevărilor solemne.

O idee destul de clară (și succintă) despre nivelarea din vremea terorii ideologice comuniste apare într-una din poeziile exilatului Horia Stamatu (pus la zid de Ioan Petru Culianu încă din 1978, vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *La centenarul nașterii poetului Horia Stamatu. Ciudățeni cripto-comuniste*, în rev. „Acolada”, Satu Mare, anul VI, sept. 2012, p. 19): „O țară cu suflete spălate/ și puse în ordine pe gard/ e paradisul neîncetat făgădui/ dar niciodată ajuns și pătat mereu cu sânge” (H. Stamatu, *Jurnal 77*, în „Revista Scriitorilor Români”, München, nr.15/1978, p.29). Din versurile „celui mai mare poet al exilului românesc” (Horia Stamatu în viziunea lui Eugen Ionescu) se desprinde imaginea spălării creierelor dinspre victimele care se opuneau manipulării, nu dinspre manipulatorii (manipulați) aflați printre beneficiarii regimului dictatorial comunist, unde s-a situat până în decembrie 1989 Andrei Pleșu.

De la 26 de ani, comunistul Pleșu – vizitator al familiei lui Leonte Răutu/ Oigenstein / Oigeanu „în casa căruia se vorbea exclusiv rusește” (vezi Magda Ursache, *Trecute vieți de tovi și toave*, în rev. „Argeș”, Pitești, nr. 321, martie 2009, pp. 24-25) –, era cu asiduitate mediatizat prin „emisunile sale de televiziune... și conferințele publice de la Universitatea Populară din București” (vezi prefața la culegerea de texte intitulată în 1974 „Călătorie în lumea formelor”. Colaborator bine plătit al televiziunii comuniste, falsul disident Andrei Pleșu s-a bucurat de o mediatizare la orele de maximă audiență ale emisiunii „Tele-Enciclopedie” chiar și după epistolele sale către dictatorul Nicolae Ceaușescu, în care îi scria că a vorbit cu Securitatea pe tema Meditației Transcendentale: „A avut ocazia să aducă la cunoștința unui lucrător al Ministerului de Interne opiniile sale critice privind Meditația Transcendentală” (cf. A. Pleșu). Farsa „victimizării” (așa-zisei „ostracizări” când la Tescanii Maruca Cantacuzino, când în Germania capitalistă, în calitate de bursier Humboldt) a fost dată în vileag și prin scrisoarea din 8 febr. 2012 a sculptorului Bata Marinov, după ce subiectul fusese lămurit de politologul Ion Varlam (*Pseudoromânia. Conspirarea deconspirării*, București, Ed. Vog, 2004, pp. 59-89).

În dictatura comunistă, opera profesorului Mircea Eliade (profesor la Facultatea de Filosofie din București, apoi la Haute Etudes din Paris, la Instituto de Extremo Oriente din Roma, la Institutul „Jung” din Zürich, și pentru trei decenii la Facultatea de Teologie din Chicago) premiată de mediul academic occidental putea submina „nivelarea” creierelor. De aceea scrierile celui mai prețuit filosof al religiilor din America (cf. Mac Ricketts citat în art. Isabela Vasiliu-Scraba, *Mircea Eliade și brațul lung al închiziției comuniste*) au fost tipărite înainte de 1989 cu multă parcimonie și mare întârziere.

„Ca scriitori – nota Victor Felea (despre Leonte Răutu, acel „satrap al culturii improvizat în diriguiitorul ei”) – suntem la discreția parveniților mediocri, deținători

ai tuturor cheilor, îmbuibăți ai veniturilor grase.” (cf. V. Felea, *Jurnal*, 12 dec. 1964, în rev. „Familia”, Oradea, nr. 2/1994, p. 47). „Îmbuibății veniturilor grase” pe de-o parte interziceau tipărirea mării majorității a lucrărilor de istoria religiilor scrise de Eliade (vezi vol.: Paul Caravia, *Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate. România 1945-1989*, Ed. Enciclopedică, București, 2000, din care se poate citi lista cărților lui Mircea Eliade cenzurate). Pe de altă parte, aceiași „diriguiitori ai culturii” sperau ca editarea lui Eliade, chiar așa cu fărâita cum o preconizau ei, să poată servi drept șantaj pentru înduplecarea lui Eliade să revină în țară.

La vremea așa-zisei „reconsiderări” prin articolul lui Pleșu intitulat *Axa lumii și „spiritul locului”*. *Componenta sud-est europeană a gândirii lui Eliade*, numele lui Mircea Eliade era practic interzis în mediul academic unde nu se puteau propune teze de doctorat despre Eliade, căruia nu i-a fost permis nici măcar să doneze Academiei R.S.R. vreun fond de carte care să-i poarte numele (vezi *Mircea Eliade în arhiva Securității*, Ed. Mica Valahie, București, 2008, p. 238). De la o româncă refugiată în Canada, profesorul Eliade află adevărul gol goluț și despre cenzurarea oficială a numelui său în mediul universitar al Republicii Socialiste România. Când a propus să scrie un doctorat despre Eliade, tânăra a asistat la panica bruscă a profesorului ei care, după ce a aruncat paltonul pe telefon (obiect îndeobște „microfonizat” de Securitatea comunistă) i-a spus terifiat: „Dumneata o să mă omori pe mine. Vrei să ne dea afară pe amândoi, ce vrei? Ești inconștientă !” (Mircea Eliade, *Jurnal*, vol. II., București, 2004, p. 308).

Din această notație de jurnal, ca și din alte însemnări pe aceeași temă, se vede că renumitul filosof al religiilor era perfect la curent cu duplicitatea „satrapilor comuniști” care interziceau citarea operelor lui Eliade în bibliografii, discutarea gândirii sale prin universități, și care amănau cât puteau publicarea operelor sale științifice în condițiile în care nu mai pridideau cu trimiterea de invitații să revină în România (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Moartea spirituală în receptarea din țară și visul premonitoriu al lui Eliade*, în „Revista Română”, Iași, Anul XV, 1 (55), martie 2009, p.16-17).

Dacă la comanda „satrapilor culturii metamorfozați în diriguiitorii ei” istoricul religiilor a rămas până la moarte un „ostracizat” (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Eliade și detractorii lui, sau Răfuiala oamenilor de rând cu omul superior*), în schimb cititorii din țară erau foarte avizi de scrierile lui Eliade. Poate de aceea în textul său, spre a mai tempera spiritele înfierbântate de ecoul succesului marelui Eliade, falsul disident de la Tescani a plasat din start două neadevăruri crase, ambele cu vădite tendințe manipulatorii în sensul micșorării realei aprecieri de care s-a tot bucurat Mircea Eliade în Occident.

De o vizibilă vioiciune în exprimarea incoerențelor ideatice pe fondul unei crase inculturii filosofice (vezi „De ce nu a făcut Andrei Pleșu filosofie”, în vol.: Isabela Vasiliu-Scraba, *Contextualizări. Elemente pentru o topologie a prezentului*, Slobozia, Ed. Star Tipp, 2002, pp. 33-48), muzeografului de la Tescani i-a reușit perfect bagatelizarea gândirii și receptării lui Eliade cu acea tactică duplicitară a comuniștilor a căror victimă predilectă a fost (și este) Mircea Eliade. Textul său despre „Axa lumii...la Eliade” a fost cu promptitudine publicat într-o revistă comunistă din țară și totodată exportat în două locuri peste Cortina de Fier: pentru volumul *Aufsätze zu Mircea Eliade* (1983) îngrijit de marxistul H.P. Duerr și pentru volumul *Mircea Eliade e l'Italia* (Milano, 1987) îngrijit de Marin Mincu.

Articolul *Axa lumii și „spiritul locului”*. *Componenta sud-est europeană a gândirii lui Mircea Eliade* (redifuzat după căderea comunismului prin culegerea „Limba păsărilor”, 1994) debutează cu informații bibliografice false: „**Primul text monografic dedicat, în Occident, lui Mircea Eliade a apărut în 1963**” (A. Pleșu). Fostul șef al tinerilor comuniști din Institutul de Istoria Artei a desconsiderat astfel adevărul care de vreo cinci ani nu mai era greu de aflat: deja în 1960 apăruse cartea lui Welbon, *Image of Man, an anthropogeny by a Historian of Religions: Mircea Eliade*. Dar muzeograful de la Tescani pare să-și fi conceput textul făcându-se a nu ști nici de *Bibliografia lui Mircea Eliade* (1980 pp.98-99) scoasă la București de Handoca, nici de volumul parizian *Mircea Eliade*, Editions de l'Herne (1978, p. 405), deși editura condusă de românul Constantin Tâcu îl inclusese în caietul dedicat lui C.G. Jung (1984) cu un articol despre

Jung deja publicat în țară în „Art Press” (iunie, 1984), articol repus în circulație și el prin culegerea „Limba păsărilor” (1994, pp.78-92).

În comunism, dacă cineva ar fi vrut să comenteze minciunile strecurate de bursierul Humboldt în articolul său, cenzura înlătura cu grijă textele critice la adresa scriitorilor promovați, cu atât mai grijulie cu cât persoana mult mediatizată ajungea cu timpul să „stârneasă în jurul numelui său unanimitatea de care au parte doar mediocritățile” (N.I. Herescu, *Dreptul la adevăr*, Ed. „Jurnalul literar”, București, 2004, p. 180). „Restriction of speech is a key component of the leftist agenda. Otherwise, critics can easily expose the left's incessant lying” (Anthony Sutton).

Pentru micșorarea faimei lui Eliade, „stângistul” Pleșu mai lansa pe la începutul textului său un alt neadevăr, scriind următoarele: „**A urmat o destul de lungă tăcere, după care însă, începând din 1976 exegeza (...) a intrat într-o fază de acumulare galopantă**”. Aici atât partea cu „lunga tăcere”, cât și imaginarea unui moment în care situația s-ar fi îmbunătățit – sunt pure invenții, prin nimic probate de cel ce s-a auto-prezentat mereu ca „disident” și (mai ales) ca „discipol” al Școlii de filosofie a lui Noica, negat de însuși filosoful de la Păltiniș (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Himera Școlii de la Păltiniș ironizată de Noica*, în rev. „Acolada”, nr 2(65), febr.2013, p.16 și 22; precum și *Himera discipolului de la Păltiniș, prilej de fină ironie din partea lui Noica*, în rev. „Acolada”, nr 3(66), martie 2013, p.16 și 23). Ce fel de membru component al unei școli de filosofie este acela pe care filosoful Noica îl numește „cronicar plastic” (în 1984) după vreo zece ani de vizite îngăduite de Securitatea care gonia vizitatorii filosofului Petre Țuțea, amenințându-i cu „accidente auto” (cf. Prof. Ion Armeanu în publicația *Ultimul Socrate: Petre Țuțea-încercare de portret*, Academia Universitară Athenaeum 1992, p.3).

Dacă aruncăm o succintă privire în volumul *Mircea Eliade*, Editions de l'Herne (Paris, 1978, p. 405) se vede fără efort că, de la publicarea monografiei lui Altizer din 1963 (*Mircea Eliade and the Dialectic of the Sacred*) până la volumul din 1976 a lui John Saliba („*Homo religiosus*” în *Mircea Eliade*), **nu a urmat nici o „tăcere”, fie ea lungă ori scurtă, cum dorește Pleșu (prin cel de-al doilea neadevăr) a-și induce în eroare cititorii.** Teze de doctorat de la Northwestern University din 1960 (Welbon, *Mircea Eliade-Image of Man: An Anthropogeny by a Historian of Religions*) i-au urmat cartea americanului Altizer (singura amintită de muzeograful de la Tescani), urmată și ea de teza de doctorat despre *Le Thème du Temps dans l'oeuvre de Mircea Eliade* prezentată la Universitățile catholique de Louvain în 1965. Un an mai târziu apărea în Italia, la Università di Bari, o altă teză dedicată operei lui Mircea Eliade. În America s-a publicat în 1968 exegeza lui Schreiber, *The value of History and of Jesus Christ in the works of Mircea Eliade*, iar în 1969 se publica remarcabila lucrare de 460 de pagini intitulată *Myth and Symbol. Studies in Honour of Mircea Eliade* (netradusă în românește), în care Eliade era omagiat de personalități de primă mărime: G. Tucci, P. Ricoeur, G. Dumezil, W. Mueller, E. Benz, U. Bianchi, E. Junger, G. Spaltmann, de doi dintre cei mai prețuiți universitari spanioli de origine română, Vintilă Horia (primul scriitor ne-francez laureat cu cea mai înaltă distincție a literelor franceze) și George Uscătescu, precum și de esești parizieni Emil Cioran și Virgil Ierunca etc.

Fostul comunist Pleșu (auto-intitulat pe cărțile sale „filozof al religiilor”), de volumul omagial din 1969 (*Myth and Symbol. Studies in Honour of Mircea Eliade*) s-a făcut că n-a aflat nici după zece ani, când a introdus vechiul său text despre Eliade („*Axa lumii...*”) în culegerea „Limba păsărilor” (Ed. Humanitas, 1994). De același volum s-a făcut mereu că „nu știe” nici Valter Roman (director al Editurii Politice până în 1989), nici directorul rebotezatei Editurii Humanitas.

Probabil din cauza pericolului de a se face comparația dintre acest **volum de omagiere a lui Mircea Eliade la șazece de ani** și cele două volume de omagieri alcătuite de salariații directorului „interimar” Andrei Pleșu la împlinirea vârstei de 60 de ani, cuprinzând linguşeli găunoase de genul: „simțeam, în fond, nevoia de a fi spus despre premiul Pleșu

**Isabela VASILIU-SCRABA**

(Continuare în pg. 18)

## Proză



Mă înnebunau chiloții mei tandri, de mătase roz. Așa i-am numit eu, căci cuvântul „excitant” mi se pare vulgar. Cam strâmți, îmi intrau între labii și-mi alintau punctul nevralgic. Nepotrivit termenul, dar să lăsăm așa. În fond, orice femeie are în punctul ăsta centrul întregii ființe, când vine vorba de mângâieri. Și eu mi l-am mângâiat uneori, cu vârful degetelor, până să înnebunesc de plăcere. Desigur, pentru că nu aveam pe altcineva să mi-l mângâie. Și când mi-era dor. Iar chiloții preluau sarcina unor dezmierdări păcătoase, de vreme ce-mi doream mângâieri în afara cadrului conjugal, în care numai de ele nu aveam parte. Îi luasem pe mine tocmai pentru acea ocazie.

A oprit în dreptul locului unde stăteam pe trotuar, așteptându-l. A oprit, dar gestul banal de-a întinde mâna ca să-mi deschidă portiera întârzie. Și eu m-am încăpățânat să nu o deschid singură, cu toate că simțeam penibilul situației. Ar fi fost cazul, poate, să coboare și, înconjurând mașina, să-mi deschidă acea intrare într-un fel de paradis, cum doream să devină. Dar era prea mare riscul de-a fi văzuți împreună.

În sfârșit, din dreptul volanului și stârnjenit de el, a deschis-o. M-am strecurat înăuntru înfrigurată de nerăbdare să pornească odată, ca să ajungem undeva unde să-mi pot permite un sărut, într-un loc mai pustiu în care să nu mai fie oceanul de ochi iscoditori de aici, parcă toți fixați pe mine. Ochi semănând cu ai omului meu, le père de ma petite fille, my daughter’s father, der Vater meiner Tochter, padre di mia figlia etc. Pe care nu apucasem încă să-l înșel decât platonice. Sau nu până la capăt, mai bine zis. Pentru că, doritoare ca orice femeie, cum zice poetul, nu eram totuși vicleană ca un copil și nu voiam să ratez o dragoste mare. Pentru că așa o vedeam, trebuia neapărat să fie mare, având în vedere că era prima. Și din câte auzisem eu despre dragoste, dacă te dai înainte de cununie, rămâi fără ea, până la urmă. Mai ales cu bărbați trecuți de tinerțeța inocentă și irresponsible, cum este el. Nu zicea un poet chestia aia cu înșelatul de mâine, după ce „azi mi te dai toată”? Doar că în cazul ăsta vinovata n-aș mai fi eu, ca în poezioara atât de desuetă. Bărbații sunt fluturii ce se perindă din floare în floare, iar eu nu doream, și nu voi dori vreodată să fiu doar una dintre multele flori. Pentru orice altă fată sau nevestă aș trece poate drept o femeie demodată, dar pe mine mă interesează, la urma urmei, cum trec în ochii lui. Și, mai știi? Poate aici să mă aștepte surpriza.

Tot ce fac e pe risc propriu. În primul rând în fața bărbatului meu, un tip cam rural, mai mult decât tradițional, în așa măsură încât să mă socotească o simplă unealtă, aproape o servitoare. Și apoi, în fața iubitelui meu. Care, după ce l-am tras de limbă, mi-a mărturisit unele din poveștile lui sentimentale, atât de sentimentale și de un atât de acut dramatism că mi-a stat mintea în loc. Mîntea sau inima, încă nu știu prea bine. Iubiri sfâșietoare și imposibile, terminate în coadă de pește, căci n-a mers până la capăt, asta însemnând desfacerea propriei căsătorii pentru una nouă, cu doamna sau domnișoara în cauză. Așa că am toată îndreptățirea să rămân pe poziția mea, cu toate că locul presat de chiloții roz cere mereu cealaltă poziție, la orizontală, cu el peste mine.

Nu era prima întâlnire. Speram din tot sufletul să nu fie nici ultima. Sunt calculată și în general rece, la suprafață, dar numai eu știu ce se petrece în sufletul meu. Și cum, citind un roman de dragoste ca fetele de pension de odinioară, mă înfior ca o fetișcană ce nu și-a pătat încă cearșaful. Eu, care am deja un copil de șase ani și nu știu ce e iubirea. Decât din cărți. Dar asta e zero. Și de la biserică, unde e obligatoriu să-ți iubești aproapele. De acord. Îl iubesc la modul creștin, cât pot, cât mă lasă propriul caracter. Dar n-am iubit niciodată, până la el, în felul acesta păgân și descreierat, cum cred că o fac astăzi. Îmi place și mă înfioară să cred. Ce nebunie! Și ce vrajă, dacă m-aș lăsa așa de ușor vrăjită. El, judecătorul cauzelor pierdute, procurorul delictelor vizibile cu ochiul liber, dar invizibile pentru ochii justiției care, oricum, trebuie să fie legați. Deși doar în fața persoanelor, nu a adevărului, cum se întâmplă la noi. E vorba lui, recunosc. Eu sunt diletantă în materie. Ca și în politică. Unde el pretinde că ar fi as.

De la primele întâlniri mi-am dat seama de o anumită superioritate a lui. Nu numai asupra mea. Asupra tuturor celor pe care îi cunoașteam. O inflexibilitate în păreri, care totdeauna mi se păreau juste până la urmă, deși ciudate la prima vedere. Mă și întrebam, mai pe la început, de ce mă legasem de el. Ce mi se păruse atât de mirobolant în persoana lui, atipică în tot ce făcea. O încetineală în gândire, de fapt o

## Întâlnire de dragoste

- Fragment de roman -

cumpănire prudentă a faptelor înainte de a se pronunța, chiar în cazuri banale. Apoi gravitatea, cea a meseriei, probabil. Dar și o ambiție uriașă de a fi cineva, deși pe această ambiție își călcăse, când s-a autorecuzat dintr-o comisie de anchetă a crimelor de la revoluție, părându-i-se că șefii lui vor cu orice preț să denatureze faptele. Atunci a renunțat la calitatea de procuror din vechiul regim și a îmbrăcat toga de magistrat, după care s-a retras în gazetărie și avocatură.

Porni mașina în trombă, luând-o pe străzi lăturalnice, spre una din ieșirile din oraș. Pentru că refuzam totdeauna, categoric, să intru cu el undeva, în local și cu atât mai mult la vreun hotel. Unde bănuiam că nu aș putea rezista propriilor mele asalturi, ori, să zicem, instincte. Cele primare. Și atât de nobile, până la urmă, când iubești.

Le-am simțit de la bun început, când vorbeam doar la telefon sau ne trimiteam sms-uri, dacă nu aveam calculatorul la îndemână, pentru conversații pe Chat. Le-am simțit de cum a venit dragostea, pe care nici n-o bănuisem, în nu prea lungă mea existență. Nici prea scurtă, e drept. Nu eram măcar la jumătatea drumului dintre naștere și moarte. Dar nici caș la gură nu mai aveam. În dragoste, da. Sau nu ajunsesem încă la caș.

M-am căsătorit cu un cunoscut, preferatul părinților mei. Care se străduise tot timpul să-mi fie în preajmă, să mă curteze, deși în modul ciudat, primitiv, al celor neobișnuți nu numai cu sentimentele, dar nici cu ipocrizia. Om dintr-o bucată, îmi spuneam, deși o bucată necioplită, dacă nu chiar un bădăran. Meseria de milițian, acum polițist, îi dă o alură de seriozitate. A fost preferatul părinților, cu atât mai mult cu cât nu avea vreun rival la mâna mea firavă de proaspătă absolventă de facultate, și nu pentru că n-aș fi frumoasă, o frumusețe adevărată de privire grea a tuturor bărbaților ce mă vedeau, pe care însă o ocoleam, de care fugeam speriată. Mi-am spus că nu va fi soțul ideal, dar mă voi putea baza pe el. În familia mea nu existau căsătorii din dragoste. Părinții planificau viitorul copiilor și nu prea știu cazuri de copii care să fi ieșit din cuvântul lor. O stirpe cu obiceiuri statornice și oameni neschimbați de sute de ani.

Din momentul în care am început să dibuiesc ce poate fi dragostea, m-am trezit copleșită de instincte bizare, necunoscute, toate cu o intensă conotație sexuală, pe lângă cea afectivă. M-am simțit pe neașteptate conștientă de nevoile sufletului și corpului meu, dacă poate cineva să le separe. Au început deodată să aibă semnificație inimioarele străpuse cu săgeți de pe garduri și de pe copaci, dar și inscripțiile libidinoase, tot de pe acolo.

Eram acum cu acest bărbat care, de la o vreme, devenise bărbatul viselor mele, al vieții mele chiar, căci începeam să simt, să învăț că nu voi putea trăi fără el. Îmi deschisese o poartă, un orizont pe care voiam să intru, numai în anumite condiții însă, nu oricum. Mă respect prea mult pe mine ca să accept o copulare ca a câinilor pe maidane, sau la colț de stradă, indiferent unde, în lipsa unei binecuvântări divine, consfințite la starea civilă.

– Ce-ai făcut în ultimul timp? m-a întrebat, sucindu-și brusc capul spre mine și fixându-mă cu privirea scrutătoare pe care o mai simțisem de câteva ori. Nu era aspră, dar nici comodă, pentru că mă învăluia cald și tandru, nu tocmai ca mângâierea chiloților mei, dar nici foarte departe. Mă îmbrăca dezbrăcându-mă, dacă se poate concepe așa ceva. Nu doar de haine, de orice blindaj cu care mă obișnuisem să mă apăr în fața altora. Sub acea privire nici nu simțeam nevoia să mă apăr, atât de bine-mi făcea.

Răspunsul că m-am gândit la el n-a părut să-i facă plăcere, rămânând concentrat asupra drumului. Ieșisem pe șoseaua spre o comună și era înghesuială, ca în ziua de miercuri, inclusiv ștrafuri, căruțe cu roți de cauciuc încurcând circulația. De bicicliști nici nu mai vorbesc.

A luat-o apoi pe un drum lateral și-a oprit sub niște copaci rămuroși a căror umbră trebuia apreciată, în condițiile de soare puternic de vară. Iar Marcu părea să aprecieze din plin puțina răcoare ce ne-o puteau oferi. Oprind motorul s-a întors spre mine și, cuprinzându-mă cum se putea acolo, m-a sărutat pe gură, răscolindu-mi apoi bluza și scoțându-mi la vedere sânii nu prea încercați nici de gura copilului pe care nu l-am putut alăpta, nici de gura vreunui bărbat, căci soțul meu nu le acordase vreodată atenție. O făcea el acum, în schimb, înfiorându-mă și dându-mi senzația de desfacere totală în fața lui, de renunțare la orice rezistență, având în vedere dorința intensă de a-l simți în mine, adânc, acolo unde punctul de care vorbisem mai la început era o simplă porțiță, un zar, un Sesam deschide-te, dacă i te adresai...

La întoarcere, am văzut un camion uriaș venind din sens invers cu o viteză absurdă, la fel ca simpla lui prezență pe un asemenea drum de țară, abia pietruit ici și colo. Apropiindu-se mult prea vertiginos pentru un asemenea drum plin de hârtoape, l-am văzut de la un moment dat că se îndrepta direct spre noi. Marcu abia reuși să-l evite intrând în șanțul din margine, din fericire uscat și deloc adânc. A oprit imediat și a sărit din mașină uitându-se după feronerie, dacă-i pot spune așa, ascunsă deja de norul de praf ridicat în urma ei.

– Ți-ai vrut să ne omoare! i-am spus cu vocea surgrumată, abia ieșindu-mi din gât.

– Da. Și nu e primul... Să plecăm repede de-aici, până nu se întoarce!

A pornit în trombă, uitându-se mereu în oglinzile retrovizoare. Ajunși la șosea, a trebuit să așteptăm până să putem intra, din cauza circulației intense. Un timp care, speriat cum eram, mi s-a părut nesfârșit.

În fine, s-a produs miracolul și am luat-o spre oraș.

– Ce se întâmplă, ce vor cu noi? l-am luat la rost, încercând inutil să-mi stăpânesc tremurul vocii. Dacă venea cu un minut mai repede, ne prindea staționați și ne făcea praf și pulbere...

Abia atunci mi-a spus ceea ce n-aș fi bănuțit vreodată, având în vedere că el era chiar șeful filialei partidului la putere.

– L-am atacat pe președinte într-o scrisoare cu niște întrebări, de fapt acuzații, despre apartenența lui la serviciile secrete și alte minuni, legate de acte de corupție și devierii sexuale.

M-am simțit picată din lună. Nu discutasesem cu el politică până atunci. Eram cu totul în afară. Nu m-a interesat niciodată, decât ca fapt divers, atunci când se încingea situația, cum fusese la suspendarea lui Băsescu din postul de președinte al statului. Sau bălăcăreala cu doctoratul lui Ponta, care m-a umplut de gheață. În rest, habar n-aveam, nici măcar ca simplă părere, cine e bun și cine e rău în viața politică și în funcțiile de conducere de pe la partide, guvern, parlament. Singura șansă ca să trăiești în condiții de oarecare normalitate, simplu cetățean fiind, era să-i consideri pe toți buni acolo unde sunt, sau dimpotrivă, să-i consideri niște gunoaie, dar să taci din gură. Iar eu, poate ca să-mi adorm conștiința, am adoptat prima variantă. De-aceia nici n-am considerat că funcția politică a iubitelui meu ar trebui să mă deranjeze. Mai precis alegerea partidului în care să intre și chiar să dobândească o asemenea funcție. Personal nu aveam nimic de pierdut sau de câștigat.

Îl cunoscusem cu doar câțiva ani înainte, în calitate de avocat, când aveam nevoie de așa ceva, implicată într-un foarte încălțit proces de moștenire după bunicii mei de la țară. Pierdusem deja în primă instanță și trebuia să fac recurs, dar nu mai aveam încredere în cel care mă apărase până atunci. Era moale și, la un moment dat, am avut impresia că problema îl depășește. Cineva mi l-a recomandat pe Marcu Avram. Mai exact șeful meu de atunci, Sebastian Cristea. E câștigătorul cauzelor pierdute, mi-a zis el. A întors foarte multe sentințe, când totul părea imposibil.

Așa că l-am sunat la numărul indicat și, după ce am început cu numele șefului meu, am încercat să-l lămuresc în linii mari despre ce era vorba. M-a invitat în biroul lui, la redacția ziarului, în conducerea căruia era.

Când am ajuns acolo, secretara știa deja de mine și m-a rugat să aștept puțin, invitându-mă să iau loc. Avea pe cineva la el, așa că m-am conformat. După câteva minute a ieșit un domn oarecare și am fost anunțată, apoi am intrat.

Mi-a făcut o impresie neplăcută la prima vedere. Un ins îndesat, brunet, cu destule fire albe deja, s-a ridicat și mi-a întins mâna peste masă, apoi m-a poftit să iau loc în fața biroului masiv încărcat cu terfeloaie.

– Ce mai face Sebastian? mi-a zămbit el, și mi-am dat seama că vorbise între timp cu Sebi Cristea, cel care mi-l recomandase. Un zămbet doar pe jumătate schițat și dispărând rapid sub mina profesională, rigidă.

– Bine, foarte ocupat, ca de obicei, i-am răspuns eu, cu totul formal, încercând să mă scutur cât mai rapid de orice aspect personal, nerăbdătoare să trecem la problema pentru care îl căutasem.

– Nu l-am mai văzut de o vreme încoace, a insistat. Transmiteti-i salutările mele!

– Desigur...

**Radu ULMEANU**

(Continuare în pg. 18)

## Poezia și proza de război a lui Perpessicius



În 1971, la câteva luni de la dispariția poetului, prozatorului, editorului, criticului și istoricului literar Dumitru Panaitescu-Perpessicius (m. la 29 martie), Muzeul Literaturii Române a pus pe piață un volum omagial intitulat „Perpessicius, *Excurs sentimental* (Mențiuni, Medalii Memorial)”. Cartea,

incluzând, pe lângă variile evocări din partea unor condeieri strălucite, și un *dictando divers*, alcătuit dintr-o serie de frontispicii și autografe, fusese gândită pentru a celebra cei 80 de ani de viață (cât ar fi împlinit în 21 octombrie) ai directorului revistei *Manuscriptum*, periodic ce apărea sub egida acestei importante și unice în felul ei, la vremea respectivă, instituții de cultură, motiv suficient de solid pentru ca prestigiosul colectiv redacțional să apeleze la serviciile lui Perpessicius însuși, rugat, cu mult înainte, să alcătuiască singur *Schița de excurs autobiografic*. Început dar neterminat, acest *Perpessicius par lui même* a fost dus la bun sfârșit, cu scrupulozitate și acribie, de fiul criticului, istoricului de rară anvergură științifică, Dumitru D. Panaitescu. Pentru o „reconstituire” cât mai obiectivă, acesta, după cum mărturisește singur într-o notă de subsol, a căutat și s-a folosit „de cât mai multe pagini autobiografice” semnate de Perpessicius, din păcate, unele nesemnate bibliografic de îngrijitorii ediției. Tăpărit într-un tiraj restrâns, dar plin de informații de prima mână mai puțin cunoscute, *Excursul sentimental* (repunând în circulație de fapt un titlu perpessician) a devenit astăzi o ediție bibliofilă.

O evoc aici, mai ales, pentru că ea conține multe referiri și face efectiv lumină privind participarea „miopului” (!!!) Perpessicius pe Frontul de Sud în timpul Primului Război Mondial. Deasemeni, pentru că trimite, printre rânduri, la avatarurile existențiale ale condiției de scriitor, mare mutilat de război, pe care Perpessicius și le-a asumat, după interminabile peregrinări prin spitale, cu un cavalierism de o reală noblețe. De altminteri, într-un *Memorial de ziaristică*, antologând o serie de luări de poziție pe o asemenea temă, datând din perioada 1927-1937 (Ed. Minerva 1970) – pe care, personal, nu îmi mai aduc aminte acum dacă autorul lui a mai apucat să-l vadă tipărit –, subiectul cel mai des abordat mi s-a părut, în contextul pregătirii praznuirii celor zece ani scurși de la încheierea Marelui Război, cu dizolvarea atât de controversată a organizației „Cultură Patriei”, chestiunea tratamentului cetățenesc datorat de societate celor ce au luat parte la război. Cu idealismul și candoarea-i binecunoscute, laudând în principiu generozitatea hotărârii ministrului armatei de mărire a pensiilor ofițerești, Perpessicius nu se sfiește în articolul *Moartea uniformă* (1931) să arate că un atare gest „are inconvenientul să nedreptățească marea majoritate a ofițerilor invalizi (s.n.), acei proveniți din rezervă, și mai ales să altereze un principiu la a cărui unitate nimeni nu s-a gândit până astăzi să atenteze. Este principii identității jertfelor, este principii echivalenței sângelui, este, într-un cuvânt, principii morții uniforme, pe câmpul de luptă. Nu voi merge până acolo încât să spun că Charles Peguy, la francezi, sau Mihail Săulescu, la noi, sunt jertfe mai prețioase, rezerviști sau voluntari cum sunt, decât acelea ale unor ofițeri activi. Ar fi să introducem distincții periculoase. Dar voi spune că glonțul n-a ales pe câmpul de moarte și că puțin i-a păsat în cine izbește, rezervist sau activ, veteran sau copil de trupă, învățat sau analfabet, general sau leat prost”.

După absolvirea în 1914 a Facultății de Litere din București, în vara lui 1915, tânărul Dumitru Panaitescu s-a prezentat la regimentul 38 infanterie din Brăila pentru satisfacerea stagiului militar, ca sublocotenent de rezervă. „În această epocă, scrie în *Excurs...* bunul său prieten de o viață, Ion Sava-Proilavu, s-a înfiripat o efemeră idilă între tânărul sublocotenent și o frumoasă fată blondă care a inspirat poetului poema *Ad provinciales, meum in Gretchen amorem spermentes* (Pentru concețerii mei care dezaprobă dragostea mea față de Gretchen)”. Publicată în revista „Cronica” a lui Galaction și Arghezi, în septembrie 1915, până la precizările făcute de istoricul literar Theodor Vârgolici în monografia *Gala Galaction* (1967), Perpessicius o considera debutul său în poezie. În realitate, acesta se produsese doi ani mai devreme, cu piesa *Reminiscențe* în revista condusă de I.M. Rașcu, *Versuri și proză*. Este cumva ciudat că Perpessicius nu-și mai amintea de ea, cu atât mai mult cu cât pare să-i fi fost inspirată de liliiala Alice, colega de facultate și viitoarea soție (Alice Paleologu). Însoțită de o scrisoare adresată lui Gala Galaction (vezi *Lecturi intermitente*, Ed. Dacia, 1971, pag. 277), *Ad provinciales...* este

poezia pe care Dumitru Panaitescu o semnează, în orice caz, pentru prima dată cu pseudonimul devenit mai apoi arhicunoscut: PERPESSICIUS.

La mijlocul lunii august 1916, când România intră în Războiul Mondial, Perpessicius este mobilizat ca ofițer de rezervă în Regimentul 78 Infanterie Brăila, care va lua parte activă la luptele din Dobrogea. Pe 13 octombrie 1916, citez din *Excurs...*, pag. 178, „rănit de un glonte dum-dum pe dealul Muratan; transportat din spital în spital (*Galați, Vutcani, Iași, Chișinău, Vaslui, ș.a.*, n.n.); la Botoșani, doctorul francez Dufreche îi salvează mâna dreaptă de la amputare, optând pentru rezecția (*indepărtarea*, n.n.) cotului”. Încă din perioada convalescenței, Perpessicius începe să facă exerciții intense de scris cu mâna stângă, de care se vede nevoit a se folosi exclusiv în acest scop întreaga viață. Despre răstimpul respectiv, petrecut efectiv într-un ambulatoriu perpetuu, deși *Excursul...*, cel puțin în această secțiune, se vede cu claritate că este redactat de către Perpessicius însuși, scriitorul se pronunță cu rezervă, însă exact, folosind un soi de indeterminație obiectivă specifică mai curând *notelor bio-bibliografice* decât digresiunilor cu caracter excursiv, în principiu, mult mai subiective... Citez: „În timpul războiului a publicat proză lirică (*Veninul*) în «Arena» (Iași, redactori: Demostene Botez, Ion Vinea, A. Hefter și N. Porsenna) și la «Neamul Românesc» al lui N. Iorga. Toată această perioadă, de încercări tragice și de aventuri fugare, se reflectă în volumele de versuri: *Scut și targă*, București, Editura «Casa Școalelor», 1926 și *Itinerar sentimental*, Buc., Editura «Cultura Națională», 1932, republicate în volumul I de OPERE, București «E.P.L.», 1966”.

Ca și Camil Petrescu, „ostaș de prima linie”, laudat deopotrivă pentru volumul de versuri de război *Ciclul morții* (1923) – debut editorial – dar și pentru „întâiul roman, precât ne spune autorul, al războiului nostru, văzut sub dublul unghi, documentar și epic” – se referea, pe baza unui fragment publicat de C.P. în octombrie 1930, în *Tiparița literară*, desigur, la *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* (vezi *Camil Petrescu romancier în Memorial de ziaristică*, pp. 358-359), Perpessicius ne-a lăsat, la rându-i, despre tragicul eveniment, cele două volume de poezii pomenite, dar și un roman anunțat încă din 1928 ca aflându-se în manuscris (vezi Ion Pillat și Perpessicius, *Antologia poezilor de azi*, vol. I 1925-1928). Mai puțin cunoscut, *Fatma sau focul de paie*, face și obiectul interesului articolului prezent, în continuarea câtorva referințe la volumele de versuri care îl precedă, cu siguranță, dacă nu cumva îl și pregătesc, concomitent... Poet modern irigat de o emoție autentică și o estetică intelectualistă de finețe, prin cele două volume de poeme care transfigurează atât de personal realitatea dură a războiului, peste care, declara el la maturitate, i-a plăcut să așeze un văl din *acea nepăsare horațiană împăcată cu destinul*, pentru criticul Vladimir Streinu, imaginea veridică a lui Perpessicius era a unui *sentimental, subtil și totuși ironic și livresc*. Un liric, aș spune eu, care ajunge să exploateze autobiografic atât la nivelul primei trăiri a evenimentului cât și dintr-o perspectivă culturală simbolică de amplă respirație. „Pe Muratan și Calfa-Dère creșteau sfioase micșunele/ Și maci trufași prin grâu verde, ce peste câmp se revărsa./ În timp ce noi săpam tranșe, blindam taluzuri și crenele./ Durând ca harnice albine, atâtea efemere case./ Și-apoi, spre toamnă, câmpul negru, lipsit de verdea lui podoabă/ Părea un trist răboj crestat cu morminte anticipative./ Pe câmp, nici maci, nici micșunele: doar trista toamnelor broboadă/ Își sfâșia pe orizonturi melancoliile tardive.../ Și-n loc de maci și micșunele, și-n locul grâului în lanuri./ Doar gropi căscate a-ngropare și alte gropi de-obuz săpate./ – Un zdrențuit stindard de humă, sfânt și sacrele elanuri/ Și-ncununat de flori de sânge, cu-mbelșugare presărat/ Noi am sădit în brazda neagră, pe Muratan și Calfa-Dère./ În loc de maci și micșunele, nenumărate flori de viață./ Îmbujorate flori de sânge – răsadul ruptelor artere –/ Când înflorise agonia pe ochii noștri flori de ceață./ Pe Muratan și Calfa-Dère noi n-am mai fost de-amar de vreme./ Și totuși, nu știu ce ne spune că și-astăzi maci și micșunele/ Au re-nflorit cu penitența nemuritoarelor embleme./ Căci seva florilor de sânge va fi trecut firește-n ele.” (*Opere*, vol. I, *Poezii, Pe Muratan și Calfa-Dère*, pp.77-78). Perspectiva simbolică nu înlătură însă definitiv iagmea „șifonată” a supreviețitorului purtat prin spitale și nici considerațiile ironice cu privire la filosofia trăiristă, de moment, a acestuia: „Seara peste mine ca o nea se lasă./ Eu privesc pe gânduri dreapta mea în gips/ *lașitatea-mi spune că trăiesc – ce-mi pasă?* (s.n.) –/ Când se-așterne neaua peste atletul Zips.” (*Op. cit.*, *Scut și targă, Spital III*). O atare atitudine sfidător-arlechinescă de moment nu poate înlătura cu totul viziunea, devenită obsesie, a „viesparului de schije, pulbere și fum”, gata să sugrume în orice clipă „floarea pe cărări”. Cu *Itinerar(ul) sentimental*,

în atmosfera mult surdinizată a războiului, exceptând câteva piese care aduc un elogiu Brăilei natale sau tratând pasager alte teme, nota intimistă și peisagistică dintotdeauna a poeziei lui Perpessicius devine pregnantă. Poeziile din ciclul *Fatmei*, mai cu seamă, l-au făcut pe Mihail Sebastian să îl numească pe *poetul florilor de sânge* drept un voluptuos amant al versului, un aed permanent însușit de dispoziția de a cânta. „Vezi Fatma, când abia naște/ Iubirea noastră, orice stea/ Ne-nveselea, din cer căzând./ Dar azi, – Când ne iubim și când / De vânt orice copac se frânge –/ De-ar mai cădea o stea am plânge.” (*Opere*, vol. I, *Poezii, De-ar mai cădea o stea*, pp. 151-152). „Iubirea noastră, Fatma, se sufocă/ În bănuiele prea multe și prea grave./ Asemeni florilor ce prinse-n rocă/ Au flori frumoase, rădăcini bolnave./ de ce nu vrei dar, Fatma, s-o desprindem/ Din pietrele ce-o fac nesănătoasă/ Și răsădind-o-n brazdă-apoi s-o prindem,/ Nestânjenit să crească mai frumoasă.” (*Op. cit.*, *Ca floarea prinsă-n rocă*, pag. 159). Un amănunt nu lipsit de importanță. Și în *Scut și targă* și în *Itinerar sentimental*, Perpessicius a introdus un florilegiu de traduceri din lirica universală, din care nu lipsesc un *Catul, Pierre de Ronsard, Baudelaire, Henri de Regnier, Jules Laforgue, Verhaeren ș.a.*, spirite înalt afine, frecventate cu perseverență de poetul nostru.

Vorbeam mai sus despre rezerva cu care se exprimă Perpessicius în *Excurs...* la perioada convalescenței și peregrinării interminabile prin spitale (oct.1916- ian.-febr. 1919), caracterizată succint drept una „de încercări tragice și de aventuri fugare”. Și asta spre deosebire de momentul reintegrării în învățământ, survenit în cursul anului 1919, înfățișat acolo cu lux de amănunte. „Înainte de a susține examenul de capacitate, scrie Dumitru D. Panaitescu, citându-l, în continuare, pe Perpessicius, viitorul dascăl trebuia să obțină «atestatul de practică pedagogică», singurul care mai lipsea, căci practica profesorală de doi ani, la Seminarul Pedagogic din Calea Rahovei o terminasem la timpul său, încă din vremea studenției. Totuși, pentru că trecuseră câțiva ani la mijloc, se hotărî o ultimă, unică lecție la una din clase, urmată de un colocviu teoretic, în cabinetul directorului, ce nu era altul decât celebrul profesor de filozofie Coco Demetrescu-Iași... Clasa era cea din urmă, iar lecția se nimerise să fie despre Alecsandri, în speță despre *Penes Curcanul*. Proaspăt întors de pe front și, mai ales, cu urme vizibile, din spitale (mai purtam încă dreapta în eșarfă) avusesem naivitatea să bănuiesc că voi afla la tinerii învățacei o mai agreabilă audiență, atât eu cât și *Penes Curcanul*, de a cărui reală atmosferă pedagogică, autentic românească, sunt, ca și Vladimir Streinu (...), mai convins ca oricând. Însă toate încercările mele de a smulge fie și cea mai mică bună părere pentru poemul lui Alecsandri întâmpinau figuri împietrite. Era ca și cum, odată încheiată pacea, literatura de război (...) nu mai avea trecere și o revizuire a manualelor ar fi fost de dorit. Obligațiile ceasului acela nu se împăcau însă cu asemenea fantezii”. Depășind acest moment de biografie care are, fără discuție, importanța sa, mai cu seamă pentru definirea amprentei contradictorii a psihologiei omului epocii postbelice, aș vrea să subliniez un fapt, și anume că, deși *en passant*, Perpessicius leagă, totuși, în *Excurs...* perioada cea mai nefastă, cu siguranță, din viața sa, de apariția în revistele „Arena” și „Neamul Românesc” a unor fragmente de „proză lirică” – pe cea din *Arena* numind-o, de altminteri, cu titlul exact. Dintr-o *Confesiune la 75 de ani (!)* aveam să aflăm că romanul *Fatma sau focul de paie*, anunțat – cum am precizat mai sus – ca proiect de sertar încă din 1928, „se încheie cu acea lirică pagină de curriculum vitae, pe care o intitulam *Veninul*, ce trimiteam din Vasluiul pribegiei întâiului război mondial (...) poetului Demostene Botez, care o publica în gazeta de atitudine *Arena* (nr. 81/1931, n.n.) ce conducea împreună cu Ion Vinea, N. Porsenna și Alfred Hefter-Hidalgo”. Brăilean ca și Perpessicius, Theodor Vârgolici (vezi *Caleidoscop literar*, Ed. Domino, 2003) a descoperit în *Luceafărul literar și artistic*, Brăila, anul I, nr. 1/15 septembrie 1929 „un alt fragment mai amplu, intitulat *Pe același carnet* și purtând mențiunea «Pagini din romanul *Fatma sau focul de paie*». Alături de capitolul I, publicat în numărul 6 din 6 februarie 1969 al revistei *România literară* și de capitolul al II-lea, inserat postum, („după manuscris”, crede același Theodor Vârgolici) de Constantin Brăescu în *Manuscriptum*, nr. 4/ 1972, aceste fragmente constituie întreaga substanță edită, dar nelegată, din păcate, în întreg, a romanului *Fatma sau focul de paie*, pe care, la 75 de ani, Perpessicius își dorea încă să îl ducă la bun sfârșit. În aceeași *confesiune*, marele critic aducea din nou vorba și despre cel de al doilea roman al său, aflat în lucru și el (tot din 1928, ), respectiv, *Amor academic*, narațiune rămasă, în orice stadiu

**Ștefan Ion GHILIMESCU**

(Continuare în pg. 18)

## Proză

## Înainte de barieră

Afară totul devenise lesne și nimeni nu putea să mă contracizeze. Îmi crescuse o barbă lungă care dădea greutate spuselor mele. Locuiam într-o garsonieră pe care mi-o construiseră la parter, să pot intra și ieși din ea mai ușor. Îmi pusese poza pe hol și în casa scârilor așa că toată lumea putea să mă recunoască și să îmi facă semn cu mâna.

Eram fericit fiindcă în fața geamului meu creșteau doi fagi care stăteau de vorbă cu mine. Dar alții ar fi considerat că mă țicniseam dacă le-aș fi povestit de dialogurile mele cu arborii. Trebuia să le dau ceea ce li se potriva fiindcă mă salutau în fiecare dimineață, atenți la stările mele de trezie. Prima chestie pe care o făceam urma să fie vizita la toaletă unde trebuia să mă golesc, acțiune după care aș fi putut să îmi iau zborul ca un balon cumpărat pe bani pușini.

Tot nu mă vedea nimeni. Însă trebuia să fiu atent cu cele povestite, să nu ajung să fiu considerat un ramolit.

Când treceau prin dreptul pereților apartamentului meu, vecinii își lipeau urechea și ascultau îndelung. Nu puteam să știu cine le dăduse o astfel de îndrumare dar nu puteam să afirm că faptele lor m-ar fi deranjat. Dimpotrivă.

Când îi simțeam, trăgeam niște râgâieli pe care căutam să le amplific cu ajutorul microfoanelor pe care le uitase fiul meu înainte să fi plecat în străinătate. Era distracția mea și profitam de ea din toate puterile fiindcă altceva nu mai îmi rămăsese la îndemână.

Vântul se opriese nu prea departe de fereastra mea și stătea într-un cot, neștiind dacă era cazul să bată sau nu. Îi puteam citi nehotărârea în priviri dar atitudinea lui trebuia să o țin doar pentru mine.

Afară se rotunjise o vară care permitea femeilor să umble sumar îmbrăcate. Eu însă nu puteam să-mi pun pe sfoară nici măcar gândurile.

Stăteam la geam în așteptarea unui trecător oarecare dar evenimentul întârzia să se producă, în ciuda faptului că oftam din greu.

Nu cumva mă transformasem într-o babă?

Mi-am plimbat palmele pe corp și am observat plin de mulțumire că nu aveam parte de rotunjimi care să mă fi plasat într-o altă clasă.

Încă nu trebuia să folosesc tampoane și gândul respectiv îmi făcu bine pentru o bucată de vreme, perioadă în care pe stradă începuse să circule un prim pieton.

I-am făcut repede de deochi dar după câteva clipe mi-am dat seama că nu mă putea simți.

Eu puteam să văd totul, chiar și cele emise la televizor, instrumentul ăla cu care era mișcit și tembelizat poporul.

Puteam să sper că făceam și eu parte din gruparea respectivă?

Vecinul de deasupra începuse să ciocânească pereții, dându-mi de știre că apăruse un nebul în plus pe lumea asta care avea și pauze între valsuri. Și fetele erau relativ puține și nu se lăsau dansate cu prea mare ușurință.

Pe vremuri fusese un dansator născut doar pentru așa ceva dar acum guta îmi umplea paharele cu o substanță care mă nemulțimea de-a dreptul. Ar fi trebuit să o fi scos de acolo și să o fi aruncat în capul celor care o așteptau.

Și aș fi vrut să dau nume dar pereții casei mele erau mult prea subțiri pentru așa ceva.

O vinere seara se lungea ca o damă în pat la care un alt locatar de sus proba disc după disc, semn că o puneau de o petrecere care să țină toată noaptea.

Aveam să coboare la parter și să îmi bată la ușă, sperând că urmau să primească un răspuns mai puțin obișnuit fiecare.

Ar fi trebuit să îi întreb cum îi cheamă și să îmi notez în carnețel răspunsurile. Dar nu dispuneam de așa ceva.

Dacă mai rămâneam la pândă, mâinile amenințau să mi se transforme în crengi înflorite, să rimeze cu vara de dincolo de stradă.

BĂTRÂNE, POATE CĂ AR FI BINE SĂ TE APUCI DE SCRIS.

Dar cine vorbise că mie îmi stăteau buzele foarte aproape de geam fiindcă tocmai trecea o femeie bine, cam ca Lili a mea care trebuia să vină să mă spele. Da, da, chiar și acolo, ca să nu mai dai ochii peste cap.

Vecinul de sus continua să îmi bată în ziduri, semn că nu dăduse de comoară. Ar fi trebuit să vorbesc cu dânsul și să îi cer să facem totul pe din două. Ca între băieți. Și în același timp eram nevoit să îmi iau măsuri de prevedere fiindcă reflexele mele lente mă făceau mult mai vulnerabil. Am dat drumul aparatului de radio ca să am unde să îmi ascund gândurile fiindcă nu era de joacă cu cei care îmi treceau prin apropiere.

Fosta mea nevastă era de părere că toate acțiunile

***Migdale dulci-amare***

## Pamflet de Florica Bud

## Femeie! „Ia-ți patul tău și umblă”



După ce am tastat din prima acest titlu, l-am șters grabnic. Mi s-a părut că a venit prea repede și că nu-l merit. Pe deasupra eram suspicioasă pe mine, pe ziaua purtătoare de nume, nu orice zi, ci una cu trei sfinți *ian-treizeciști*. Și de ce nu, eram supărată și pe luna plină de noaptea trecută. Am lăsat la o parte eclipsa albastră, întâia din ultimii o sută cincizeci de ani, din motive ce mă depășesc. Dacă nu vedeți vreo legătură între noi și cei trei sfinți, înseamnă că nu există niciuna, dragi *Trigemeni Tripolari Tricepsi*. Și pentru asta îmi fac cruce bucuroasă, chiar nu doresc să supăr niciun sfânt. Nu aș dori să creadă „vreun cineva”, cum ar zice precocel Tudor'S, că nu aș fi evlavioasă; ca atare nu aș voi să se spună despre mine că voi fi vrând să iau numele Domnului în deșert. Bine că primul cuvânt venit pe vârful degetelor a fost deșertul și nicidecum desertul, cum mi se întâmplă în zilele în care nu sunt eu. Nu este ușor „să fiu eu”. Cu atât mai mult îmi vine greu, când mi se propune sau ajung singură în faza „să nu fiu eu”. Mi se pare a fi o cerere-opțiune de-a dreptul imposibilă.

Mi-ar plăcea o carte cu titlul *Nu am fost eu*. Nici nu pun bine punctul, că mă și reped să dau o căutare pe Google – mulțumesc că există – să văd dacă vreun confrate sau vreo *consorță*, cum m-ar completa Tudor'S, nu a fost mai rapid ca mine. Pot răsufla ușurată. Nu a scos, nu a editat și nici nu a botezat nimeni vreo carte cu acest titlu. Dacă dorința mea ar fi fost la prezent și nu la trecut, alintându-mă cu titlul „Nu sunt eu”, ar fi fost sfârșitul textului, *deoarece* au fost

mele erau ridicole dar aveam noroc că nu o asculta nimeni. Nici măcar fiica noastră nu intra în casă în clipele în care o striga de la geamul bucătăriei, momente în care își rezema țâțele de-a dreptul în ochii bărbaților cunoscuți sau nu.

Dar dumneaei nu îi păsa fiindcă urma să plece la muncă în străinătate și bag de seamă că înțeleșese poziția în care se plasase de una singură. După mine, putea să iasă chiar și pe balcon, goală-puşcă, și să o fi strigat și de acolo. Geamul dinspre exterior al balconului era din sticlă, material care lăsa totul să treacă înspre privitori.

Mai mare plăcerea să fi stat să privești către etajul trei al blocului în clipele în care doamna întindea rufe.

Dar fata ei tot nu vroia să intre în casă fiindcă un băiat îi povestea cine știe ce coțcărie.

Și cred că era și a mea și pe deasupra o mai chema și Eva, ca pe cea cu izgonirea din rai.

Pereții garsonierei mele se multiplicaseră, din patru devenind cinci și la unul din ei cel de sus nu avea acces și chestia asta mă făcu să răd de unul singur.

– Și ce zici nene că ar trebui să scriu?

Ideea nu era de lepădat dar nu știam de unde să o apuc. Poate că ar fi trebuit să îl întreb pe unul mai experimentat.

După o jumătate de oră intra și Eva în casă și chestia asta mă liniști, adică mă lăsă să mă gândesc în întregime la Lili. Mama Evei nu mă mai interesa și de altfel reușisem să îi uit până și numele.

Într-una din ultimele zile trăite în comun avea să îmi arate țâțele care îi atingeau burta pentru ca mai apoi să înceapă să plângă. Scena fusese zguduitoare așa că mă retrăsesem în culise. Mâinile îmi erau pline de răni de la spălatură în cadă al scutețelor Evei.

Iar acumă nici măcar nu mai eram sigură că era fata mea.

La ușă am auzit un ciocănit distinct așa că m-am dus nu prea repede să deschid intrarea cu pricina. Poate că era Lili. Nu era ea. În ușă stătea vecinul de deasupra, cel cu comoara

– Domnule, îmi zise el în șoaptă, privind cu teamă în jur, ai un perete la care nu am acces. Nu s-ar putea să... zise el și făcu gestul de a ciocăni. Îmi era milă de el și de toți cei ca el care umblau în libertate.

I-am făcut semn să intre și el începu să îmi ciocânească peretele cu pricina, vreme în care eu îl urmăream de la înălțimea primului taburet de care dădusem.

Adică nu, mă găseam în cercul meu și încercam să nu ies de acolo, vreme în care seara cădea peste oraș ca o pătură puțin cam roasă pe la colțuri.

Eva își bătea mama la cap iar aceasta începuse să regrete că o chemase în casă. Fata făcea parte din ultima generație, grupare care recunoștea doar semnele de întrebare.

alții mai iuți, formulând acest titlu înaintea mea. Fiind mai matinali, ca atare au fost și mai inspirați.

Mă rog de dodoloțul „deoarece” să se afle în starea de grație și să nu mă dea pe mâna *Vânătorilor Gram-Vis-Carnali*. Adică a V.G.V.C-iștilor de prima generație. Aici trebuie să mă mai gândesc, dacă nu ar trebui să îi trec, *meghiș-meghiș*, într-o generație mai avansată, cât de cât compatibilă cu calculatoarele, zicem de pildă. Unii din *Astro Bâlba Tassa* ar dori ca V.G.V.C-iștii să fie de aceeași generație cu navețele spațiale sau chiar cu *Blidele Zburătoare*. Bănuiesc că tot românul știe că un *blid* nu este altceva decât o farfurie. Dincolo de faptul că este de genul neutru, un gen important, este un cuvânt scurt, cu mult bun simț care nu îți risipește energia. Până pronunți o dată farfurie, apuci să pronunți de două ori *blid*. Din păcate, deși simpatic, el este un cuvânt atipic.

Cu toate că la prima impresie ar accepta neutralitatea supunându-se ritualului substantivelor care nu ne dau de furcă, adică un *blid* – două *blide*, pe parcurs, regretând, devine șovăitor. I se pare că îi este afectată demnitatea și respectul ce i se cuvin. Dacă îl întâlnești în deriva semnalată de mine, într-o zi de 1 Aprilie, mai ales când se află în seturi de șase, doisprezece sau douăzeci și patru, mai rar opt, ar fi bine să folosești formula: „Doamnă, *blidurile* ăstea cât să facă?”. *Cât o vacă*, se va repezi un voluntar din O.N.G.-ul *Nolusc Aprod Utilitar*. Mereu trebuie să închid paranteze după câte unul, unii. În mod excepțional se pot numi, dacă ele sunt din argint, *blid-uri*. Cel care întreabă ar putea să se simte undeva în nori. Ca și cum ar pronunța *building-uri*.

Fără doar și poate că astăzi am o zi bună. Până și verbul „a plăcea” a fost mărinos cu mine și nu m-a palmuit, așa cum a făcut-o în mii și mii de zile ale existenței mele. Mă bucur că nu m-ați cunoscut într-una din acele zile înfiorătoare, în care acest „a plăcea” mă supunea la mari chinuri. Pentru răutățile pe care mi le-a făcut, l-aș propune pentru radierea din lumea verbelor. Ce ar spune *Lumea gramaticală* și *Lumea literară*? Ar lua atitudine. În paralel unii dintre luptătorii sub steagul *Sensual Albastru Amorași Comp* ar merge până la a cere imperios, dacă nu radierea verbului pomenit, măcar o impozitară usturătoare, încât să-i mai treacă pofta să mă supere pe mine sau pe oricine în starea mea. Ce stare o fi fiind? Ce aș putea spune despre ea? Nu, nu încă.

Să ștergem acest verb șmecheraș de pe fața lumii. El te joacă când îți este lumea mai dragă. Ai și tu, biet muritor, zile când îți alunecă de pe limbă forma populară. Nu știu dacă a fost în tinerețea sa un verb-majoretă ca să aibă dreptul de a fi popular, dar se poartă ca atare. Este vorba de acel jalnic „mi-ar place” în loc de mi-ar plăcea. Acum chiar dacă V.G.V.C-iștii ar accepta forma populară, nu se știe cine ar avea dreptul să o folosescă și când. În zilele de post ori în cele de dulce? Categorie nu în zilele de sărbătoare, că ar fi mare păcat. Niciodată! vor striga pe bună dreptate, în cor, *Strum Basbu Novdorienii*.

*Dar pe noi cui ne lași?* mă veți aduce cu picioarele pe pământ, voi *Vezetoto Lolo Antifumuri*. *Încearcă să devii cât de cât umană*. Ba chiar ai putea să mai calci în câte o baltă-ialtă, cum ar spune Tudor'S, cu drăgălășenie. Nu mi-aș permite să o fac, știind că nu sunteți prea dulciferi. Fiind mai aparte, *Zbură Torri Vrednici*, ați putea să vă înfoiați în pene. Sumețiți-vă, pușori, Gât Golași de Transilvania! Slavă Domnului! La soiul acesta doar gătlejele le sunt golașe. Bine că sunteți în formă. Credeam că v-am pierdut pe drumuri de munte sau în vreo peșteră numărând cu sârg stalactite și stalagmite.

Nu, chiar nu am nimic cu *Asociația Multiculturală Stalagmitale Derutate*. Când am studiat acest capitol, asistentul ne-a întins o mână de ajutor la seminar și ne-a spus: Tații sunt pe tavan, mamele pe solul peșterii, sol impropriu spus. Adică sus sunt *stalactații* și jos *stalagmamele*. Draguț din partea lui. Ne-au fost de real folos învățăturile sale.

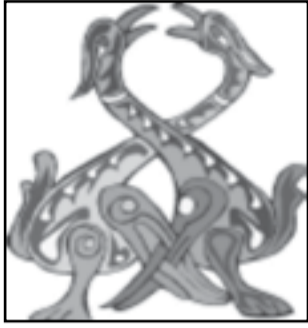
Noi, *Învățăceii Ante Portas*, nu ți-am fost de folos? Noi cei care am fost și suntem alături de tine la bine și la rău, dispuși mereu să îți scoatem gărgăunii din căpșor. Mi-ați fost, cum să nu, voi și luna plină de azi noapte! Acum să mă întorc la titlul ce mi s-a părut că mi-a venit prea simplu. După ce l-am șters, l-am rescris repede pe locul rămas cald, ca să nu încep să gândesc prea mult. Știe el ce știe, Măria Sa Subconștientul, cu cât gândesc mai mult cu atât gândesc mai prost. L-am lăsat așa cum a venit pe lume, mai mult reîncarnat decât nou născut. Pe voi, *Dooricii Finfologi Pasivi*, vă voi lăsa dorului, în lumea stalactitelor și a stalagmitelor. Fără peșteri-aluzii, vă las acolo, de dragul vostru și a liniștii... ca punct de sprijin.

Francisc PAL

## Alambicul lui Ianus

### Orașe tentaculare. Tokio

(II)



**Shinto** (drumul zeilor). Este cultul strămoșilor și cel al naturii. Panteonul lor conține opt milioane de zei și o zeiță matroană Amaterasu-Omikami. Toată filozofia *Shinto* e bazată pe credința în „bunătatea personală inspirată de-o inimă caritabilă”, după formula „eu sunt bun – tu ești bun”.

Aerul de fraternitate artificială și fantomatică e nota dominantă. Un *catharsis etic*, elegant.

Budismul a apărut în anul 530 (Mahayana-Budism). Cu teza inflexibilă care consideră viața un izvor de suferințe și de iluzii, propovăduind renunțarea la plăceri. O variantă importantă o reprezintă secta *Nichir* impregnată de un fanatism naționalist aberant.

Numărul religiilor recunoscute în Japonia se ridică la 120.

Creștinii formează o minoritate (260.000).

Note practice.

Transportul personal e scump și traseul labirintic, infernal.

Cumpărături. Prăvăliile cele mai asortate se află în districtul *Ginza*. Ieftine sunt doar aparatele electronice.

Obiceiuri. Moravuri. Salutări. Ticuri. Înclinarea femeilor în fața bărbaților și a tinerilor în fața bătrânilor a început să dispară, înlocuindu-se cu salutul vulgar HI ! (americanism). Cuvântul cel mai frecvent uzitat / multumesc / *O-kage-sama-de*.

Informații: *Japan Travel Bureau* Adresa: 1-6-4 Marunochi Chy-ku.

Hotel. *Hotel Tokyo Hilton* Adresa 10-3,2-chrome-Nagatacho-ku.

Teatru. Cinema. Concerte. Muzeu. Circ. Cabarete.

Toate manifestările între orele 18-24.

De două zile nu fac decât *public relations*: telefoane, vizite, întâlniri, scrisori, biblioteci. Ceea ce mă surprinde adesea, în cel mai înalt grad, după câteva zile de viață japoneză este neașteptata integritate și adaptare în ambianța și ritmul orașului. Totul se petrece ca și cum familiarizarea mea cu stilul său de existență ar fi fost nu numai firească, dar și definitivă sau foarte veche, intrată de mult în reflexe. Nimic nu mă irită, nimic nu mă contrazice, nimic nu mă respinge.

Metropola are șapte orchestre simfonice. O mie de cinematografe și 15.000 de cabarete, baruri și cluburi. *Saloanele Geishas*. Atenție! La cele autentice și la dublurile vulgare. Cele autentice sunt stilate și cultivate, întreținând bărbații în arta conversației, a recitalului și a dansului. Este o gafă din partea celor ce consideră Geisha o prostituată.

Teatrul japonez are o tradiție îndelungată și o triplă identitate. *Teatrul Nō* (secolul al 14-lea) este un joc muzical, combinând magistral lupta dintre „rău și bine”. *Teatrul Kabuki* (secolul al 17-lea) este un spectacol de dansuri, pantomime, măști și costume multicolore. Iar *Bunraku* este un teatru de marionete, acționat de păpuși (dimensiuni umane).

Gastronomia japoneză

Dejunul (*choshoku*) este complicat, începând cu câteva prune (*umeboshi*) înmuiate într-un ceai verde. După aceea, neuitatul orez (*gohan*), un ou (*tamago*), pește și o supă (*misoshiru*). La prânz (*chushoku*), hrișca (*soba*), iar seara (*yushoku*). Zece varietăți de pește și faimosul *sushi* (pește crud).

Băuturi. Ceai verde. Bere. *Sake*. Totul comestibil. Doar mânduirea bastonașelor (*hashi*) a fost o tortură, fiecare îmbucătură fragmentată plonjând pe haine. Nu mai puțin dramatică a fost ceremonia ceaiului, ceaiul fiind sorbit între două aforisme delicate, într-o ambianță muzeală (vezi *Portrete*).

Cumpărături. Tentațiile sunt mari. Pentru a nu ofusca vânzătorii japonezi, am cumpărat un kimono pentru Marie-Claude.

**Nicholas CATANOY**

## Așchii dintr-un jurnal de cititor

### Niște portrete



Agora, locul democrației absolute descris de Costache Olăreanu: „Cârciuma lui Butta arată, mai ales seara, ca o tavernă. Aici vin camionagii, hornari, vânzatori de haine vechi, spălători de gemuri, cărăuși, samsari, tinichigii, vidanjori, paracliseri, spălătorese de morți, birjari, fierari,

hingheri, curelari, florărese, jochei, chivuțe, pantofari, tăietori de lemne, gunoieri, un soi de oameni nici vii, nici morți, care își poartă unica trăsătură de caracter în numele ce poartă: Mielu, Fălosu, Maț, Bășică, Fusăloaia, Opăritu, Damblagiu, Cucu, Belitu, Găoază, Speriosu, Labă, Firfirică ș.a.m.d. Didel îmi spune că vine în unele dimineți și joacă cu patronul table, „o sută linia”. Și completează: „Se joacă la cuțit!”

\*

Personaj și autor. La 45 de ani e locotenent de aviație, are alură de sportiv, a urmat tot felul de cursuri la Academia Militară, a fost în mai multe prize, de câte un an, șef pe la Comandamentul de aviație, dar el rămâne un veșnic îndrăgostit de avionul lui supersonic. După mii de ore de zbor, încă e un entuziast al „vitezei printre stele”. Scrie cărți, printre altele, despre zbor, e un pictor în proză, descrie cu lux de amănunte culorile și nuanțele ce se văd din avion la diferite ore ale zilei, descrie o furtună de gheață în stratosferă sau un accident mortal. Cu foarte puțină bunăvoință, am putea vedea în el un om fericit. Stând două ore la un pahar de coniac, de vreo trei-patru ori se/te întreabă (retoric?) de ce colegi de-ai lui nu s-au catapultat și au murit. Asta era în 1986. În vara lui 1989, el însuși, Doru Davidovici, scriitor și aviator militar, s-a prăbușit cu avionul și nu s-a catapultat. Să fi murit fericit?

\*

Cioran: „Dacă aș fi critic, n-aș vorbi niciodată despre un scriitor ale cărui merite ar fi evidente”. De ce? Ar fi superfluu? N-ar merita evidențiate aceste merite? Și cine să le facă dacă nu criticul? Ar trebui vorbit ca un avocat doar despre scriitorii fără merite...evidente?”

\*

X este un scriitor cu carte... în mănecă.

\*

Cartea a doua din „Macabei” se încheie cu o... artă poetică: „Că precum a bea numai vin sau numai apă nepotrivit lucru este, pe când vinul amestecat cu apă este dulce și desfășează, tot așa și meșteșugul de a orândui istorisiră încântă urechile celor ce citesc”.

\*

Un diarist maestru al amănuntului nesemnificativ, chiar insignifiant. Și totuși, cu aglomerarea asta de amănunte total inutile, scoate în relief o atmosferă fidelă a epocii în care a trăit.

\*

Un ins în jur de patruzeci de ani, șef de formație de muzică lejeră, cântă la vioară. În timp ce chitaristii, clarinetistul, bateristul și chiar pianistul se bătaie în ritmul muzicii, el stă țepăn, mișcă doar mâna cu arcușul și abia perceptibil degetele de la mâna cealaltă. În rest, nemișcat. Cu un cap ascuțit, cu niște mustăți rare și lungi, cu buzele răsfărțate a lehamite, seamănă cu un șobolan plictisit. Stă țepăn, privește invariabil de aproape corzile vioarei și scoate niște sunete dumnezeiești. „Parcă vorbește cu vioara!” zice cineva.

\*

„Natura i-a ieșit bine lui Dumnezeu, dar pe om l-a ratat” (Jules Renard).

\*

E cunoscută în oraș drept cea mai înaltă femeie, de departe cea mai înaltă femeie din oraș. Toți bărbații pot fi mângâiați de ea de la înălțime pe creștet. După cercănele albastre pare a avea mult peste treizeci de ani, dar are doar douăzeci și șapte. Are părul mov și e balerină la Operă. Mulți bărbați merg la Operă special pentru a o vedea doar pe ea, chiar dacă nu iubesc deloc muzica în general, cu atât mai puțin opera. Seara, după spectacol, ea mângâie în trecere...pe creștet teii centenari din fața Teatrului de Operă.

\*

Octavian Goga: „Pe coastele Vezuviului am văzut păscând măgari; erau liniștiți și-n calmul lor habar n-aveau ce clocotește sub ei... M-am uitat la ei și nu știu cum mi-au trecut prin minte bărbații femeilor frumoase...” Ei, nu știu Goga cum i-au trecut prin minte măgarii bipezi!...

**Dumitru Augustin DOMAN**

## Itinerarii plastice

### Eugen Petri, între Spațiu și teritoriu



Prin natura ei, sculptura este simultan invazivă și civilizatoare, ea dizlocă și marchează, este spațială, în sens larg, metafizic, și teritorială, în sens concret și restrâns. În prima categorie intră sculptura mică, de interior, forma tridimensională care fagocitează spațiul privat, limitează mișcarea și suprimă intimitatea până la

invadarea budoarului. Inconștient sau complice, dar, oricum, discret, omul își restrânge itinerariul, își prefigurează traseele în propriul său habitat, pentru că această prezență îl constrânge la negociere și îi devine un partener cu drepturi cel puțin egale. În cea de-a doua categorie intră sculptura de for public, construcția monumentală, reperul peisagistic prin care se marchează teritoriul mari, cu mesaje de posesiune și de exercitare a puterii mai mult sau mai puțin explicite. Dacă în interior sculptura promovează estetici, dezvăluie dexterități și seduce prin coduri stilistice, în exterior ea dezvoltă atitudini, susține ideologiile și coagulează viziuni cu acoperire largă. Sculptorul de interior este o prezență constantă care își impune autoritatea încetul cu încetul, este un exponent al locului și, în general, un sedentar prin vocație, în vreme ce sculptorul de exterior este un modelator al spațiului colectiv, un îmblânzitor de peisaje nu o dată ostile, este prin definiție un călător cu vocație civilizatoare și cu aspirații globale. Primul, fixat în atelier, este cunoscut ca parte a unei comunități finite și definite, cel de-al doilea, sezonier prin toate colțurile lumii, este cvasinecunoscut sau aproape ignorant în spațiul originar, dar prompt recunoscut și valorificat fără ezitări în comunitatea transnațională în care se regăsește de drept.

Un exemplu tipic pentru cea de-a doua ipostază, aceea în care cunoașterea și recunoașterea se manifestă mult mai pregnant în lume decât în țară, în care opera se întinde mult mai vizibil pe alte meridiane decât la el acasă și a cărei viziune privește mai curând natura umană, în general, și nu conștiința de sine a propriului grup, este Eugen Petri. Manager de proiecte deschise, profet al unor situri proliferante de sculptură în aer liber, a unor adevărate orașe locuite exclusiv de forme imaginare, în care materia geologică și imponderabila fanteziei generează surprinzătoare existențe de sine stătătoare, pedagog exotic și cuceritor, înarmat exclusiv cu vocația cunoașterii și cu instrumentele cercetătorului, el se extinde și în propria creație, în lumea lui interioară, după aceleași scenarii care îi ordonează și traseele prin geografia atât de diversă a căutărilor propriu-zise prin lume. Deși confortul lui maxim este legat de spațiile mari, de materia dură și de totala deschidere pe verticală, singurele care îi creează un cadru potrivit pentru diversitatea formelor derivate din însăși geometria lăuntrică a materiei, dar și pentru vocația lor ascensională, el nu neglijează nici dialogul cu istoria sculpturii, acolo unde încă regăsește motivul figurativ, metafora sau parabola care să îi justifice expresia și să-i asigure suficient spațiu pentru meditație. Dacă structurile abstracte, în care arhitectura simbolică și reperul magic se insinuează fără a se manifesta până la capăt, dacă glosa pe marginea unor motive tehnologice, cum ar fi enormele șuruburi care fixează memoria unei vitalități reprimată, dacă circumvoluțiunile unor creiere împietrite și decăzute într-un decorativ alexandrin, într-o caligrafie suficientă sieși, contrapun efemerului din jur propria lor monumentalitate încrămășată și atemporală, recursul la figurativ, la antropomorf, la muzicanții care se convertesc imperceptibil în trâmbișai ai Apocalipsei, dar care nu o vestesc, ci o demonstrează prin propria lor încrămășare, sugerează, prin contrast, tocmai efemeritatea și fragilitatea creației. A Creației, adică a așezării în lume, dar și a creației artistice, a convenției formale care și-a epuizat resursele și s-a golit de conținutul patetic al descoperirii inocente de sine. Argumentul implicit al lui Eugen Petri este că doar arta monumentală, cea care își dispută spațiile mari și care proliferază și se înalță spre cer, ca niște totemuri minerale purtate de propria lor energie, mai are șanse de manifestare, în vreme ce formele mimetice, inevitabil intimiste, rămân simple efigii ale unei memorii golite, la rândul ei, de orice conținut. Piatra extrasă din măruntaiele munților, lemnul prelevat din stihia vegetală sau fierul trecut prin experiența ambiguă a combustiei, fecundate prin coliziunea cu imaginația artistului se restituie, finalmente, lumii primordiale care le-a generat, în vreme ce orice formă de mimetism decade în derizoriul și în insuficiența recuzitei, în ceremonialul care și-a pierdut iremediabil orice urmă de substanță vie.

Dacă aceasta este definiția pe care Eugen Petri o dă, implicit, sculpturii, definiția propriei naturi artistice, ușor deductibilă din

**Pavel ȘUȘARĂ**  
(Continuare în pg. 19)



## Iubirea ca logodnă de-a pururi



Într-unul dintre mottourile alese pentru volumul său, *Kilometrul zero al iubirii* (Editura Limes, Florești, 2017, cu o prezentare pe ultima coperta de Mircea Petean), Lazăr Popescu redă o definiție a *întâlnirii karmice*: o reîntâlnire inevitabilă a două suflete care

s-au iubit într-o viață anterioară – „Este posibil ca datorită acestei întâlniri karmice să vă maturizați și să înțelegeți ce este cu adevărat iubirea”. Avem în această explicație chiar cheia cărții în care, pentru a ilustra consecvența propriei iubiri, poetul reunește două grupaje de texte scrise la distanță mare de timp, *Prinsoare pe fluturi*, în 1987, și *Gramatica dragostei*, în 2016, dedicate ființei iubite. *Kilometrul zero al iubirii* este toiu, locul de convergență a sentimentelor manifestate de-a lungul unei vieți. Tema este tratată simbolist, întreaga natură prelunând, ca o cutie de rezonanță, stările celor doi îndrăgostiți. Iubirea dă perspectivă sublimă existenței, hipersensibilizează lumea, revalează dimensiunea ei miraculoasă: „Ce ploaie frumoasă, Dana, ce ploaie mângâie lumea/ și frunza, auzul vrăjit împletind-o/ cu armonia nefiresc de dulce a glasului tău!/ Și ce invenție și telefonul, ce fapt și momentul acesta./ iluminare ori luminare a ființei după carte numită.../ Știi, Dana, se oprește cuvântul și se transformă/ în curgere nemaioprită de literă. În muzică/ sinele se ferește pe sine. Omul clipește neașteptat./ miracolul e ca un început de visare a târziuului.” (*Neașteptată ploaie*).

Asaltul senzațiilor inefabile se vedește în tulburarea scrisului: „Scriu pentru tine/ în freacățul ierbii când mă copleșește/ invazia aceasta, izbucnirea cu verde. [...] Scriu pentru tine/ și-mi lunecă/ o mie de cuvinte printre degete. [...] Scriu pentru tine/ printre genele lumii tremurătoare.” (*Aievea sau valsând*). Dintr-odată, poetul capătă o nouă vedere, a esențelor, și este înconjurat, la rândul lui, de un orizont de priviri. Dar obiectul de văzut iubirea este chiar cuvântul: „Să-ți spun cuvinte încete, iubita mea./ vezi cuvântul, ah! el, tocmai el...” (*Să-ți spun*). Un peisaj minim (un pom, departe stelele, *lumina curată a dealului*) scoate în evidență perechia de îndrăgostiți.

Partea a doua a cărții, mult mai amplă, aduce nostalgie și înțelepciune, adică tocmai maturizarea iubirii obținută la o nouă întâlnire pe scara întrupărilor. Poetul găsește fericirea în *coincidentia oppositorum*, în transcenderea materiei, în îmbinarea spiritului cu voluptatea, în semnificat și semnificat, în *poezie și buze*, în seninătate și premoniție. Bucuros de împlinirea în iubire, este totuși îngrijorat de gândul singurătății, pentru că iubita a plecat pe alte meleaguri. Remediul se află în durabilitatea cuvântului: „Ce seară e aceasta, de fapt e aproape seară./ probabil va fi liniște mai spre seară./ ce seară va fi aceasta în care voi trece/ pe lângă tei singur./ pe lângă teii cei singuri, *chérie*./ nemuritoarea ibovnică se-nscie-n cuvânt./ nemuritoarea ibovnică se nemoare-n cuvânt./ secundele trec și susur de apă cristalină/ picură-n urechea întristată a cerului.” (*Ibovnica nemuritoare*). Sau, făcând apel la misterioasa respingere de către Kierkegaard a logodnicei sale, în acceptarea tainelor care ne guvernează a *amintire a eternului*: „Pentru că nu am putut fi/ soț și soție în finit./ atunci cu siguranță vom fi/ soț și soție în infinit...” (*Epistola lui Sören către Regine*).

Textele sunt, în substanța lor, elegii ale vârstei, poetul prefigurând, însă, dimensiunea veșnică a iubirii fixată și în versurile populare: „Nemurire-aș nemuri/ Și iar cu tine voi fi”. De altfel, convingerea că dragostea este un sentiment veșnic, trecând peste fatalitatea morții, proiectând ființa în infinit, domină întreaga carte, la început, ca fervoare care se propagă în tot universul, apoi ca filosofie a existenței. Cele două părți ale cărții, aflate în simetrie, reflectă dualismul trup-suflet, materie-spirit, fiind, de fapt, parcursul viziunii lirice al lui Lazăr Popescu. *August de foc* este anotimpul evocat, pe când Blaga numea această cumpănă a vieții o *vară de noiembrie*. Caracterul livresc se manifestă prin simboluri și prin intertextualitate, inserându-se citate semnificative. O toropeală, o predispoziție contemplativă calmează lucrurile, transformă sentimentul în gândire: „În fine, e august de foc, dar sunt obosit./ prea mult valurile au stricat fața apei./ dar apa tot limpede va rămâne/ sub oglinda solară./ Căldură de neînțeles/ și lecturi de-a valma.” (*Mila de eu*). „Clipele se scurg una după alta/ Și ceru-și arată înalta./ Deplina sa boltă albastră, tăcută/ Suntem chiar în lumea știută/ Și-n lume nimic nu tresare acum” (*Deocamdată...*). „Rămâne extazul tăcut al plimbării prin parc/ în noaptea vastă și instelată./ Destul de-acum cu cuvintele!/ Destul de-acum cu amintirile./ Rămâne mângâierea clipei și mângâierea mâinii./ Camera și anticamera nețărurite iubiri.” (*Te iubesc, doamnă doctor!*). Pentru a-i provoca nostalgiei, pentru a reinvia amintiri, iubita se află pe meleaguri îndepărtate, misterioase, undeva în Occident, în Bretania. „Pe drumuri de zi și de noapte/ Spre plaiuri mai îndepărtate și luminoase” (*Kilometrul zero al iubirii*). Solitudinea este o stare de savurare a iubirii, depărtarea intensifică dorința dialogului, karma este temeiul agregării sufletelor:

## SEISMOGRAME

## Comunismul și țărănimea. Cazul Lăncrânjan (18)



### „INERTII ȘI PREJUDECĂȚI”

\*\*\*

Contradicția principală care a caracterizat și caracterizează aceste modalități de lucru, în aceasta și rezidă, în neconcordanța dintre forma aparent democratică a unor dezbateri mai restrânse sau mai puțin restrânse, ferme sau mai puțin ferme și conținutul lor preponderent dogmatic și intolerant, cu toate consecințele care decurg de aici, fiindcă nu întâmplător se manifestă în practică, alături de îndemnul atâ de stăruitoare la exigență – exigență estetică și ideologică, mai ales – o îngăduință mai mult decât semnificativă, atât în ceea ce privește stilul acesta de lucru, cât și în ceea ce privește preferințele personale ale unuia sau altuia dintre „animatori”. E normal să se întâmple așa, e cât se poate de firesc, dacă nu chiar obligatoriu, pentru că o cumpănă dreaptă a lucrurilor nu poate fi realizată decât acolo unde se manifestă o principalitate constantă, o adevărată stăpânire a problemelor, o preocupare efectivă pentru evoluția fenomenului literar și cultural, în genere. Neexistând așa ceva, în suficientă măsură și în chip constant, cum spuneam, preferințele personale, subiectivismul și incidentalul capătă un câmp mult mai mare de manifestare, nelimitat aproape. Politic, atitudinea fermă dar lucidă, întemeiată pe o analiză obiectivă a unei lucrări sau a alteia, se transformă în politicianism mărunț, contraziicând declarațiile programatice ale celor ce îl practică, născând pendulări permanente între o exigență excesivă, mânăta de combativități și mâni, domolită sau întetită, după cum sunt împrejurările și o lipsă completă de exigență, o îngăduință de-a dreptul ciudată – ciudată și semnificativă. Într-o parte, de pildă, se vorbește stăruitor despre felul cum trebuie să fie prezentată în literatură figura revoluționarului de azi, arătându-se în amănunțime cum trebuie să fie acest revoluționar – evident cât mai ferm, cât mai dâr, el neavând voie să șovăie, fiind absolut obligatoriu să aibă dreptate în orice discuție, oricât ar fi ea de banală, iar pe de altă parte, în cadrul aceluiași sistem de lucru, sub oblăduirea acelorași „teoreticieni” ies la iveală, bucurându-se de lumina zilei și de multiplicarea destul de generoasă a tirajelor, simple fanteze literare, care nu reușesc să se ridice nici măcar până la genunchii omului de azi, de întruhiparea revoluționarismului și a eroismului, neputând fi vorba, nici măcar în treacăt.

Ceea ce devine pentru o carte motiv permanent de tergiversări, „obiecție ideologică” foarte gravă, cu implicații directe în politica mondială, din cauza căror noi astăzi etc. etc. devine în cazul altei cărți, în funcție de preferințe, în funcție de dispozițiile momentane, lucru absolut obișnuit. Dacă un scriitor de pildă, îi pune pe muncitorii de la salubritate să întoneze „Internațională”, noaptea, când pornesc la lucru cu tumbăraiele lor, episodul e considerat drept o glumă, e tipărit și retipărit, dar dacă un alt scriitor întrebunțează această „glumă”, ea va deveni problemă politică, după voia sau nevoia cine știe căru editor sau animator, va intra în rândul părghiilor care vor răsturna întreaga lucrare, indiferent

„Ce-i de făcut când suntem o echipă/ paradoxală a depărtărilor vorbitoare?/ Ce-i de făcut când suntem atât de apropiați/ și totuși depărtați de distanțe și lume?/ Ce-i de făcut când dincolo de logică/ ființele noastre comunică iar?/ Ce-i de făcut când toată lumea/ cu gândul o străbătem atât de asemenea?/ [...] Ce-i de făcut când știm că ne-am iubit/ și înainte de viața aceasta și de moartea aceea/ în viața anterioară împreună fiind/ pasiunea sorbindu-ne primăverile înflorite?” (*Ce-i de făcut?*). În fond, este vorba despre o relație mai degrabă platonice, peste care se cern anotimpurile unei pasiuni nesfârșite. Deși despărțiți, distanța nu poate fi un obstacol în calea iubirii: „Ce plină e viața alături de tine! Inima mea se luminează...” (*Acum*).

Pusă sub semnul unui frumos simbol (romantic), acela al iubirii duse dincolo de moarte, dar și al unui fel de neprihănire (este exclusă orice conotație senzuală), cartea lui Lazăr Popescu vedește rafinament, gingășie sufletească, precum și punerea în aplicare a unei construcții insolite, supunând probei timpului o iubire de tinerețe.

de conținutul ei, va fi pomenită ori de câte ori va fi nevoie. „Cum să tipărim noi o asemenea lucrare, se va spune și se va repeta, în care este batjocorit imnul muncitorilor din lumea întreagă!... Nu se poate... E inadmisibil... Autorul o fi având niște nemulțumiri personale, poate că stă prost cu partea nervoasă a făpturii sale, poate că nici nu-și dă seama că se situează, obiectiv, pe o poziție discutabilă sau chiar dușmănoasă... Noi însă, obiectiv vorbind...” și dă-i și luptă, și luptă și dă-i, până nu se mai vede om cu om.

Aspectele acestea și altele, cam de aceeași natură, nu au nimic de-a face cu îndrumarea, care cere cu necesitate maximum de obiectivitate, cere competență și spirit de răspundere, cere cam multe ce-i drept, dar nu e obligat nimeni să i se substituie, dacă nu e capabil să o aplice în practică așa cum se cuvine, într-o concordanță cât mai deplină cu ideile constructive ale orânduiri noastre socialiste. De afectat, însă, afectează foarte mult îndrumarea, partinitatea însăși a literaturii noastre noi, creând derută și descurajări, încetinind dezvoltarea firească a fenomenului, în loc s-o stimuleze.

\*\*\*

În încheiere nu ne rămâne decât de a dori ca activitatea din acest sector al vieții noastre sociale și politice să cunoască o îmbunătățire efectivă, admitând și considerând ceea ce s-a făcut până acum bun, un simplu început, în raport cu posibilitățile reale ale perioadei actuale, în raport cu ceea ce s-a întreprins și se întreprinde, cu competență și cu principalitate, în alte domenii. Dacă n-am fi avut acest termen de comparație, dacă n-am fi fost convinși că există posibilități reale pentru ca lucrurile să intre pe un făgaș rodnic și constructiv, nu am fi scris prezentele însemnări.

### 1973, Ion Lăncrânjan

#### Dosarul receptării secrete a operei lui Ion Lăncrânjan face parte din teza mea de doctorat, ce urmează să apară la Editura Argonaut din Cluj-Napoca.

Articolul lui Ion Lăncrânjan reprodus mai sus, al cărui text este extras din Dosarul de urmărire informativă pe care i l-a dedicat Securitatea, este o excelentă descriere și analiză a dogmelor și fixațiilor care continuau, la 1973, să băntuie în comitetele ideologice, adevărate «tribunale revoluționare» sau inchiizitoriale unde textele erau supuse unor procese de intenție, considerate cu suspiciune. Prozatorul spune mai tot ceea ce este de știut asupra modului de funcționare și asupra mentalităților reziduale, moștenite și reciclate din epoca comunismului kominternist, chiar dacă personajele din care se compuneau comisiile ideologice nu mai erau «străine» și deci nu li se mai puteau imputa rațiuni ascunse sau vreun antiromânism larvar. Este o probă indirectă a continuității sistemului, chiar dacă o reciclare a cadrelor s-a produs și chiar dacă se mai crede că ar fi vorba de un național-comunism filoromân. Patriotismul lui și românumismul acestuia nu pot fi puse la îndoială. Cu toate acestea, și el și alții ca el au fost supravegheați, suspicioși și cenzurați fără teimei, dacă ar fi să luăm în serios teza privitoare la renaționalizarea sistemului politic. Sau cu teimei, dacă acceptăm că sistemul nu se reformase.

Nu e vorba de stalinism, cum se afirmă. E vorba de comunism, pur și simplu, de un comunism dogmatic care se menținea mascat sub drapelul tricolor. Sistemul nu a fost atât de naționalist cum dorea să se prezinte, știm acum că sechelele comunismului kominternist erau prezente în mentalitățile conducătorilor. Nu avusesse loc o redefinire a intereselor colective ale poporului român. Dominau vechile definiții și opinia că singura sursă a puterii nu poate fi decât Partidul, în speță nucleul său conducător. Obișnuit să participe de-o viață la reuniuni de comitet restrâns unde se luau toate deciziile, N. Ceaușescu a aplicat această metodă de conducere până la moarte. Blocajele la reeditarea valorilor naționale au fost menținute, retipărirea *Istoriei literaturii* de G. Călinescu avea nevoie de acordul șefului partidului și statului, istoria României continua să fie falsificată sau fardată pentru a corespunde unei așa-zise revoluții comuniste. România trăia sub imperiul minciunii.

#### Text comunicat de

Paul ARETZU

Dan CULCER

## Cum l-a minimalizat A. Pleșu, un fals filosof al religiilor, pe Mircea Eliade

altceva decât povestea cu reușita [sa] planetară” (cf. G. Liiceanu, „Pleșu – în onoare”, în vol. *In honorem Andrei Pleșu*, București, Ed. Humanitas, 2009, p.55).

În SUA, *Myth and Symbol. Studies in Honour of Mircea Eliade* (1969) a fost urmat în 1970 de două teze de doctorat despre contribuțiile lui Mircea Eliade în domeniul filosofiei religiilor, trei teze în 1971, două în 1972 și una în Canada la Toronto în 1973. Între 1973 și 1975 în Japonia s-au tradus și tipărit 13 volume de *Opere Complete (Istoria religiilor și filosofia culturii)*, desigur însoțite de felurite exegeze ale gândirii faimosului istoric al religiilor stabilit din 1956 la Chicago. Scriind o mică prefață la unul din volume, Eliade observase pe 5 iunie 1975 că în bibliografia celor 13 volume „nu este înregistrată nicio traducere în limba română” (M. Eliade, *Jurnal*, vol. II, 2004, p.202).

### Isabela VASILIU-SCRABA

\*„Exportul” de cărți plătite din bugetul României reprezintă un **simulacru de „validare pe piața occidentală”**, validare în care probabil s-a sperat și cu traducerea celor două volume de omagiere a directorului Andrei Pleșu alcătuite din toamna lui 2008 până în primăvara lui 2009 de doi salariați ai săi și apoi traduse în franceză, engleză și germană. O lumină în tenebroasa afacere a „exportului” lucrării de doctorat în **istoria artei** (și nu în „istorie”, cum apare în CV-ul lui Andrei Pleșu postat pe pagina web a Institutului de Istorie a Religiilor, „ihr”, cu inițiale provenite din traducerea engleză) a adus cu sine scrisoarea de demisie de la conducerea Institutului Cultural Român de la Paris a lui Radu Portocală din 1 dec. 2006: „În 2006, ICR-București a decis să publice teza (*Pitoresc și melancolie*) în Franța, de această ‘realizare’ ocupându-se personal d-l Mircea Mihăieș. Dosarul a ajuns, firește, la Institutul Cultural Român din Paris în primăvara lui 2006... Am început prin a înmâna acest dosar directorilor a două mari edituri pariziene (Grasset și Fata Morgana), după câteva săptămâni, și-au manifestat dezechetul total.. Cartea a apărut pe 24 septembrie 2007, dar, câteva zile mai târziu, Editura Somogy [care o scosese] o anunță ca epuizată. Succes fulgerător? Nici vorbă! Un editor demn de acest nume nu lasă să se epuizeze un titlu atât de repede, ci îl retipărește până când satisface cererea pieții. Singura explicație posibilă e că ICR a cumpărat cele câteva sute de exemplare publicate (fiecare costând 30 de euro, ceea ce e enorm pentru o lucrare de 190 de pagini!) și le-a pus la hibernat în vreun depozit. Tot așa făcea și Ministerul Afacerilor Externe înainte de 1989 cu operele lui Ceaușescu, editate pe bani grei în toate limbile pământului” (vezi Radu Portocală, în rev. „Origini/ Romanian Roots”, vol. XIV, No. 9-10 (135-136) September-October 2008, p.46). Așadar nici vorbă de vreo „aclamare în franceză” a tezei de doctorat în istoria artei (A. Pleșu, „Un capitol din istoria vizualității europene: teoria peisajului”, conducător prof. dr. Paul Petrescu; tipărită cu titlul: „Pitoresc și melancolie”. Expresia cu „aclamarea” a fost folosită de Mihail Neamțu în înșelările lui ocazionale de volumul omagial pe care acest salariat al lui A. Pleșu l-a alcătuit directorului său. Teza în istoria artei a fost multpremiată în comunism, mai degrabă pentru „valoarea” vizitelor autorului în casa lui Leonte Răutu decât pentru pitorescul ei conținut de genul: „A simțit și el nevoia să strecoare în imaginea feminin-pasivă a naturii fața virilă a umanității” (p.181). Într-o discuție on-line un comentator nota că „nu vede nici gândirea viguroasă, nici scrisul excelent. E pedat. Dar gol” (Rux). și în revista „Contemporanul”, nr. 12/2012 am putut citi că „...există persoane care nu cad pe spate la **culegerile de articole devenite cărți multipremiate ale lui Andrei Pleșu**”. Cineva observase „**absența oricărei activități publicistice recunoscută academic la nivel internațional al câtorva intelectuali superstar din România numiți filosofi fără a avea o operă filosofică de calitate minim acceptabilă**” (I.A.). Era exact ce remarcasem la rândul meu atunci când am scris în revista „Acolada” nr.3/2011 despre inexistența mult trâmbițatei „Școli de la Pălținiș” (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Misterul needitării OPERELOR COMPLETE ale filosofului Noica*), „Școală” care n-a dat în domeniul filosofiei românești nimic dincolo de opera filosofului Constantin Noica, pe seama căreia auto-declarații discipoli au vrut să apară mai valoroși decât îi înfățișau textele lor.

## Întâlnire de dragoste

Mi-a înțeles repede problema, după ce i-am prezentat pe larg situația, arătându-i actele pe care mă bazam și sentința, în urma procesului. Am convenit să pornim recursul și mi-a mai cerut câteva acte care i s-au părut necesare. Mi-a dat o adresă de e-mail la care să-i trimit copiile scanate și am ieșit.

În mod ciudat, mai apoi, mergând pe stradă și ferindu-mă cu grijă să calc în bălțile de pe trotuar – că plouase

zdravăn de dimineață și trotuarele, la fel ca drumurile de altfel, în plin centru, arătau mizerabil, fiind petecite din când în când de primarul zelos în a umple de bani firme de ale unor amici, exact atât ca îngheturile și dezghețurile iernii să le poată face din nou impracticabile –, păstram în minte imaginea lui. Intrigată, căci nu mă impresionase deloc, la modul evidentei, prin ceva anume, păstram în memorie dacă nu neapărat imaginea lui, anumite atitudini ce-mi afectaseră într-un fel oarecare intuiția de femeie. În măsura în care nu le mai întâlnisem la alți bărbați și nu aveam nicio explicație pentru un posibil substrat.

Chestia s-a repetat acasă, spre seară, când m-am apucat să scanez actele pe care mi le ceruse. În e-mailul căruia i le-am atașat, i-am dat în mod absolut inexplicabil câteva amănunte despre persoana mea, potrivit de se ca nuca-n perete cu o asemenea comunicare cu un caracter absolut oficial. Revedeam acum imaginea lui, când limpede, când estompată, cu buzele groase și aerul de urs pe care îl avusese tot timpul, deși nu detectasem nimic ostil la el. Dimpotrivă.

Insist asupra acestor senzații fiindcă, mult timp după aceea, și chiar în momente apropiate de cel prezent, m-am întrebat ce anume a favorizat și a determinat până la urmă, decisiv, apropierea de el și iubirea noastră apoi, izbucnită triumfal după câteva zile. Ca o erupție de lavă incandescentă.

E adevărat că emana din el senzația de bărbat puternic, stăpân pe sine, dar în privința asta nu prezenta pentru mine o noutate. Am simțit-o la mulți alții, fără să mă impresioneze. Acum însă un drăcușor răutăcios îmi sugera că atitudinea respectivă se construise în forurile lui interioare numai pentru mine, un fel de specialitate a casei preparată ad hoc, în semn de omagiu pentru persoana mea cu totul specială. Hahaha! De tot râsul.

Mi-a răspuns în aceeași seară mulțumindu-mi și asigurându-mă de data aceasta, fără niciun dubiu, că vom avea câștig de cauză la Curtea de Apel. Iar la întrebarea pe care i-o adresasem în privința onorariului mi-a răspuns ferm să nu-mi fac probleme. I-ar plăcea să-mi dedice mie triumful comun.

Am rămas înmărmurită. Un avocat care să se scuture de încasarea onorariului era ceva de neimaginat. Și cu asemenea formulări, complet străine de orice cutumă...

I-am răspuns și eu imediat, mulțumindu-i pentru generozitate și insistând să stabilească totuși o sumă, nevoind să abuzez de recomandarea grație căreia ajunsese la el. Nu mă gândisem niciodată să profit de o asemenea favoare.

Nu mi-a mai răspuns, lucru pe care l-am considerat ca datorându-se nemulțumirii de-a nu-i fi acceptat imediat ofranda, înțelegând-o aiurea, eventual. Așa că l-am luat la întrebări după o zi, două, pe șeful meu.

– Te rog, Sebi, lămurăște-mă, de ce nu acceptă prietenul tău onorariul convenit, de la mine? I-ai spus tu să-mi facă o asemenea favoare?

– Nici pomeneală. Cum adică nu acceptă?

I-am explicat cum stau lucrurile. Mă rog, nu chiar cu toate detaliile. Îl priveam cum își curăță de cenușă capătul aprins al țigării frecându-l de marginea interioară a scrumierei. Eram ațâțată de curiozitate încât aproape că-mi venea să-i cer și eu o țigară, cu toate că nu sunt fumătoare. Iar cafeaua o refuzasem de la bun început.

– Nu știu ce să-ți spun, mi-a răspuns. Nu am făcut altceva decât să-l rog să te primească.

– Dar crezi că e normal un asemenea gest?

– Nu, nu cred. O să stau de vorbă cu el, încheie în sfârșit, și mi s-a părut că-i văd un zâmbet pe sub mustață.

Nu sunt una din apropiatele lui Sebi, iar secretara lui îl ferește, pe cât poate, dintr-o secretă gelozie, de ochii frumoși ai subalternelor. Cu atât mai mult de ochii mei, o subalternă mai specială, atâta timp cât conduc unul din departamentele importante ale firmei, publicitatea. Și, în plus, mă consider posesoarea celor mai frumoși ochi pe o rază destul de mare în jurul meu. Dar n-am încercat vreodată să-l impresionez cu așa ceva, cum nici el nu mi-a dat impresia că l-ar interesa în mod special culoarea sau strălucirea lor și nici alte străluciri de-ale mele, în afară de cele legate strict de serviciu. De înțeles mă înțeleg bine cu el, nu i-am creat probleme, ba chiar s-a declarat de câteva ori mulțumit de felul în care îmi văd de treabă. Punct. Faptul că mi-a și chiar m-a recomandat unui prieten de-al lui, văzându-mă disperată că sunt gata să pierd niște drepturi pe care le consider sacrosancte, a venit oarecum firesc și i-am și mulțumit. În rest, lucrurile ies din sfera cunoașterii și înțelegerii mele.

Radu ULMEANU

## Poezia și proza de război a lui Perpessicius

de lucru s-ar afla, complet necunoscută.

Nu am avut posibilitatea să citec toate fragmentele romanului *Fatma sau focul de paie*, risipite, cum s-a văzut, prin publicații obscure și la intervale de timp foarte mari, dar din ce am avut norocul să parcurg, coroborat cu câteva secvențe din *Jurnal* autorului, publicate postum în revista *Manuscriptum*, înțeleg prea bine că *Fatma...* este proiectul unui roman autobiografic desfășurat pe fundalul tragic al Primului Război Mondial. Pentapolin, eroul său, locotent invalid de război ca și Perpessicius, împrumută până la identificare, dacă observăm cu atenție, datele biografiei autorului. Foarte interesant, el este născut ca și Perpessicius în mahalaua Cetății din Brăila, tatăl și mama sa având, pe deasupra, aceleași înțelegeri, aceeași origine și chiar aceleași nume cu ale părinților scriitorului. Povestea de dragoste dintre invalidul de război Pentapolin (ca și Perpessicius rănit la mâna dreaptă) și sora de caritate Fatma, retrasă la Vutcani pentru a-și îngriji copilul, al cărui tată se afla și el în teatrul de luptă, dat fiind faptul că poeziile din *Itinerar sentimental* sunt datate *Vutcani, august-octombrie 1917*, pare un autentic episod de tinerețe din viața scriitorului însuși, care, deși căsătorit și cu un copil lăsat la București, la acea vreme, trăiește o idilă, cu atât mai acut-dramatică, cu cât se desface într-o lume care își pierde cu totul, în condițiile sordide ale războiului, reperele firești. Reală sau nu, Fatma, am putut constata, este, la rândul ei, eroina superbului ciclului erotic din *Itinerar sentimental* și o găsim invocată chiar și în poeziile citate fragmentar de către noi în textul intervenției de față. Nu degeaba, iacă, propunea Perpessicius în *Excurs...* citirea legată a poeziei și prozei sale de tinerețe.

Ștefan Ion GHILIMESCU

28.02. 2018

## Eugen Petri, între Spațiu și teritoriu

chiar repertoriul lui de forme, este aceea de sculptor al spațiilor mari, de constructor monumental, de conștiință dominantă cu puternice instincte de mascul Alfa care cucerește spațiul prin insistența marcării teritoriului.

Pavel ȘUȘARĂ

## „Un tip de necunoscut atât de familiar”

x

Evlavia erezică a visului care nu s-a împlinit și care ajunge a se închina la sine însuși, fetiș al neîmplinirii împlinite.

x

Nu reții decât lucrurile care te fac să crezi ori să te îndoiești, echivalente cu o atitudine a ta care te promovează astfel în spațiul propriei tale trăiri. Imensa turmă a celorlalți îți atestă absența.

x

O durere autentică n-ar putea deveni vanitoasă.

x

„Eram mic înainte de a iubi, tocmai pentru că uneori eram ispitit să mă consider mare” (Stendhal).

x

„Își dorea două lucruri, primul fiind posesia absolută. Al doilea era amintirea absolută pe care voia să i-o lase. Bărbații știu atât de bine că iubirea e hărăzită morții, încât acționează pentru amintirea acestei iubiri tot timpul trăit în ea” (Stendhal).

x

Pe ce lume trăim. „Bețivorexia: femeile fac foame ca să poată bea. Un sondaj recent relevă că 5 % din femeile din Marea Britanie nu se mai hrănesc corespunzător pentru că se forțează să reducă sau să elimine calorile meselor din timpul zilei ca să poată bea mai mult seară” (*Adevărul*, 2016).

x

Ți-e teamă de-a apăsa pe clapele acestui sentiment deja foarte vechi, dar încă apt de-o muzicalitate care-l depășește, pierzându-se impasibilă, atunci când e declanșată, în necunoscutul seriei. Melancolia s-a impersonalizată aidoma unei esențe.

x

Chiar dacă scrii sub protecția unei stеле, te desparti de acea stea scriind. Rămii singur în expresia damnării tale.

Gheorghe GRIGURCU

## Voci pe mapamond: Antologie bilingvă

**BRIDGING THE WATERS II**, (în trad., *PUNȚI PESTE APE II*) este o antologie de poezie internațională, în ediție bilingvă [engleză-coreeană (primele două secțiuni) și coreeană-engleză(ultimele două secțiuni)]. Coeditorii acestei frumoase cărți sunt Yoon-Ho Cho (Korean Expatriate Literature, USA) și Stanley H.Barkan(Cross-Cultural Communications. New York, USA). După cum mărturisește poetul și editorul american de origine coreeană, Yoon Ho Cho, în prefața pe care o semnează, volumul are o țintă sigură: „globalizarea literaturii coreene”, literatură prea puțin cunoscută în lume, deși are o istorie lungă.” Cauza rămâne aceeași: „bariera lingvistică, dublată de lipsa traducătorilor” (p 8). Traducătorii coreeni profesioniști, fini cunosători ai limbii engleze, care au lucrat la acest volum de 628 de pagini, sunt: Rachel S.Rhee, Eunhwa Choe, Kyung-Nyun Kim și Kyung Hwa Rhee. Yoon-Ho Cho & Stanley H. Barkan dețin copyright-ul pentru ediția 2017. Volumul cuprinde patru secțiuni: (1) POEȚI AMERICANI; (2) POEȚI INTERNAȚIONALI; (3) POEȚI AMERICANI DE ORIGINE COREEANĂ și (4) POEȚI COREENI.

### 1. POEȚI AMERICANI

#### JOHN ANTHONY BRENNAN

Originar din Crossmaglen, orașel din Ducatul Armagh, Irlanda. Volumul său, *Să nu mori regretând/Don't Die with Regrets*, a fost premiat în 2015("Next Generation Indie Book Award").

#### FLUTURI DE NOAPTE

Am coborât în pădurea înghițită de-ntuneric și i răcoare,  
printre fluturii nopții în zbor,  
Pe umbre lumești, pe ape spumegînde,  
ieșite din matcă,  
Îmbrățișindu-mi meditația stingheră.  
Mușchiul de-ndată se agață de bătrînul copac  
Lîngă malul rîului curgînd domol  
Somonii sar și eu zîmbesc,  
În liniște, sub chipul argintiu al nopții regină  
Ochi strălucitori, cafenii, iscodind din adînc  
se oglesc privind-mă.  
Îmi mîngîie mîna, cuibărindu-se în voie  
Cu povestea ei de demult.  
Îmi spune în răcoarea nopții  
că timpul și spațiul aici sunt și acum.  
Îmi povestește despre o fecioară nespuse de frumoasă  
Cu privire bîntuită și palid obraz.  
În plete cu flori de măr ea  
cutreieră pădurea căutîndu-l pe el  
să-i vindece inima și dragostea nevinovată,  
să îi oprească umbletu-i stingher.  
Lîngă stejarul cel alb o fată se ivește deodată  
în lumina strălucitoare, tremurătoare,  
vorbind cu glas duios.  
Apoi amîndoi dispar în noapte.

Pentru WB Yeats

Din vol. *Don't Die with Regrets* (New York, Enscribe Publishing, 2015)

#### PĂSĂRI CÎNTĂTOARE

Un milion de secrete în oasele tatei.  
Secrete duse mai departe  
De la nașterea timpului și a spațiului  
În amestecul triumfător al diversității, cutreierînd  
la nesfîrșit  
Prin cețuri învăluind Insula Sfîntă, el încă respiră. Amintirile  
oamenilor lui, păstrate în pietre și pămînt, vorbesc despre odată,  
pătrund tot mai adînc, cerînd parcă să nu fie uitate vreodată.  
De la Cessair, prin Fomori,  
Nemedieni, Fir Bol, Tuath, Milesieni,  
Celți, Vikingi și Normanzi. Am inspirat cocotai-  
lul de viață  
Cu plămîni primitivi și uriașă surpriză  
Sunt în oasele tatei  
și tata în mine.  
E cerșetorul, omul sfînt, stăpînul  
Și omul liber, cutreierînd și acum cîmpul, sigur pe el.  
Neînfricat trecînd prin apă, prinzînd păstrăvi,  
cu siguranță măsurată.  
Îl farmecă și acum sticlele din vîrf de copac,  
mereu grijuliu.  
Oasele îi cîntă chiar tare și i le aud

Pînă și în toiul nopții-ntunecate.  
Într-o seară liniștită, îi aud fluieratul melodios  
Plutînd în aer, chemîndu-mă.

### 2. POEȚI INTERNAȚIONALI

#### MARGARITA ALEKSANDROVA (Bulgaria)

Este conferențiar la Universitatea din Plovdiv, doctor în educație teatrală.

#### AMFORĂ

Noaptea, amforă antică  
primind semîntețele dorințelor  
gata oricînd să plesnească  
mustind de viață  
de nestîmpăr  
de miracolul vieții și-al creșterii

Întunericul, pîntece  
Milos, ascunzînd  
Posibilul și imposibilul.

Ziua, pumnal strălucitor,  
smerit despîcînd  
realul de imaginar.

Din vol. *Ispita dragostei / Attempt for Love* (Versiunea engleză :Simona Tolcheva)

#### CÎND VISĂM

Cînd visăm,  
Cînd iubim,  
Cînd dorim,  
Cînd negăm

Timpul trece prin noi  
Cînd pășim în tăcere  
Din aroma Toamnei  
Spre temnița iernii.

Simțirea vulcanică  
Ferecată-i în celule.  
Pielea își amintește atingerea,  
Sufierea își schimbă ritmul.

Cînd zburăm  
după clipa fericirii  
Cînd alergăm  
Nepăsător trecînd prin viețile noastre.

Din vol *Ispita dragostei*

### 3. POEȚI AMERICANI DE ORIGINE COREEANĂ

#### CHUNG-HA CHO

S-a născut în 1961, în Coreea. A debutat în 2009, în KOREAN EXPATRIATE LITERATURE. Premii obținute: *The New Poet Award*, conferit de Korean Expatriate Literature și premiul revistei *Changjo* (Creation) *Literature*(2010). Volume se versuri publicate: *Zorele/ Morning Glory* și *Scoical Shell*. Membru în Korean Expatriate Literary Association. Locuiește în Massachusetts.

#### ZORELE

Dorul crește  
ajungînd floare..  
Și mai adînc de două ori înflorește.

Dragostea aprinsă se deschide timid  
Fluturînd în bătaia vîntului.  
Tăria ei nu trece  
de puntea albastră subțire,  
o floare a inimii de dor încercată

Dorul crește  
făcîndu-se floare.  
Și mai adînc de două ori înflorește.

#### STRUGURI

Vară tîrzie  
mă îmbie dulceața lor  
dinspre vie.

Strugurii se simt grei  
și sub pala de vînt.

Boabele vineții, rotunjindu-se,  
își plinesc dulceața.

După soarele verii lungi,  
cu sete arzătoare,  
cit de înmiresmați mai sunt!

Dănuire e viața  
în pămîntul așternut să mă cuprindă  
chibzuință,  
acolo unde e nevoie să fiu.

#### YE SOOK SON

S-a născut în 1939, în Busan, Coreea de Sud. A studiat limba engleză la Universitatea din Yonsei. În 1978 a obținut titlul de doctor în educație, în cadrul Universității din Missouri. A debutat ca poetă. În 2015 a fost premiată la secțiunea poezie de către revista *Korean Expatriate Literature*. A publicat un volum de eseuri autobiografice, *Azi soarele e tot pe cer / Today the Sun is Still in the Sky*. Face parte din Korean Expatriate Literary Association, USA, și Yeji Literature, Chicago.

#### CA UN NOR ALB

E prea albastru cerul  
și norul mult prea alb.

Peste Pacific saltă bancul de balene,  
Și dorul mă poartă spre cuibul meu  
cu azalee înflorite

Azi-noapte m-am visat  
nor alb plutitor:  
Vai, anii mei...!

#### TĂCERE

Prin fereastra deschisă  
torente orbitoare de lumină  
și adiere alunecînd peste frunze

Cînd inima îți este ferecată  
Într-o lume a morții  
Aud tăcerea

Cînd îți deschizi inima  
Apare în zbor o pasăre  
Așezîndu-se cuminte pe creanga de lîngă  
fereastra.

## Lucian PERȚA



Pa-  
ro-  
dii

### LUCIA NEGOIȚĂ

#### Nu era așteptat oaspetele

zborul Inspirației în camera rece a poetei  
face camera mai suportabilă,  
duminea spre luni, mai ales,  
asta poate și datorită setei  
de o nouă săptămână abordabilă  
sub semnul cuvintelor ce ies  
din umbra turnului cailor albaștri –  
vai celor ce nu le iau în seamă,  
celor închiși în *cazematelile de rouă  
ale cuvintelor*; bieți sihaștri  
ce cred că nu au de dat vamă  
Inspirației și din două-n două  
vorbe, scapă o înjurătură –  
aceștia nu o așteaptă ca pe un oaspete  
și de aceea nu rămân în literatură!

### 4. POEȚI COREENI

#### Mi Hee Oh

Mi Hee Oh s-a născut în Coreea de Sud (North Kyung Sang Province). A studiat artele la Kyungbook University. După debutul literar, Revista Seoul Munhakin i-a acordat un premiu pentru poezie (the Poetry Award). Este profesor de artă și fotograf.

#### OCHII MESTEACĂNULUI ARGINTIU

Lacrimi –  
ei, și?  
Să curgă, da, de ce să le-mpiedici?  
Înlăcrimat,  
cu ochi pierduți se uită spre locul rămas  
neștiut.

#### AZALEE REGALĂ

Inima-ți  
aprinsă  
Picuri  
de ploaie  
curg  
curg  
curg  
asemenea lacrimilor

Din *Bridging the Waters II / Punți peste ape II / An International Bilingual Poetry Anthology* (Korean, American, Other. Co-edited by Yoon-Ho Cho & Stanley H.Barkan. Co-published by Korean Expatriate Literature & Cross-Cultural Communications. New York, USA, 2017)

#### Traduceri:

**Olimpia IACOB**

## „Un tip de necunoscut atât de familiar”

În două chipuri ne opunem cel mai adesea morții. Mai întâi printr-o ipostază bizuită pe excepțional, pe care am putea-o denumi spectaculară. Încercăm a ne înfățișa altminteri decât suntem de obicei, pe o gamă de modalități de la, să zicem, prestidigitație și iluzionism la, să zicem, scrisul literar. Facem tot posibilul pentru a ieși din rând, a impresiona. Aici miza o reprezintă îndemnarea, ingeniozitatea cu care încercăm a conjura amenințarea finală. A doua formă de opoziție la aceasta o constituie calea inversă, a supunerii „cuminți” la ritmul zilnic al existenței, la cutumele ei. Un soi de obediență cu speranța obscură a unei păsuiri. Ne dăm la o parte ambițiile, ne ghemuim în modestie. Mușcăm inșafabili din banalitate. Așteptăm cu sufletul la gură fără a avea aparența așteptării.

x  
Albinele trebuie să transporte polen de la aproximativ 5 milioane de flori pentru a produce 500 mililitri de miere.

x  
La unii dintre noi îmbătrânirea, vîrstă care implică o reducere a senzualității, se manifestă printr-un accent pus, în contrapondere, pe idei, acestea ieșind în relief aidoma unor oaze în înfățișarea unui trup slăbit.

x  
Veleitar, veleitar în scris, în dragoste, în prietenie, în ordine socială. Ce și-ar mai putea dori?

x  
Viața e atât de intensă anume pentru a sfida scriitura, scriitura e atât de intensă anume pentru a pune piedici vieții.

x  
Venerabila tradiție a lingșurii în literele naționale. Vasile Alecsandri a primit „cu ocaziunea sărbătorilor Anului nou”, o scrisoare din care comunică un fragment al lui Iacob Negruzzi: „Anul nou cu cea mai mare și înfocată verdeață vedem că a sosit; iar cel trecător s-a dus ca și cum n-a fost! Dar acest an este *șperător* de a fi foarte îmbelșugat pentru marele și celebrul bărbat de stat, care nu mai puțin poartă și faimoasa cunună de rege al tuturor poezilor din tot *globul Europei*. Deci Dumnezeu să vă întărească *imilionit* sfînta sănătate ca să puteți lupta de a face bine tuturor... și mie, trimițîndu-mă în Paris ca să mă perfecționez...”

x  
Infinitul funciar al iubirii, finitul funciar al urii.

x  
Trăim de pe o zi pe alta grație intuiției nelimitatului. Neputîndu-l cuprinde ca atare, îl percepem difuz cum o melodie insistentă pe care o auzim mai limpede cînd ne întrerupem cîteva clipe din lucru.

x  
A mărturisi înseamnă a fi vulnerabil. «Leneșul» Chevy din Tel Aviv a scris o filă de aur în istoria moluștelor după o ispravă nefericită. Chevy își făcea siesta în grădina unei femei din Tel Aviv, cînd proprietara casei a călcat din greșeală pe el. Însă, în loc să ignore accidentul, femeia a adunat bucățelele de cochilie și l-a dus la veterinar. Nu mică a fost surpriza doctorilor de la Ha Clinica atunci cînd s-au trezit cu o «urgență» atât de neobișnuită! (...) Chevy e încă ținut sub observație și se va întoarce în grădina de unde a plecat abia la finele acestei luni. El este primul melc din lume care ajunge «la urgențe» după ce i s-a stricat cochilia și care beneficiază de servicii complete în valoare de aproximativ 200 de euro» (*Click*, 2017).

x  
Iubirea se maturizează și ea, devenind bănuitoare, luînd o turnură analitică, puțînd căpața astfel nostalgia copilăriei sale.

x  
Socotesc că n-ai putea ajunge la un scris care inspiră încredere dacă n-ai trecut prin experiența venerării unor maeștri. Există o vîrstă la care te poți căuta cu succes doar prin intermediul cîtorva înaintași pe care-i cultivi cu ardoarea cu care îți visezi propria devenire, vegheată astfel de bolta inspiratoare a acestora. E un soi de închinare precum în fața unor zeități. O mistică ce-ți îngăduie a simți absolutul creației. Nu contează dacă ai o vreme o scriitură pe urmele unuia sau a altuia dintre maeștrii iubii. Epigonismul uceniciei nu e blamabil. Dacă ai o vocație reală, ajungi la tine însuși. Exceptînd rarele cazuri de genialoidă precocitate, școala informală a cîtorva predecesori pare inevitabilă. Avem a face, după toate probabilitățile, cu un reflex al instinctului religios, transpus în strădaniile de creație ale creaturii umane. A. E.: „Ce zici de comportarea unor tineri actuali

care și-au făcut un obicei din a întoarce spatele scriitorilor vîrstnici?” Într-adevăr, asemenea tineri afectează o generație spontanee. Să fie o mutație de conștiință, cum îmi spunea recent, sincer alarmat, un coleg, sau doar fumigena unei mode care se va risipi la un moment dat? Rămîne să vadă cei ce vor veni după noi...

x  
„Sălbaticii se considerau, nici mai mult nici mai puțin decît occidentalii creștini, în stadiu de «cădere» față cu o situație anterioară, fabulos de fericită. (...) Miturile paradisului diferă, fără îndoială, de la o cultură la alta, dar cîteva trăsături comune revin cu insistență: pe vremea aceea omul era nemuritor și putea oricînd să-L întîlnească pe Dumnezeu față-n față; el era fericit și nu trebuia să muncească pentru a trăi; un arbore avea grijă de subzistența lui, iar uneltele agricole lucrau singure, în locul lui, ca niște automate. Există și alte elemente importante ale mitului paradiziac (legătura între cer și pămînt, autoritatea asupra animalelor etc.)” (Mircea Eliade).

x  
Marele Blaga îmi spunea cu superbie că există și în prezent oameni care pot crea mituri. Eu unul fac parte din rîndul oamenilor comuni care se mulțumesc a crea doar amintiri...

x  
Trăind, poetul se umilește în fața semenilor săi care-și confirmă în relațiile cu acesta vitalitatea lor condescendentă. Slăbiciunea poetului, o confirmare a puterii obștești.

x  
Aidoma unui rac, nu o dată visul merge înapoi.

x  
„Toate (oribilele) accidente ale comuniștilor în felul de a trata arta decurg din faptul că n-au sesizat rațiunea ei de a fi. Forța artei, intransigența ei și perenitatea mereu reînnoită provin din aceea că prin ea se exprimă un individ. Un om. Un om individual. Știința e o treabă colectivă, deoarece rațiunea și cunoștințele nu sunt proprietate particulară; adevărurile raționale, abstracte sunt transmise din generație în generație, iar savantul este asemeni unui constructor care adaugă o cărămidă la clădirea făcută de sorii lui. Adevărurile filosofice, noționale, rămîn nu mai puțin abstracte și nu mai puțin comuniste – sunt deci comune (pînă ce filosoful nu devine un artist, ceea ce se întîmplă adesea). În schimb pe terenul artei trebuie să umblați cu băgare de seamă, comuniști! E proprietate particulară, cea mai particulară din cîte și-a făurit omul vreodată” (Witold Gombrowicz).

x  
Banalitatea pare iremediabilă, dar un moment de har scriptic o poate transforma în contrariul său, care, cu timpul, poate decădea din nou în banalitate.

x  
A. E.: „Un solitar veritabil poate ajunge, la un moment dat, la dificultăți de comportament aidoma unui muzician care nu mai exersează la instrumentul său. Atenție, cînd îți proclami solitudinea, amice, să nu te bilbi!”

x  
Aidoma unui școlar conștiincios, ia lecții de uitare.

x  
Pe ce lume trăim: „Ceara Lynch (29 de ani) și-a construit o carieră de succes în calitate de «dominatoare cibernetică», exploitînd dorințele sexuale ciudate ale bărbaților care o plătesc să fie umiliți și șantajați. (...) Ceara spune că mulți dintre clienții ei se bucură cînd sunt «dominați financiar», adică au un fetiș cu o femeie care le deține banii. «Unii chiar se lasă seduși pînă cînd nu mai au bani în cont», zice ea. O altă fantezie comună este șantajul. Ceara spune că aceștia sunt excitați de gîndul că sunt forțați să trimită bani unei domitoare. «Îmi dau detalii despre soțiile lor, împreună cu poze umiltoare cu ei în chiloți, totul în timp ce mărturisesc secrete sexuale jenante. Din acest punct, clientul vrea să îi cer bani, sau să sufere în urma șantajului», spune domitoarea” (*Adevărul*, 2017).

x  
Viața se alcătuieste din innumerable atingeri ușoare între ființe, lucruri, zile, nopți, speranțe, umbre, dubii, spații, lumini, interludii, regrete, repetiții, perplexități ș.a.m.d. care, cu timpul, se cunosc între ele atât de bine, încît ajung să nu se mai recunoască. Și o ia de la capăt.

x  
Un tip de necunoscut atât de familiar, încît preferi să-l păstrezi în calitate de necunoscut.

x  
„În lumea spiritului, o activitate nu poate, de cele mai multe ori, să fie continuată, nici nu trebuie continuată. Aceste gînduri îngrașă solul pentru o nouă însămiștare” (Wittgenstein).

x  
Însăși uimirea poate fi cinică, mai cu seamă atunci cînd e tangentă la durere. De pildă uimirea că mai izbutești a mai rămîne în viață după dispariția unei ființe dragi.

x  
Obstinația unui obiect de a rămîne incomunicabil, tocmai cînd începi a-l chestiona asupra identității sale.

x  
„Midge este primul cîine polițist din rasa chihuahua din lume. Cățelușul a fost angajat de poliția din Ohio, SUA, înlocuindu-l pe un ciobănesc german. Micuțul a devenit deja noul partener de lucru al șerifului Dan McClelland. Boticul lui Midge poate depista 10 tipuri diferite de narcotice. În plus, viteazul chihuahua, cu înălțimea de circa 20 de centimetri, prezintă avantajul că se poate vîrî și în cele mai mici găuri și să adulmece cele mai înguste colțuri. Midge a facilitat deja numeroase arestări și condamnări la amenzi” (*Click*, 2017).

x  
Nu poți fi cu adevărat serios dacă din cînd în cînd nu te simți ridicol.

x  
E de mirare cît de puțin învață societatea din suferințele sale epocale, în raport cu individul mult mai în cîștig pe urma pățaniilor de care are parte. Istoria își dispersează memoria, se lipsește de consecințele practice ale acesteia. Altminteri nu s-ar repeta atîtea erori elementare în planul său. De-ar poseda desfășurarea istoriei skepsisul experienței noastre personale!

x  
„Cea mai dulce dintre femei e încă destul de amară” (Nietzsche).

x  
„După toate astea și încă altele, s-ar părea că vițuil, luxuria, impudicitatea le aparțin în propriu, constituțional și de cînd lumea, se confundă cu ființa lor pînă la o enormă, candidă și quasi-divină inconștiență. Asta o vedem zilnic în ușurința cu care se depravează femeile cînd se mărită fără pic de dragoste, intră în culcușul unui soț pe care îl detestă de la început, îi suferă apropierea și cusururile nocturne, îi însușesc secrețiile conjugale în măruntaiele lor delicate, dar care duc totuși la tăvăleală; - avantaj incomparabil pentru aranjamentele vieții și în comparație cu noi, bărbații, care devenim impotenți în fața unei femei care pur și simplu îți displace, fie chiar printr-un simplu gest sau cuvînt nesăbuit al ei” (Constantin Beldie).

x  
A. E.: „Prea multă zarvă, zic eu, pentru acest biet nume rătăcit cum o gîză într-o oglindă, neputînd să mai iasă afară”.

x  
„Mințile luminate discută idei, mințile mediocre discută evenimente, mințile mici discută oameni” (Eleanor Roosevelt).

x  
Robustețea fragilă a dimineții de vară, în grădină, cum un bust dezgolit de femeie tînără.

x  
Aerul senioral al unei cedări benevole. Aerul ancilar al unei cedări silite.

x  
„De ce au dispărut dinozaurii? Păsările de astăzi eclozează după o perioadă de incubație cuprinsă între 11 zile și trei luni, în timp ce dinozaurilor non-avieni le trebuiau pînă la șase luni, susține un nou studiu, publicat în *Proceedings of the National Academy of Sciences*. Cercetătorii cred că această perioadă lungă de incubație ar fi contribuit la dispariția dinozaurilor în urmă cu 65 de milioane de ani, cînd un asteroid de zece kilometri lungime a lovit Pămîntul. (...) O perioadă lungă de incubație a expus dinozaurii-părinți la mai multe pericole, pentru că erau forțați să stea atît de mult timp în același loc. Ei puteau fi prinși mai ușor de prădători, riscau să moară de foame și erau mai expuși diverselor amenințări din mediul înconjurător. Noul studiu contrazice și teoria migrării spre zonele arctice, enunțată anterior de diverși savanți. Dacă dinozaurii petreceau, vara, atît de mult timp în cuiburi în zona temperată a Canadei, nu ar fi avut cum să străbată pînă în toamnă și drumul lung pînă-n Nord” (*România liberă*, 2017).

Gheorghe GRIGURCU

(Continuare în pg. 18)